

TC
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİMİ BİLİM DALI

İLKÖĞRETİM I. KADEMEDE ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ ÇERÇEVESİNDE
OYUNLA EĞİTİMİN ÖNEMİ

Nevzat DEMİRCİ

146862

746862

YÜKSEK LİSANS TEZİ

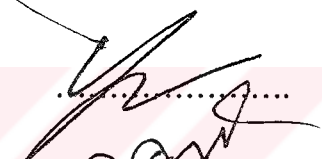

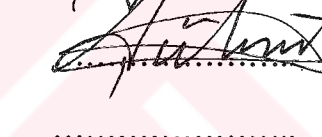
Danışman

Yrd.Doç Dr. Cengiz YANIKLAR

2004-KARS

Nevzat DEMİRCİ' nin yüksek lisans tezi olarak hazırladığı “İlköğretim I. kademedeki Öğretmen Görüşleri Çerçevesinde Oyunla Eğitimin Önemi” adlı bu çalışma, yapılan tez savunması sınavı sonunda jüri tarafından Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmenliği uyarınca değerlendirilerek oy.....birliği.....
.....ile kabul edilmiştir.

30. / 09. / 2004

	Adı Soyadı	İmza
Başkan	...Yrd. Doç. Dr. ... Canan YANIKLAR	
Üye	...Yrd. Doç. Dr. ... M. Zeki İLGAR	
Üye	...Yrd. Doç. Dr. ... Sema ADA	
Üye	.....	.....
Üye	.....	.....

Bu tezin kabulü, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun ..(7./12./2004
gün ve ....2004./.....25.....sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Doç. Dr. ... Mustafa ŞAHİN....

Enstitü Müdürü

ÖZET

Bu araştırma ilköğretim I. kademe öğretmen görüşleri çerçevesinde oyunla eğitimin önemini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla öğretmenlerin oyunla eğitim konusunda kendi niteliklerine; oyunla eğitimin önemine; çocuğun gelişimine ve ilköğretim I. kademe programları içerisinde oyunla eğitim uygulamalarına ait görüşlerinin belirlenmesi üzerinde çalışılmıştır.

Araştırma Kars il merkezinde bulunan ilköğretim okulları I. kademe 2003-2004 eğitim öğretim yılında görev yapan 268 sınıf öğretmenin yaklaşık % 60'ına tekabül eden 157 öğretmen üzerinde yapılmıştır. Öğretmenlere “ öğretmenlerin oyunla eğitimin önemi hakkındaki görüşleri anketi” uygulanmıştır. Elde edilen verilerin frekans ve yüzde dağılımları bilgisayar ortamında SPSS paket programı ile yapılmıştır.

Araştırmanın bulgularına göre; öğretmenlerin mezun oldukları kurumlarından oyunla eğitim ile ilgili yeterli düzeyde ders almadıkları, kendilerini geliştirici ve eğitici nitelikteki yayınları takip edemedikleri ve oyunla eğitim konusunda yeterli kaynaklarının olmadığı saptanmıştır. Bununla birlikte eğitim öğretimi planlarken oyunla eğitime yeterli zaman ayıramadıkları ve oyunla eğitimi bir öğretim yöntemi olarak kullanamadıkları tespit edilmiştir.

Aynı zamanda oyunla eğitimin çocuğu tanıma ve tahlil etmede en iyi yol olduğu kabul edilirken, oyunla eğitimin çocuklar için öğretici bir araç olduğu ve bu araçla çocukların işbirliği yapmayı öğrenerek bunun başarılarını olumlu yönde etkilediği belirtilmiştir. Öte yandan çocukların eğitiminde oyunla öğretimin çok etkili olduğu ve çocukların gelişiminde önemli bir yeri olduğu saptanmıştır. Buna rağmen oyunla eğitimin ilköğretim I. kademe önemsenmediği tespit edilmiştir.

Öğretmenlerin tamamı oyunla eğitimin önemli olduğunu çocukların okul başarısını artırdığını ve öğretmenin çocuğu daha iyi tanımasına fırsat verdiğini bu nedenle de oyunla eğitim ilköğretim I. kademe çağındaki çocukların temel ihtiyaçlarından biri olduğu sonucuna varmışlardır. Çocuğun büyüme ve gelişiminin oldukça hızlı seyrettiği ve öğrenme becerileri açısından kritik bir dönemi kapsayan ilköğretim I. kademe çağı oyunla eğitim uygulamaları bakımından geniş bir alana sahip olmasına rağmen yeterince uygulanmadığı ve ilköğretim I. kademe programları içerisinde oyunla eğitime çok az yer verildiği anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Oyunla Eğitim, İlköğretim I. kademe, Öğretmenlerin Görüşleri

SUMMARY

This research has been done to point out the importance of education through play within the framework of the primary school teachers views. To serve this purpose, we have tried to determine the teachers views in regard to their own qualities, the importance of education through play and childhood development and lastly their views in regard to the educational practice with plays in the primary school curricula.

This research has been applied to 157 class teachers of primary schools in the town centre of KARS in the educational year of 2003 and 2004-that is nearly % 60 of 268 active teachers of present. Those teachers have been applied “ the questionnaire on the teachers views about the importance of education through play”. The Frequency and percentage analysis of the data received have been processed by means of SPSS pack programme on the computer.

According to the findings of the research, it is found out that the teachers have not been educated well enough in “ education through play” by the institutions from which they have graduated; that the teachers have been unable to follow the progressive and educational publications and that the teachers have not got sufficient source materials about “ education through play”

At the same time, while it is accepted that education through play is the best way to know and analyze a pupil, it is asserted that “ education through play” is a good educational tool. It is also stated that by means of this tool learning through cooperation affects the pupils successes. Moreover, it is found out that teaching through play is very effective in education and it takes an important place in childhood development, However, it has been found out that education through play is not given enough importance at primary school level.

All of the teachers have reached the similar result that education through play is important, that it gives the teacher a chance to know the pupil better, and so it is one of the basic needs of the pupils at primary school. Yet it is understood that although the age of primary school level when the childhood grows and develops fast and which covers a critical period in regard to the learning skills,

has a large coverage of the practices of education through play, it has been unable to be practised sufficiently, and it is understood that in the primary school curricula, a very small proportion of education through play is spared

Key words: Education through play, Primary school level, Teachers views

ÖNSÖZ

İnsanın temeli çocuktur. Çocuk nasıl yoğrulursa öyle şekillenir. Çocuğun yaşamındaki en önemli aşamalardan biri oyunla eğitimidir. Oyunla eğitim çocuğun ilgisini kamçılar ve çocuğa gerçeği tanıtır. Kendine güven, kendini denetleme, karar verme, işbirliği yapma, doğruluk, disiplin gibi kişisel ve toplumsal alışkanlıkları kazandırmada en etkili yöntemlerden biridir.

Öğrenme ve öğretme, güncelliğini her zaman koruyan ve çözümlenmesi kaçınılmaz olan bir sorundur. Öğrenmenin oluşumunu sağlayan en önemli etkenlerden biri de kullanılan öğretim yöntemidir. Kullanılan öğretim yöntemi ne kadar çağdaş ve ne kadar çok duyu organına hitap ediyorsa öğrenme de o kadar etkili olur. Oyunla eğitim yardımıyla konular ilgi çekici nitelik kazanır, öğretimin sıkıcı ve bunaltıcı olmasının önüne geçilebilir. Bu nedenle bu çalışma ilköğretim I. kademe sınıf öğretmenlerinin oyunla eğitimin önemine ait görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yüksek lisans programımın her döneminde ve özellikle tez çalışmalarım sırasında, benden desteğini hiç esirgemeyen, araştırmanın her aşamasında okuyup eleştirerek emek veren danışmanım Sn. Yrd. Doç. Dr. Cengiz YANIKLAR hocama teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca Yüksek Lisan süresince yardımlarını esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Muzaffer ALKAN'a teşekkürlerimi sunarım.

Eylül, 2004

Nevzat DEMİRCİ

İÇİNDEKİLER

	S.No
ÖZET	i
SUMMARY	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar LİSTESİ	vii
KISALTMALAR	x
I. BÖLÜM	1
1. GENEL BİLGİLER	1
1.1. Giriş	1
1.2. Problem Durumu	1
1.3. Araştırmanın Amacı	5
1.4. Problem Cümlesi	6
1.5. Alt problemler	6
1.6. Araştırmanın Önemi	6
1.7. Araştırmanın Sınırlılıkları	7
1.8. Varsayımlar	8
1.9. Tanımlar	8
1.10. Konu İle İlgili Araştırmalar	9
II. BÖLÜM	14
2. OYUN ve EĞİTİM	14
2.1. Oyunun Tanımı	17
2.1.1. Bazı Düşünürlerin Oyunla Eğitim Üzerine Görüşleri	19
2.1.2. Oyunla Eğitimin Önemi	22
2.2. OYUNUN ÇOCUK GELİŞİMİ ÜZERİNE ETKİLERİ	26
2.2.1. Oyunun Fiziksel gelişim Üzerine Etkileri	27
2.2.2. Oyunun Sosyal Gelişim Üzerine Etkileri	28
2.2.3. Oyunun Psiko-motor Gelişim Üzerine Etkileri	29
2.2.4. Oyunun Dil Gelişimi Üzerine Etkileri	30
2.2.5. Oyunun Zihinsel Gelişim Üzerine Etkileri	31
2.2.6. Oyunun Duygusal Gelişim Üzerine Etkileri	32

2.3.	BEDEN EĞİTİMİ ve OYUN	33
2.3.1.	Oyunun Planlanması ve Seçimi	35
2.3.2.	Oyunun Öğretilmesi ve Yönetilmesi	37
2.3.3.	Oyunların Oynatılmasında Disiplin, Ceza ve Ödülün Önemi	39
2.3.4.	Oyunların Değerlendirilmesi	42
2.4.	İLKÖĞRETİM I. KADEME BEDEN EĞİTİMİ UYGULAMALARI	44
2.4.1.	Beden Eğitiminin Genel Amaçları	48
2.4.2.	Beden Eğitiminin İlköğretim Düzeyindeki Genel Amaçları	49
2.4.3.	İlköğretim I. kademe 1,2 ve 3. Sınıf Beden Eğitimi Ders Programları	50
2.4.4.	İlköğretim I. kademe 4 ve 5. Sınıf Beden Eğitimi Ders Programları	56
III.	BÖLÜM	60
3.	METODOLOJİ	60
3.1.	Araştırmanın Yöntemi	60
3.2.	Evren ve Örneklem	60
3.3.	Veri Toplama Aracı	62
3.4.	Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi ve Uygulanması	62
3.5.	Verilerin Değerlendirilmesi ve Analizi	63
IV.	BÖLÜM	64
4.	BULGULAR ve YORUM	64
A.	İlköğretim I. kademe Sınıf Öğretmenlerinin Oyunla Eğitim Konusunda ki Yeterlik Algılarına İlişkin Bulgular ve Yorum	64
B.	İlköğretim I. kademe Sınıf Öğretmenlerinin Oyunla Eğitimin Önemine Ait Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorum	73
C.	İlköğretim I. kademe Sınıf Öğretmenlerinin Oyunla Eğitimin Çocuğun Gelişimine Ait Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorum	84
D.	İlköğretim I. kademe Sınıf Öğretmenlerinin I. kademe Programları İçerisinde Oyunla Eğitim Uygulamalarına Ait Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorum	91
V.	BÖLÜM	98
5.	Sonuç ve Öneriler	98
5.1.	Sonuçlar	99
5.2.	Öneriler	104

KAYNAKLAR	106
EKLER	110
EK-1: Araştırma Evrenine Alınan İlköğretim I. kademe Sınıf Öğretmenlerine Uygulanan Anket Örneği	110
EK-2: Valilik ve Milli Eğitim Müdürlüğünden Alınan İzin Belgesi	113
ÖZGEÇMİŞ	114

TABLolar LİSTESİ

Tablo	Sayfa	Nosu
Tablo 3.1	Araştırma Kapsamına Alınan Öğretmelerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı	61
Tablo 3.2	Araştırma Kapsamına Alınan Öğretmelerin Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı	61
Tablo 3.3.	Araştırma Kapsamına Alınan Öğretmelerin Meslekteki Kıdemlerine Göre Dağılımı	61
Tablo 3.4.	Anket Maddelerinin Konulara Göre Dağılımı	63
A)	İLKÖĞRETİM I. KADEME SINIF ÖĞRETMENLERİNİN OYUNLA EĞİTİM KONUSUNDAKİ YETERLİK ALGILARINA İLİŞKİN BULGULAR ve YORUM	64
Tablo 4.1.	Oyunla Eğitim Konusunda Alınan Derslerin Yeterliğine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Tablosu	64
Tablo 4.2.	Oyunla Eğitim Alanında Öğretmenlerin Kendilerini Geliştirmek İçin Yararlandıkları Kaynaklara İlişkin Frekans ve Yüzdeler Tablosu	65
Tablo 4.3.	Öğretmenlerin Oyunla Eğitimde Çocuklarla İletişim Kurmada Ne Derece Zorlandıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler Tablosu	66
Tablo 4.4.	Öğretmenlerin Oyunla Eğitim ve Konusunda Kaynak Yeterliğine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Tablosu	67
Tablo 4.5.	Öğretmenlerin Eğitim ve Öğretimi Planlarken Oyunla Eğitime Ayırdıkları Zamanın Yeterliğine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Tablosu	68
Tablo 4.6.	Oyunla Eğitime Yeterli Zaman Ayıramama Nedenlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Tablosu	68
Tablo.4.7.	Eğitim Öğretim Faaliyetlerinde En Çok Başvurulan Yönteme İlişkin Frekans ve Yüzdeler Tablosu	70
Tablo 4.8.	Öğretmenlerin Oyunla Eğitimi Bir Öğretim Yöntemi Olarak Kabul Etmelerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Tablosu	71
Tablo.4..9	Öğretmenlerin Oyunla Eğitimi Bir Öğretim Yöntemi Olarak Kullanmalarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler Tablosu	72
B)	İLKÖĞRETİM I.KADEME SINIF ÖĞRETMENLERİNİN OYUNLA EĞİTİMİN ÖNEMİNE AİT GÖRÜŞLERİNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM	73

Tablo 4.10	Oyunla Eğitimin Yararına İlişkin Frekans ve Yüzdeler Değerler Tablosu	73
Tablo 4.11	Oyunla Eğitim Öğretici Araç Olarak Öneme İlişkin Frekans ve Yüzdeler Değerler Tablosu	76
Tablo 4.12	Öğretmelerin Çocukların Oyun Yoluyla İşbirliği Yapmayı Öğrenme Başarılarına Etkisine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Değerler Tablosu	75
Tablo 4.13.	Oyunla Öğretimin Ne Kadar Etkili Olduğuna İlişkin Frekans ve Yüzdeler Değerler Tablosu	76
Tablo 4.14.	Oyun ve Oyunla Eğitim Çocuk Gelişimi Açısından Öneme İlişkin Frekans ve Yüzdeler Değerler Tablosu	77
Tablo 4.15.	Oyunla Eğitimin Çocuklarda Meydana Getirdiği En Önemli Değişikliğe İlişkin Frekans ve Yüzdeler Değerler Tablosu	78
Tablo 4.16.	Oyunla Eğitimin Ders Dışı Etkinliklerle Desteklenmesine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Değerler Tablosu	79
Tablo 4.17.	Oyunla Eğitimin Ders Dışı Etkinliklerle Desteklenme Nedenlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Değerler Tablosu	80
Tablo 4.18.	Oyunla Eğitim Amacına Ulaşmasına İlişkin Frekans ve Yüzdeler Değerler Tablosu	81
Tablo 4.19.	Oyunla Eğitim Amacına Ulaşmama Nedenlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Değerler Tablosu	82
Tablo 4.20	Oyunun Seçiminde Nelere Dikkat Edileceğine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Değerler Tablosu	83
Tablo 4.21.	Oyunla Eğitim İlköğretim I. kademe de Yeterince Önemsenmemesine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Değerler Tablosu	83
C)	İLKÖĞRETİM I. KADEME SINIF ÖĞRETMENLERİNİN OYUNLA EĞİTİMİN ÇOCUĞUN GELİŞİMİNE AİT GÖRÜŞLERİNE İLİŞKİN BULGULAR ve YORUM	84
Tablo 4.22.	Oyunla eğitimin Çocuğun Sağlıklı Büyümesindeki Etkisinin Öneme İlişkin Frekans ve Yüzdeler Değerler Tablosu	84
Tablo 4.23	Oyunla Eğitim Çocukların Okul Başarısını Artırmasına İlişkin Frekans ve Yüzdeler Değerler Tablosu	85

Tablo 4.24.	Oyunla Eğitimin Çocuklarda Öğrenmeyi Kolaylaştırdığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler Değerler Tablosu	86
Tablo 4.25.	Oyunla Eğitim Çocukların Kendilerine Ait İlgi ,İstek ve Yeteneklerinin Farkına Varmasına Yardımcı Olmasına İlişkin Frekans ve Yüzdeler Değerler Tablosu	87
Tablo 4.26.	Oyunla Eğitimin Öğretmenlere Çocuğu Daha İyi Tanıma Fırsatı Verdiğine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Değerler Tablosu	87
Tablo 4.27.	Oyunla Eğitimin Çocuğun En Doğal Öğrenme Ortamı Oluşturduğuna İlişkin Frekans ve Yüzdeler Değerler Tablosu	88
Tablo 4.28.	Oyun ve Oyunla Eğitim İlköğretim I. kademe Çağındaki Çocukların Temel İhtiyaçlarından Biri Olduğuna İlişkin Frekans ve Yüzdeler Değerler Tablosu	89
Tablo 4.29.	Çocuk Yaşam İçinde Gerekli Olan Davranış, Bilgi, Beceri vb. Şeyleri Oyunla Eğitim İçerisinde Öğrendiğine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Değerler Tablosu	90
D)	İLKÖĞRETİM I. KADEME SINIF ÖĞRETMENLERİNİN I. KADEME PROGRAMLARI İÇERİSİNDE OYUNLA EĞİTİM UYGULAMALARINA AİT GÖRÜŞLERİNE İLİŞKİN BULGULAR ve YORUM	91
Tablo 4.30.	Oyunla Eğitimin Yeterince Uygulanabilirliğine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Değerler Tablosu	91
Tablo 4.31.	Oyunla Eğitimin Yeterince Uygulanamama Nedenlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Değerler Tablosu	92
Tablo 4.32.	Sınıf Öğretmenliği Programları İçerisinde Oyunla Eğitime Daha Fazla Yer Verilmesine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Değerler Tablosu	93
Tablo 4.33.	Oyunla Eğitimin Bir Öğretim Yöntemi Olduğuna İlişkin Frekans ve Yüzdeler Değerler Tablosu	94
Tablo 4.34.	İlköğretim I. kademe Programlarında Oyunla Eğitime Yeterince Yer Verildiğine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Değerler Tablosu	95
Tablo 4.35.	Oyunla Eğitimin İlköğretim I. kademe Programlarının Önemli Bir Parçasını Oluşturduğuna İlişkin Frekans ve Yüzdeler Değerler Tablosu	96

KISALTMALAR

AKÜ	: Afyon Kocatepe Üniversitesi
AÜ	: Ankara Üniversitesi
And	: Ve
ÇKAUM	: Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi
DEBD	: Din Eğitimi Bilim Dalı
FDBAD	: Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı
GÜ	: Gazi Üniversitesi
İÜ	: İnönü Üniversitesi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MAT	: Matbaa
MÜ	: Marmara Üniversitesi
P	: Sayfa
S	: Sayfa
SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
SÜ	: Selçuk Üniversitesi
Vb	: Ve benzeri
Vd	: Ve Diğerleri

I. BÖLÜM

1. GENEL BİLGİLER

1.1.Giriş

Bu bölümde araştırmanın problemi, amacı, problem cümlesi, alt problemler, önemi ve varsayımlarının yanı sıra, araştırma ile ilgili tanımlar ve daha önceki ilgili çalışmalar ele alınmaktadır.

1.2. Problem Durumu

Tüm dünyada temel eğitimin vazgeçilmez bir unsuru olan oyunla eğitim; öğretmenlerin, eğitimin hedeflerine ulaşması için kullandıkları araçlardan sadece bir tanesi, doğru kullanıldığında belki de en etkilisidir. Günümüzde oyunla eğitim yetişmekte olan nesillerin temel kaynağı olan insanın fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimini amaç edinen, genel eğitimin tamamlayıcısı ve ayrılmaz bir parçası olarak görülen bilinçli ve planlı faaliyetlerdir.

Ülkemizin kalkınmasında yaşanan sorunların çözülebilmesinde temel unsur, insanlarımızın eğitilmesidir. İlköğretimin I. kademe ve okul öncesi eğitimin geleceğimiz açısından hayati önem taşıdığı bir gerçektir. Bu dönem öğrenmenin en yoğun olduğu, temel alışkanlıkların ve zihinsel yeteneklerin en hızlı geliştiği ve biçimlendiği bir dönemdir. Hayatın ilk yıllarında alınan eğitimin ve kazanılan deneyimlerin, ileri yaşlardaki öğrenme yeteneği ve akademik başarı üzerindeki önemli etkileri göz önüne alınarak, çocukların eğitilmesi fikri yeni değildir. Pek çok eğitimci, çocuk eğitimi üzerinde önemle durmuş, bu konuda ileri sürdükleri görüşlerini uygulamaya koymuşlardır (Kıldan, 2001:1-3). Örneğin, Alman eğitimcisi ve ilahiyatçı C. G. Salzmann (1744-1811) açtığı bir okulda kuramsal derslerle, oyun ve jimnastik çalışmalarını bir arada yürütmüş ve öğretmenleri kastederek “çocuklarla oynamayı bilmeyen, onların eğlencelerine katılmayı onursuzluk sayan kişi eğitimci olmamalıdır” iddiasında bulunmuştur (Poyraz,1999:6). Oyunla eğitim çocuğun yaratıcılık yeteneklerini, kendine güven ve sorumluluk duygularını geliştirmesinde çok önemli bir rol üstlenmektedir.

Dolayısıyla öğrenim çağında bulunan her yaşta öğrencilerin sağlıklı bir gelişim gösterebilmeleri gelişim özelliklerine uygun çok iyi hazırlanmış nitelikli genel bir oyunla eğitime bağlıdır. Gelecekte toplumda sorumluluk yüklenecek çocukların gelişiminde, iyi alışkanlıklar ve olumlu ilişkiler kurmasında oyunla eğitim etkinlikleri son derece büyük bir önem taşımaktadır (Çirhinlioğlu, 2001:167-168). Çocuk, gelişim özellikleri, duygu, düşünce ve davranışları ile yetişkinden farklı, kendine özgü bir varlıktır. Bilimsel bir yaklaşım ile ele alınması gereken çocuğun doğası, özel nitelikleri bakımından bireyin temel davranışlarını kazandığı en önemli eğitim kademelerinin planlanmasını gerektirmiştir. Aktif katılımlı öğrenme bu dönemde gerçekleşmekte ve bunun için en uygun ortamın ise oyun ve dramının olduğu bilinmektedir (Alakuş,2003:2).

Oyun bir eğitim aracıdır. Öncelikle temel eğitimin bütün dallarında ve beden eğitimi dersinde hem öğretim yöntemi hem de öğretim aracıdır. Temel eğitimde kişi düşünerek öğrenmez, çeşitli durumlar karşısında edindiği deneyimlere göre öğrenme gerçekleşir. Başka bir deyişle Hazar (1997:18-19) ifade ettiği gibi gerçek durumlardan örnekler oluşturan oyunlar, çocukların gerçek hayatta karşılaşacağı durumlarda ne yapmaları gerektiğini ortaya koyan bir eğitim yoludur.

Ayrıca oyun çocuğun gerçek yaşantısında yer alacak deneyimleri de içerdiğinden kişilik gelişimini hızlandırır. Oyun, yetişkinlerin çocuğu tanıması için en sağlıklı ve doğal bir yöntem olarak görülebilir. Çocuk duygularını ve düşüncelerini en doğal şekilde oyun yolu ile ortaya koyar. Özellikle erken yaşlardaki çocukların dil gelişimi kendini ifade edecek düzeyde olmadığından oyun, çocuk için kendini ifade etme aracı olarak ortaya çıkmaktadır.

Oyunlar toplumun geleneksel kültürü, kültür yaşamı ve birikiminden etkilenmektedir. Çocuk yaşamında sürekli olan davranış, bilgi ve becerileri oyun içinde kendiliğinden öğrenir. Çocuğun kişiliği oyun içinde şekillenir, yetenekleri yönlendirilir. İnsan ilişkileri, yardımlaşma, dürüstlük, kazanma ve yenilme olguları oyunla kavranır. Çocuk oyun oynadıkça duyguları belirginleşir, yetenekleri gelişir. Oyunda çocuk kendini bulur ve egemendir, her türlü kısıtlamadan uzak kalır. Çocuk oyuna kendi yaşamından bir şeyler katar ve oyunla yaratıcılığını geliştirir.

Çocuk oyunlarındaki duygusal paylaşımlar, gelecekteki toplumun ruh sağlığı açısından da çok büyük önem taşımaktadır. Çocuk oyunda; mutluluk, sevinç, acı, korku, kaygı, kin, nefret, sevgi, sevilme, bağımlılık, bağımsızlık, ayrılık gibi bir çok duyguyu öğrenir. Duygusal tepkilerini oyuna yansıtan çocuk, kendi yaşamındaki duygusal ilişkileri ve tepkileri gözleyebilir. Oyunla çocuğun kendine olan öz güveni artar, çocuk oyunla duygusal tepkilerini kontrol etmeyi öğrenir.

Oyunla eğitime, çocuğun hareket ve oyuna en çok ihtiyaç duyduğu bir zamanda; özellikle anaokulu ve ilköğretim I. kademesinde başlamak esastır. Bu noktadan hareketle ilköğretimde çocuğun eğilimleri göz önünde tutularak hemen hemen bütün faaliyetler, oyun ve oyun karakterli hareketler çerçevesi içine alınmalı, bu nedenle de dans, aynı zamanda çocuğun bilgilerini sağlamlaştırarak şekilde rontlar, engelli ve yarışmalı oyunlar sistemli hareketlerle ve taklitlerle işlenmelidir (MEB, 1998:7-48). Oyunla etkinlikler çocuğun öğrenme yeteneğinin geliştirilmesinde araç olabilir. Çocukların oyun formunda yapabildikleri etkinlikler daha eğlenceli hale gelir. Bu yolla sürekli yaptıkları rutin işler veya sınıf içi dersler sıkıcı gelmeyeceğinden verilen almaya daha çok eğilimlidirler. Öğrenmeye karşı olumlu tavır ve tutum geliştiren çocuk, öğrenme etkileşimlerine daha aktif bir şekilde katılabilir. Bu katılım çocuğun algılamasını etkileyen reseptörleri daha seçici yapar ve ilgili konunun öğrenilmesine karşı motivasyon oluşturur. Bu istek çocuğu öğrenmeye hazır hale getirir (Çamlıyer ve Çamlıyer, 2001:32).

Günümüz eğitim öğretim kurumlarındaki tüm okullarda okutulan derslerle öğrencilere sağlanması öngörülen davranış değişiklikleri salt bilişsel davranışlarla sınırlı olmamaktadır. Hemen hemen okullarda okutulan her bir dersin amaçları belli bilgi ve beceriler gibi bilişsel davranışlar yanında psikomotor gelişim, kişilik, tutumlar, değerler ve ilgiler gibi duyuşsal davranışlar da içermektedir (Koç, 1981:7). Eğitimin genel amaçları doğrultusunda belirlenmiş özel amaçlarına ulaşmada; eğitim kurumlarında derslerin içeriğinde amaca yönelik her türlü bireysel, eşli ve gurupla, araçlı ve araçta yapılan bedensel hareketler, dans ve kendini ifade etme, eğitsel oyunlar, küçük alan oyunları vb. etkinlikler bulunmaktadır.

John Dewey ve Jean Piaget' in yaklaşımlarına göre oynayarak keşfetme bilimi öğrenmenin bir yöntemidir. Çocuklar doğal birer araştırmacıdır.

Oynayarak öğrenme çocukların yaşamları boyunca temel bilimsel kavramları öğrenmelerine yardımcı olur. Bu yöntem aynı zamanda çocukların birlikte çalışmalarını da teşvik eder. Böylece çocukların sosyal gelişimleri desteklenmektedir. Oyunsu keşif, çocuklara serbest olarak araştırma fırsatı verirken belirli kavramlarını da geliştirmelerini sağlar. Problemi çözebilecek şekilde yorumsal oyunlar yeni keşifleri, hünerleri geliştirmenin ve bilgiyi anlamlı bir biçime sokmanın başlangıç noktasıdır. Bu bağlamda Gander ve Gandiner çocukların oyun oynarken karar verme, bellek, gözlem, akıl yürütme, problem çözme ve yaratıcılık gibi bir çok bilişsel yeteneklerin geliştiğini, bu yeteneklerin de öğrenme için önemli olduğunu ve oyunların birer sosyal etkileşim laboratuvarı olduğunu belirtmiştir (Şahin, 2001:22-25).

Oyunla eğitimin en önemli devresini kapsayan ilköğretim okullarındaki etkinlikler günümüzde gerek oyunla eğitim etkinliklerin uygulanışı, gerekse öğrencilere sağlanan ortamlar açısından yeniden inceleme gereğini göstermektedir. Branş öncesi ve branşa yönelik temel eğitimin yer aldığı ilköğretim okullarında gelişim sürecindeki çocuklar yetişkinlik döneminin temel özelliklerini almaktadır. Bu dönemde çocuğun gelişimine olumlu ya da olumsuz etkide bulunmak ve ya hiç etkide bulunmamak gelecekteki başarı ve başarısızlık durumunun sınırlarını belirlemektedir. Çocuğun gelişiminin oldukça hızlı seyrettiği ve öğrenme becerileri açısından kritik birkaç dönemi kapsayan ilköğretim çağı oyunla eğitim ve spor etkinlikleri bakımından geniş bir alana sahiptir. Dolayısıyla ilköğretimin ilk üç sınıfında, oyunla eğitim diğer derslerle bağlantılı olmalı ve taklitlerden büyük ölçüde yararlanılmalıdır. I. kademedeki bütün dersleri de kapsayan her ünitenin sonunda ünite içerikleriyle taklit ve oyunlara yer verilebilir. Derslerin işleniş süresi içerisinde eğitsel oyunlarla çocuğu derse hazırlayıcı etkinlikler öğretmenlerin en çok kullanması gereken aktiviteleri oluşturabilir. Oyunla eğitim, beden eğitimi, spor eğitimi, sosyal bilimler ve fen bilimlerinin öğretim yöntemlerinden biri olmasının yanı sıra, genç bireylerin toplumsal kültürü, iyiyi-kötüyü, meslekleri, sosyal rolleri, kişilik haklarını, saygı ve sevgiyi de öğrendikleri en elverişli araç niteliği taşır. Birçok eğitimci, oynayarak öğrenmenin daha iyi hafızada kaldığını, mukayeseli düşünme, karar verme ustalığı kazandırdığını ve davranışları değiştirdiğini tespit etmişlerdir (Hazar, 1997:18-19).

Öğretmenler çocuklara oyunla eğitim ortamı hazırlayarak, onlara oynama fırsatı vererek, oyunla eğitim esnasında ürettiklerini göz önünde tutarak, onların gelişimini olumlu yönde destekleyebilirler. Çocuğun zamanının büyük bir bölümünü geçirdiği ilköğretim I. kademe, çocuğun tüm gelişimini etkileyeceği için eğitimcilere büyük sorumluluklar düşmektedir. Bu nedenle ilköğretim I. kademe de oyunla eğitim üzerinde çalışılması gereken önemli konulardan biridir. Aşağıdaki sayfalarda da değinileceği gibi konuyla ilgili mevcut çalışmaların sınırlı olması böyle bir çalışmanın önemini daha da artırmaktadır.

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim I. kademe sınıf öğretmenlerinin oyunla eğitim konusunda kendi niteliklerine ait görüşlerinin belirlenmesine yönelik olarak aldıkları derslerin yeterli olup olmama durumlarına, kendilerini geliştirmek için yararlandıkları kaynaklara, çocuklarla iletişim kurmalarındaki tutumlarına, yeterli kaynaklarının olup olmamasına, eğitim ve öğretimi planlarken oyunla eğitime yeterli zaman ayırıp ayıramamalarına, kullandıkları öğretim yöntemini tespit etmek amacıyla planlanmıştır. Ayrıca, araştırmada öğretmenlerin, oyunla eğitimin önemine ilişkin görüşlerine yönelik olarak, oyunla eğitimin yararına, öğretici araç olarak önemine, çocukların başarılarına ilişkin görüşlerine, çocukların eğitiminde oyunla öğretimin ne kadar etkili olduğuna, çocukların gelişimine, çocuklarda meydana getirdiği değişikliklere, amacına ulaşım ulaşamaması durumuna, oyunla eğitimin seçiminde nelere dikkat edilmesine yönelik görüşleri tespit etmek amaçlanmıştır.

Bununla birlikte, sınıf öğretmenlerinin oyunla eğitimin çocuğun gelişimine ait görüşlerine yönelik olarak çocuğun sağlıklı büyümesine, okul başarısına etkisine, öğrenmeyi kolaylaştırmasına, çocukların kendilerine ait ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varmalarına, öğretmenlere çocuğu daha iyi tanıma fırsatı vermesine, çocuğun temel ihtiyaçlarından biri olama durumlarına yönelik görüşlerinin saptanması amaçlanmıştır.

Öte yandan, sınıf öğretmenlerinin I. kademe programları içerisinde oyunla eğitim uygulamalarına ait görüşlerini belirlemeye yönelik olarak oyunla eğitimin yeterince uygulanıp uygulanamama durumuna, program içerisinde oyunla eğitime daha fazla yer verilmesine, oyunla eğitimin bir öğretim yöntemi olduğuna, ilköğretim I.

kademenin önemli bir parçasını oluşturduğuna ilişkin görüşlerin incelenmesi de planlanmıştır. Bu çalışma ile bu alandaki çalışmalara katkı getirmek amaçlanmıştır.

1.4. Problem Cümlesi

İlköğretim I. kademedeki sınıf öğretmenlerinin oyunla eğitime ilişkin görüşleri ile problem algılamaları nelerdir?

1.5. Alt problemler

1. İlköğretim I. kademedeki sınıf öğretmenlerinin oyunla eğitim konusunda ki yeterlik düzeyleri nedir?
2. İlköğretim I. kademe sınıf öğretmenlerinin oyunla eğitime ilişkin görüşleri ne dereceye kadar önemlidir?
3. İlköğretim I. kademe sınıf öğretmenlerine göre oyunla eğitim çocuğun gelişimini etkilemekte midir?
4. İlköğretim I. kademe programları içerisinde oyunla eğitim uygulamalarına yer verilmekte midir?

1.6. Araştırmanın Önemi

Bu araştırmada, ilköğretim I. kademe öğretmen görüşleri çerçevesinde oyunla eğitimin önemi üzerinde durulmaktadır.

Oyunla eğitim ile ilgili yapılan araştırmaların çok dağınık olduğu ve daha çok ilköğretim II. kademeye yönelik araştırmalar yapıldığı görülmektedir. Bu araştırmalarda oyunla performans ve motivasyon ilişkisi, güdüleme, fen öğretiminde oyun, tarih öğretiminde oyun, din öğretiminde oyun, kuşaklar arası oyun, sosyal bilgiler dersinde oyun gibi farklı konular üzerinde durulmuştur. Bu çalışmanın diğer araştırmalardan farkı ise tamamen ilköğretim I. kademe öğretmenlerinin görüşlerine yönelik olarak oyunla eğitimin önemi üzerinde durulmuştur. Bu doğrultuda ilköğretim I. kademe sınıf öğretmenlerinin oyunla eğitim konusunda sahip oldukları niteliklerini ne dereceye kadar yeterli gördüklerini, oyunla eğitime ilişkin görüşlerinin ne dereceye kadar önemli olduğunu, oyunla eğitimin çocuğun gelişimine etkisini, ilköğretim I. kademe

programları içerisinde oyunla eğitim uygulamalarına ne kadar yer verildiğini ortaya çıkarmaya yönelik olması araştırmının diğerlerinden farkını ortaya koymaktadır.

Ayrıca, bu çalışmada oyunla eğitimin ilköğretim I. kademedeki bütün derslerin öğretiminde ağırlıklı olarak öğretmenler tarafından kullanılmasının önemine yer verilmiştir.

Bu doğrultuda oyunla eğitim konusunda öğrenmenin daha bütüncül ve anlamlı olması, öğrenmenin daha etkili bir hale gelmesine neden olur. Oyunla eğitim çocuğun iç dünyasında zenginleşme yaratırken, aynı zamanda onun psikososyal anlamda gelişmesine katkı getirir. Oyuna yalnızca bir eğlence aracı olarak bakmamakta yarar vardır. Oyun aynı zamanda eğlendirirken eğiten, öğreten bir etkinliktir. Çocuğun hayatında bu kadar önemli olan oyunla eğitim ihmal edilmemelidir. Aynı zamanda çocukların eğitim ve öğretim sırasında dikkatlerini uzun süre dağıtmadan muhafaza etmeleri oldukça zordur. Çocukların sıkılması ve dikkatlerinin dağılması kalıcı bir şekilde algılamayı ve öğrenmeyi engeller. Bu nedenle oyunla eğitimde doğası gereği uyarıcı ve motive edici öğrenme ortamı zaten hazırdır. Öğrenmeye olumlu tavır ve tutum geliştiren çocuk, öğrenme etkileşimine daha aktif katılır.

Görüldüğü gibi bu araştırma ilköğretim I.kademede sınıf öğretmenlerinin oyunla eğitime verdikleri önemi ve hangi durumları problem olarak gördüklerini belirlemek ve ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın bulguları ve sonuçları ilköğretim I.kademede derslere giren sınıf öğretmenlerinin problemlerine sağlıklı çözümlerin bulunmasını da katkıda bulunabilecek olması açısından önem taşımaktadır.

1.7. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Bu araştırma 2003-2004 öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Kars ili merkezindeki ilköğretim I. kademe sınıf öğretmenleriyle sınırlıdır.
2. Sosyal Bilimler alanında yapılan araştırmalarda ele alınan insan faktörlerinden kaynaklanan sınırlılıklar bu araştırma içinde söz konusudur.
3. Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, “mastır tez yönetmenliğinin” belirlediği süre ile sınırlıdır.
4. Sınıf öğretmenlerinin oyunla eğitimin önemine ilişkin görüşleri ve problem algılamaları ile ilgili ölçme aracındaki sorularla sınırlıdır.

1.8. Varsayımlar

Araştırmanın planlanıp yürütülmesinde şu varsayımlardan hareket edilmiştir:

1. Bu araştırmaya katılan ilköğretim I. kademe sınıf öğretmenlerinin ölçme aracına verdikleri cevaplar doğru ve güvenilir olduğu varsayılmıştır.
2. Araştırma konusunun kuramsal çerçevesini oluşturmak amacı ile taranan kaynakların güvenilir ve geçerli bilgiler verdiği varsayılmıştır.
3. Örneklemeye alınan öğretmenlerin evreni temsil edecek sayıda yeterli olduğu varsayılmıştır.
4. Literatür taraması ve uzman görüşlerinin alınması ve ön deneme grubuna uygulanması sonucunda oluşturulan anketlerin objektif ve gerçekçi olduğu varsayılmıştır.

1.9. Tanımlar

Araçla Yapılan Oyunlar: Çeşitli araçların kullanılmasıyla oynanan oyunlardır.

Araçta Yapılan Oyunlar: Belirli bir aracın üzerinde yapılan oyunlara “araçta yapılan oyunlar” denir.

Araçsız Oyunlar: Herhangi bir aracı gerektirmeden oynanan oyunlara “araçsız oyunlar” denir (Sun ve Seyrek, 2003:67).

Büyüme: Bilir’e göre büyüme, döllenmeden fiziksel olgunluğa kadar çocuğu dinamik olarak etkileyen genetik, beslenme, travmatik, sosyal ve kültürel etmenler altında oluşan sürekli değişimleri kapsar.

Beceri: Kişinin bedensel ya da düşünsel bir çaba ile bir işi kolaylıkla ve ustaca yapabilmesidir.

Gelişim: Gelişim bireyin fonksiyonel değişimlerini ifade eder. Çocuğun yüksek düzeyde fonksiyon yapabilmesi için yeteneğinin meydana çıkması ve ilerlemesi gerekir (Özer ve Özer, 2001:12).

Kişilik: Bireyin ,iç ve dış çevresiyle kurduğu, diğer bireylerden ayırt ettiği, tutarlı, yapılaşmış ilişki biçimidir (Cüceloğlu, 1993:404).

Hareket: Vücudun herhangi bir parçasındaki ya da tüm vücudun pozisyonundaki değişmedir.

İlköğretim Okulu: İlköğretim kurumları 8 yıllık okullardan oluşur bu okullarda kesintisiz eğitim verilir (Resmi gazete, 1997: 23084).

Okulöncesi Eğitim : Doğumdan 6 yaşına, yani ilköğretim başlayıncaya kadar, çocuğun eğitime hazırlanma dönemidir. Çocuğun çeşitli özellikleri, yetenekleri, ilgileri, kişiliğin çizgileri daha okul başlamadan önceki 0-6 yaşlar arasında belirmeye başlar. Bu bakımdan; çocuk gelişiminin en kritik, en ilginç ve en çok dikkat isteyen dönemi bu yaşlardır (Yıldır, 1991:13).

Oyuncak: Gelişim basamakları boyunca çocuğun hareketlerine düzen getiren, zihin, beden ve sosyal gelişimine yardımcı olan, hayal gücünü ve yaratıcı yeteneklerini geliştiren tüm oyun malzemesi, oyuncak olarak tanımlanır (Ömeroğlu, 1995:26).

Öğrenme: Yaşantı ürünü ve az çok kalıcı izli davranış değişikliği olarak tanımlanır.

Psikomotor Gelişim: Fiziksel yapıda ve sinir kas işlevlerindeki değişim süreçlerini kapsar (Özer ve Özer, 2001:17)

Reseptör: Duyu organlarına ulaşan bilgileri almaya yarayan özel yapılara reseptör denir (Şahin, 2002:74).

Spor: Beden Eğitimi faaliyetlerini özelleştirerek çeşitli branşlarda somutlaşmış fizyolojik, psikolojik, estetik, teknik özellikleri gerekli kılan yarışmaya dayalı ve katı kurallarla çevrili bir etkinliktir (Arıcı, 1998:3).

1.10. Konu İle İlgili Araştırmalar

Oyunla eğitim ilköğretim I. kademe çocuğunun yaşamında büyük bir yer tutmaktadır. Çocuğun oyunla eğitime en çok ihtiyaç duyduğu bu dönemlerde büyüme ve gelişmenin hızlı seyrettiği öğrenme kapasitesinin arttığı, algılama ve kavramasının çocuğu hazır hale getirdiği görülmektedir. Ancak, bu alanda yapılan çalışmaların sınırlı olduğu ve oyunla eğitimin öğretmenler tarafından yeterince önemsenmediği söylenebilir.

Konu ile ilgili olarak elde edilen çalışmalara aşağıda yer verilmiştir.

Persky ve Golubchick (1991:16) oyun ve eğitim konusundaki görüşlerini “oyunun değeri” adlı yazıda şu şekilde açıklamıştır. Eğitimin amaçları için de oyunun önemi devlet okullarında ihmal edilmiş ama son zamanlarda çocuklar için oyun ortamlarının değeri ve amaçları hakkında düşündürecek kadar doküman düzenlenmiştir.

Öğrenciler, bir eğitim sisteminde ilerlerken çocukların öğrenme eylemini; tekrarlanan, sıkıcı ve zaman öldürücü bir eyleme eşleştirdiği açıkça görülür. Çoğu öğrenci ise okul ortamında öğrenmeyi oyun veya eğlendirici bir iş olarak görmemektedir (Doğanay, 2002:19).

Tullia Musatti (1986:49-60) erken sosyal oyunda iletişimsel yetenekler ve gösterimi konulu çalışmasında ilk sosyal anlamda taklit, oyun ve zihinsel anlatımı geliştirmede çocuklarda oyunla eğitim ve iletişimsel davranışı incelemiştir. Bununla birlikte çocukların oyun davranışı ve kullandıkları dil gösterdikleri kapasite ile yakın bir ilişki içinde olduğu ortaya çıkmıştır. James D. Klein ve Eric Freitag (1991:303-308) ise performans ve motivasyona ilişkin oyunla öğretimin etkilerini incelemiştir. Sonuçlar göstermiştir ki dikkat, ilgi, güven ve hoşnutluktan oluşan dört motivasyon el öğeden etkilenen anlamlılık oyunla öğretimden kaynaklanmaktadır. Oyunla öğretim performansı etkilemektedir.

Aynı zamanda James D. Klein (1992:364-370) edim ile güdüleme hakkında yeniden deneme düzeyinde oyunla öğretimin etkileri konulu bir çalışma yapmıştır. Düzenlediği iki deneyde de kolejlerde yeniden deneme ile oyunla öğretim düzenlenmiştir. Bu araştırmaya 11'i erkek 64'ü kız olmak üzere 75 öğrenci katılmıştır. Katılımcılara iki deney uygulanmıştır. Birinci deneyde deney sonuçlarını elde etmek üzere ANOVA tipi bir varyans analizi kullanılırken ikinciye MANOVA tipi bir varyans analizi kullanılmıştır. Sonuçlara göre oyunla öğretimin kullanıldığı grup etkili çıkmıştır.

Öte yandan Fatma Şahin (2001:22-26) yılında "İlköğretim Fen Öğretiminde Oyunların Yeri ve Önemi" adlı bir araştırma yapmış, ilgili araştırmada elde edilen sonuçlara göre: Bu çalışmada fotosentez, ekoloji ve kirlilik konuları deney gurubunda geleneksel eğitim yanında bu üç konu ile ilgili geliştirilen oyunlar ile desteklenmiştir. Elde edilen sonuçlar deney gurubunun kontrol gurubuna göre son testte daha başarılı olduğunu göstermiştir. Ön test ile son test arasındaki başarı farkı yüzde olarak karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma sonucunda deney gurubunda son testte % 58'lere ulaşan bir başarı farkı tespit edilmiştir. İstatistiksel olarak gözlenen bu başarı yanında öğrencilerin derse karşı tutumlarının da değiştiği gözlenmiştir. Daha önce derse katılmayan, derse dikkatini vermeyen öğrencilerin de oyunlara istekle katıldıkları ve oyunla birlikte konuları da daha iyi öğrendikleri tespit edilmiştir.

Bu sonuçlar çoklu zeka kuramına göre sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerin yeniden gözden geçirilerek oyun ve diğer etkinliklerle zenginleştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar özetlenmiştir.

Oyunlar öğrencilerin:

1. Başarısını artırmıştır.
2. Derse katılımını artırmıştır.
3. Dersi zevkli hale getirmiştir.
4. Motivasyonu artırmıştır.
5. Sınıf içi iletişimi geliştirmiştir.

Bununla birlikte Gülizar Doğanay (2002:85-86) yılında “Tarih Öğretiminde Oyun” adlı bir araştırma yapmış, araştırma sonuçlarına göre: Tarih öğretiminde uygulanabilecek oyunlar, bireysel oyunlar, grup oyunları, sınıf içi oyunlar, sınıf dışı oyunlar şeklinde gruplandırılarak öğrencilere uygulanmıştır. Araştırma ile ilgili bazı sonuçlar şöyledir: Araştırmada yer alan örneklerde görüleceği üzere teknik uygulanırken anlatım, soru cevap, tartışma, problem çözme gibi yöntem ve tekniklerin kullanılmasına da olanak vermektedir. Ayrıca öğrenciler canlandırdıkları karakter ya da grup adına karar verirken empati yapmak durumunda kalmaktadırlar. Bunların yanı sıra tarih derslerinin oyun tekniği ile işlenmesi öğrencinin güdüsünü artıracaktır, dersleri öğrenci açısından daha zevkli ve verimli hale getirecektir. Bu teknik ile tarih dersleri işlenirken öğrenci canlandırdığı tarihi karakter adına bazı kararlar vermek durumunda kalacaktır. Bu da öğrenciyi düşünmeye, sorumluluk yüklemeye ve karar vermeye itecektir. Tarih eğitimi ve öğretiminin istenilen düzeyde olabilmesi için gerekli şartlardan biri de kullanılan yöntem ve tekniklerin çeşitlendirilmesidir. Bu açıdan oyun tekniği etkin bir şekilde tarih öğretimi içinde yerini almalı ve uygulama alanına aktarılmalıdır.

Mustafa Kalendar (1999:133-136) yılında, “Din Eğitiminde Oyun”adlı bir araştırma yapmıştır. Bu araştırma kuramsal bir araştırma olup araştırma sonuçlarına göre: Psikoloji ve fizyoloji oyunu hayvanlarda, çocuklarda ve yetişkinlerde gözlemek, tasvir etmek ve açıklamak için çaba sarf etmektedirler. Bu bilim dalları oyunun doğasını ve anlamını saptamaya ve onun hayat düzlemindeki yerini belirlemeye uğraşmaktadır.

Oyunun insan yaşamındaki yerini, onun yerine getirdiği etkinin gerekli veya hiç değilse yararlı karakteri, her bilimsel araştırma ve inceleme tarafından, genel olarak ve çelişkisiz bir şekilde, hareket noktası kabul edilmiştir. İster çocuklara ister yetişkinlere ait olsun, her oyun ancak tam bir ciddiyet içinde oynanabilir. Ciddiyet içinde oynanan oyuna, haklı olarak kutsal bir ciddiyet denilebilir. Şekil açısından dini faaliyetler her açıdan oyundur ve katılanları başka bir evrene götürdüğü ölçüde özü itibarıyla da oyundur. Platon oyun ile kutsal faaliyet arasındaki bu özdeşliği hiç tereddütsüz kabul etmektedir. Oyunun büyü ve havası insanı bütünüyle sarar.

Aynur Oksal (1999:139-144) yılında, “Kuşaklar Arası Oyun: Yetişkin ve Çocuk Kültürü Arasında Bir Köprü” adlı bir araştırma yapmıştır. Bu araştırma sonucuna göre: 170 okul öncesi öğrenci velisinin çocuk oyunlarına ilişkin görüşleri araştırıldı. Ankette yer alan ilk soru yetişkinin oyun ve öğrenme ilişkisini nasıl algıladığını belirlemeye yönelik olarak hazırlandı. Bu soruya verilen yanıtlara bakıldığında, 134 veli oyun öğrenme ile birleştirilmelidir derken, 27 velinin oyun öğrenmeden farklıdır demesi ve sadece 8 velinin oyun ve öğrenme aynı şeydir demeleri oldukça ilginçtir. Bu sonuçlara göre denilebilir ki, günümüzde yetişkinler çocukların akademik becerilerinin gelişmesine, yaratıcılıklarına oranla daha fazla önem vermektedirler. Toplumsal gelişme ve değişim yönünde yaratıcı düşünceye sahip nesillerin yetiştirilmesinin önemi dikkate alındığında, yetişkinlerin yaratıcı düşünmenin halihazırda var olan bilginin sürekli tekrarlarla belletilmesinden çok problemlerle geliştiğinin bilincinde olmaları ayrıca önem taşımaktadır. Ana, babalar, öğretmenler ve çocuklarla çalışan herkes kendilerinin de yer aldıkları oyun ortamlarında eşit adımlarla yaratıcılıklarını ortaya koyarak her iki taraf içinde doyurucu ve geliştirici bir oyun ortamı kurmaya özen göstermelidirler. Yaratıcı düşünme gelişimsel süreçlerin ortaya çıkmasında önemli fırsatlar sağlamakla kalmayıp, kuşaklar arası etkileşim içinde doğal bir ortam hazırlamaktadır.

Sonuç olarak denilebilir ki, çocuğu, çocuğu eğiten kültürü ve çocuk kültürünü ancak yetişkin ve çocuk arasında kurulacak sağlıklı bir iletişimle öğrenebiliriz ya da öğrenmeye çalışabiliriz. Bu ise öncelikle oyunun çocukla iletişim kurmanın en etkili yollarından biri olduğunun kabulünü gerektirir. Yetişkinin bu sürecin dışında değil aktif olarak bizzat içinde yer alması, ki bu kuşaklar arası onun temel özelliğidir, çocuk ve yetişkin kültürü arasındaki iletişim zorluklarının bir ölçüye kadar giderilmesi açısından önem taşımaktadır.

Bayazıtöđlu ve Karabacak (1996) tarafından gerçekleřtirilen ikinci sınıf Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersinde oyunla eđitimin eriři ve kalıcılık dűzeyi konulu çalıřmalarından elde edilen sonuçlara gűre; arařtırmanın temel boyutlarını oluřturan iki yűntem, yani oyunla eđitim ile programlandırılmıř űđretim yapılan guruplarda, geleneksel űđretim yapılan guruplara oranla biliřsel alanın bilgi, kavrama, uygulama dűzeylerinde ve dűzeylerin kalıcılıđını sađlamada manidar bir fark gűzlenmiřtir. Sonuç olarak programlandırılmıř űđretim ile oyunla űđretim ikinci sınıf Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersinin tűm űnitelerinde geleneksel űđretime gűre daha bařarılı olabileceđi ortaya çıkmıřtır.

II. BÖLÜM

2. OYUN ve EĞİTİM

Oyunun ne zaman başladığı ve nasıl geliştiği tam olarak bilinmiyor. Bilinen, en ilkel kabile ve toplumlar kadar eski olduğudur. Oyun esas itibariyle doğumdan ölüme kadar devam eden bir olaydır. Değişen sadece oyunun oynanma şeklidir. Oyun birçok bilim adamına göre çocuğu tanıma ve tahlil etmede en iyi yoldur. Örneğin, Freud ve Piaget çocuk gelişimi teorilerinde oyunu, çocuğun aklına açılan bir pencere olarak değerlendirirler. Başka bir deyişle çocuğun içinde bulunduğu ruhsal durum dinamikleri, zeka yapısını, sosyal olayları değerlendirmedeki tutarlı durumunu oyuna yansıtır ve oyun içerisinde bunları gözlemek ve incelemek mümkündür.

Çocuk kavramları, cisimleri, toplumsal kuralları, haklarını ve mücadele etmeyi oyun içerisinde önce algılar, sonra anlar, sonra da öğrenir ve geliştirir. Oyun genel olarak çocuğu birçok yönden etkiler ve gelişmesine katkıda bulunur (Hazar, 1997:11-12). Bu nedenle her yaratıcılığın kaynağında oyun vardır demek yanlış olmaz. Resim çizgilerle oynanan oyundur. Müzik seslerle oynanan, şiir sözlerle, dans hareketlerle oynanan oyun değil midir? Oyunun bir ayağı hayal dünyasında, öteki ayağı da gerçekler dünyasında bir köprüdür. Çocuk oyun aracılığı ile bu iki dünya arasında anlamlı bir bağ kurar. Bilinmezlerle dolu çevresini oyunun süzgecinden geçirerek kendisi için anlaşılır duruma getirir. Dilinin yetersiz kaldığı durumda oyun dilini kullanır. İlköğretim I. kademe çocuğunu “oyundan kesmek” oyundan alıkoymak yanlıştır. 1. sınıf çocuğunu beş saat boyunca okul sıralarında tutmaya zorlamak kötü eğitimidir. Çocuğu öğrenmeden soğutmanın en kestirme yoludur. Bunun yerine oyunu, öğrenmenin yardımcısı ve aracı kılmak gerekir (Yörükoğlu, 2000:66-72). Gerçekten oyunla eğitimin çocuğun gelişmesindeki önemi, sanıldığından çok daha fazladır. Bu önemi ilk kavrayan eğitimcilerin başında Frobel gelir. Frobel, oyunun çocuktaki tutum yetenekleri uyandıran, serpilip açılmasına yarayan bir dürtü olduğunu görmüştür (Yörükoğlu, 1992:149-150).

Oyunlar sanıldığı gibi bir oyalanma, bir vakit geçirme, bir yaramazlıktan alıkoyma işi değildir. Belki bunlarla birlikte ama bunlardan daha önemli olarak bir eğitim aracıdır. Çağdaş eğitim anlayışı çocuğun eğitiminde oyun olgusunu bu anlamlarla yüklü çağdaş bir eğitim aracı ve yöntemi saymaktadır. Oyun bu amaçla değerlendirildiğinde, çocuğun olumlu yönde gelişimini sağlayıcı önemli bir etken olmaktadır (Seyrek ve Sun, 2003:28).

Oyunla eğitim, eğitimin önemli boyutlarından birisidir. Eğitim genel anlamda bireyde davranış değiştirme sürecidir. Diğer bir deyişle, eğitim sürecinden geçen kişinin davranışlarında bir değişme olması beklenmektedir. Varış'a (1981) göre, eğitim yoluyla kişinin amaçları, bilgileri, davranışları, tavırları ve ahlak ölçülerinin değiştiğini ifade etmektedir. Bu anlamda Ertürk'e (1972) göre eğitimi, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci olarak ifade eder. Bu tanımlardan yola çıkarak eğitim; bireyde kendi yaşantısı yoluyla istenilen davranış değişikliğini meydana getirme sürecidir diyebiliriz (Demirel, 2003:6).

Demokratik toplumların eğitim anlayışının başında bireylerin düşüncelerini, beklentilerini özgürce ifade edebilecekleri ortamın yaratılması temel ilke olarak yer almaktadır. Fikir eğitiminden sorumlu bir öğretim ve eğitim sistemi artık geçerli değildir. Çünkü insan sadece beyinden ibaret değildir, onun en az öteki kadar eğitime gereksinimi olan bir vücudu ve ruhsal durumu vardır. Bunu sağlayan en etkili yolun beden eğitimi etkinlikleri olduğu anlaşıldıktan sonradır ki bütün ileri ülkeler bu uğurda hiçbir fedakarlıktan kaçınmamışlar ve büyük emekler ve paralar harcayarak, çabalarını artırmaya devam etmişlerdir.

Eğitim çok ciddi bir iştir. Ancak bu işin ciddiyeti, öğrenme öğretme sürecinin asık suratlı, can sıkıcı ve aşırı disiplinli bir biçimde yürütülmesini gerektirmez. Çocuk öğrenirken eğlenmeli ve öğrenme işinden zevk almalıdır. Eğitimin eğlenceli hale getirilmesi ve öğrenmeden zevk alınması düşüncesi, özellikle hümanistlik felsefenin eğitime uygulanması sonucu öğrenci ve yaşantı merkezli eğitim programlarının geliştirilmesiyle birlikte önem kazanmaya başlamıştır. Oyunun eğitim amacıyla kullanılmasının tarihi oldukça eski olmasına rağmen oyunun eğitimde bilinçli olarak kullanılması ve oyunun anlamının açıklanışı oldukça yenidir. Her oyunun eğitici bir tarafı vardır. Okullarda kullanılan eğitici oyunların diğer oyunlardan farkı; belli bir hedefe hizmet etmesidir.

Bu oyunlar programa paralel olmalıdır. Aksi takdirde öğrencinin dikkatini konudan uzaklaştırabilir. Ders içi oyunlaştırmada, resim ve müzik derslerinde de olması gerektiği gibi, ne çocuğa “böyle olmaz, şöyle olur” denmeli ne de “ne istersen yap” tavrı takınılmalı, onlara gerekli zamanı bırakarak, yönlendirici sorularla, başlatıcı düşüncelerle yaklaşmalıyız (Akbaba vd., 2003:30).

Oyunla eğitim; beden eğitimi, sosyal bilimler ve fen bilimlerinin öğretim yöntemidir. Oyunları öğretilmek istenen konulara bağlamak hiç de zor değildir. İyi bir eğitimci konuyu oyunla bağlayarak çocuklara çok şeyler öğretebilir. Örneğin fen bilgisi öğretiminde oyun şu şekilde uygulanabilmelidir. Öğrencinin gaz basıncını anlaması için katı, sıvı ve gaz moleküllerinin hareket özelliklerini bilmeleri gerekir. O noktadan başlayarak bir grup öğrenci kaldırılır ve bunlar gaz molekülü olurlar. Gaz moleküllerinin özellikleri hatırlatılır; serbest dolaşırlar, birbirlerinden bağımsızdırlar, düz giderler, ancak bir yere çarptıklarında açı yaparak başka yöne giderler. Şimdi dolaşmaya başlayın, düz gidin, birbirinize çarpınca da dönün, kapıya, masaya çarpınca da. Şimdi ikinci bir grup kaldırılır ve bunlarda sıvı molekül olurlar. Sıvı moleküllerin özellikleri hatırlatılır; tamamen bağımsız değilsiniz, guruptan kopmadan dolaşıyorsunuz, yürürken arkadaşının elini tutuyorsun, onu bıraktığın anda diğerinin elini tutuyorsun. Şimdi dolaşmaya başlayın gaz molekülleri gibi sınıfın her yerine gidemediniz değil mi? Grup olarak ortada belli bir bölgede dolaştınız, birbirinizden fazla uzaklaşmadınız. Şimdi üçüncü bir grup kaldırılır ve onlarda katı molekül olurlar. Katı moleküllerin özellikleri hatırlatılır; birbirinize iyice yaklaşın, sokulun bu yakınlığı koruyarak hareket edin. Bakın adeta titriyorsunuz, gaz molekülleri gibi dolaşmadınız, sıvı moleküllerden daha dar bir hacimde kaldınız.

Bu şekilde oyunlar oynatarak oyunları öğretilmek istenen konulara bağlamak hiç de zor olmamaktadır. Bir başka derste de örneğin, coğrafyada dağlar konusunu işlerken her dağ için çağrıştırdığı gurupla doğaçlama oyunlar yaptırılır. Oyunun adına da “bilin bakalım bu hangi dağ” denilerek oyun başlatılır. Kaz dağı için kaz yürüyüşü, Erciyes dağı için kayma ve teleferikle gitme, Ağrı dağı için yanardağ patlaması, Doğu Karadeniz dağları için horon vb. etkinlikler yaptırılarak çocukların dağların adlarını unutmamaları sağlanmış olur (Morgül, 2000:19).

Bununla birlikte örneğin hayat bilgisi öğretiminde öğretmen mevsimlerin özelliklerini tanıyabilmeyle ilgili çocuklara bir oyun oynatır. Ali ilkbaharı canlandırır, kendine üç ay seçer. Her ay kendi özelliğini anlatır. İlkbahar olan Ali mevsim özelliğini anlatır. Ayşe mart, Gül nisan, Emine mayıs olsun. Ali; ben mevsim olarak yağışların bol olduğu, çiçeklerin açtığı, bütün tabiatın canlandığı, tohumların ekildiği, suların çoğaldığı zamanım. Öğrencilerin ve halkın kırlara çıktığı, tabiatın canlandığı dönem olarak bilirim. Osman yaz mevsimidir; Veli haziran, Zeynep temmuz, Orhan ağustos olur. Osman yaz mevsimini anlatmaya başlar, kendisinden örnekler gösterir. Diğer aylarda kendi özelliklerini anlatır. Mehmet sonbaharı canlandırır, ondada üç tane ay adı vardır. Her ayı bir öğrenci temsil etmektedir. Her ay kendini anlatır. Nuran kış mevsimidir, Veli aralık, Ece ocak, Pınar şubat olur. Herkes kendi özelliğini anlatarak bilgi verir ve oyun böyle devam eder (Akbaba vd., 2003:73)

Aynı zamanda oyunlarla fen bilgisi öğretiminde; Öğretmen çocuklara “ben seni görüyorum” oyunu oynayacaklarını söyler ve oyuna başlanılır. Oyun yöneticisi “ben bir kuş görüyorum” der. Ebe oyuncu kalkarak, kuşun tüyleri vardır, yumurtlayarak çoğalır, gagası vardır vb. gibi kuşun özelliklerini sayar. Oyun yöneticisi, “kuş canlı mıdır, cansız mıdır?” der. Sorulan sorunun cevabını aldıktan sonra oyun yöneticisi, “ben bir taş görüyorum,, der. Ebe oyuncu kalkarak taşın özelliklerini söyler, canlı olup olmadığını söyler, oyun yöneticisi canlı ve cansız varlıkların isimlerini söyleyerek, bunlardan canlı ve cansız olanlarını ayırt etmelerini ister. Taş derse yere oturur hareket etmez, at derse öğrenci kalkar yürür vb. şeklinde oyun devam eder (Calp, 2002:111-112).

Oyunla eğitim, İlköğretim I. kademedeki çocukların zihinsel yönleri kadar, tüm gelişim yönlerini uyaran, duygularını ve duyularını geliştiren etkinliktir. Oyun çocuğun en doğal öğrenme ortamıdır. Oyunun araçları doğrultusunda programlanması ve uygulanması, bunun bir ders konusu olarak ele alınmasını gerektirmiştir. Bu işlerin yerine getirilmesinde eğitimcilere büyük görevler düşmektedir (Öztürk, 2001:9).

2.1.Oyunun Tanımı

Oyun; çeşitli anlamlarıyla folklorun en zengin alanlarından birisidir. Türkçe de oyun ve oynamak sözcüğünün pek çok anlamı vardır. Çocukların oyunu, dans, tiyatro

gösterisi, kağıt, zar gibi şans oyunları, sporla ilgili eylemler hep oyun sözcüğü ile belirtilir.

Almanca da spiel, ingilizce de play ve games, Fransızca da jeu kelimeleri oyunun yaklaşık karşılıklarıdır. Türkçe de oyun eski bir anlam taşır. Şaman'ın çeşitli adları arasında, örneğin yakutların kullandığı ad, "oyun, uyun" du. Kadın şamana ise Moğolca da "udahan", orta şamana "orta oyun", yüce şamana "uluhan -oyun" deniliyordu. Asıl önemlisi oyun sözcüğü yalnız şaman için değil, şaman töreninin tümü için de kullanılıyordu.

Hollandalı tarihçi Johan Huizinga (1872-1945), Homo Ludens adlı eserinde, önemli bir ikiliğin dengesini bozmuş, insan kültürüne yeni bir boyut getirmiştir. Homo faber (yapımcı insan), Homo sapiens (düşünen insan) ikilisinin karşısına üçüncü bir insan, Homo Ludens'i (oyuncu insanı) çıkarmıştır. Huizinga'ya göre oyun, kültürden öncedir. Çeşitli kültür biçimlerinin doğuşunda başlıca etkidir.

Hayat oyunla başlar, oyunla biter. Bir bakıma hayatı, çok renkli oyun diye tanımlayabiliriz. İkel topluluklarda toplu etkinliklerden en önemlisi olan oyun, modern toplumda özellikle iş bölümünün farklılaşmasıyla birlikte bireysel etkinliklerden biri olmuştur. Gerek Christopher Caudwell gerekse Ernest Fiseher oyunu, çalışmanın ihtiyaçlarından doğan bir ortak coşku olarak tanımlarlar. Aristo'nun oyunu çalışmanın doğurduğu yorgunluğu ve gerilimi ortadan kaldıran bir öge olarak değerlendirmesine karşılık, Caudwell, Thompson gibi araştırmacılar, oyunu doğayla olan savaşta, insanoğlunun kendi benliğinin bilincine varma arayışının bir sonucu olarak değerlendirirler. Huizinga'ya göre oyun, insanın diğer bütün etkinliklerden tamamıyla farklı bir davranış biçimi değildir. Oyun daha çok her çeşit insan ilgisini takip edebileceğimiz bir yoldur; sanat, müzik, iş, politika, din, bilim, sevgi ve hatta savaş..... Oyun çok çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Yapılan tanımların farklı olması, oyuna farklı yönlerden bakılmasındandır. Örneğin bir bilim adamı fiziksel özellikler açısından oyunu tanımlarken, bir diğeri psikolojik açıdan, bir başkası da sosyolojik açıdan tanımlamıştır. Yapılan tanımların bazılarını, genel oyun kavramı içerisinde beden eğitimi ve spor ağırlıklı olmak üzere şu şekilde sıralayabiliriz:

Kale'ye (2003:134) göre oyun, çocuklarda davranış duygusunu geliştirmeyi amaçlayan, hareket becerilerini bir araya toplamanın ve uygulamanın en güzel yoludur şeklinde tanımlanırken, Hazar (1997:6) ise oyunu, çocukların ve daha az ölçüde de

büyüklerin, günlük geçim uğraşlarından ayırabildikleri boş zamanların da, herhangi bir üretim çabası ya da başka çeşit hizmetleri zorunlu kılmadan, sadece eğlenme yolu ile dinlenmelerini sağlayan eylemlerdir diye tanımlamaktadır.

Öztürk, Mengütay ve Akandere oyunu fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönden değerlendirerek tanımlamışlardır. Öztürk'e (1998:53) göre oyun: bir yandan çocuğun fiziksel ve zihinsel yapısını geliştirirken, diğer yandan da onun nesnelere dünyasıyla ilişki kurmasını, özgürlük ve bireysellik kazanmasını sağlayan, daha sonra da toplumsallaşmasına büyük ölçüde yardımcı olan çok önemli bir etkinlik olarak tanımlamıştır. Mengütay'a (1999:97) göre ise oyun: tüm baskılardan uzak, çocuğun gerçek kişiliğini diğer kişilik nitelikleri ile gözleme fırsatı bulduğumuz, ayrıca davranışın tüm yönleri üzerindeki potansiyel etkisinden ve çocukların verdiği önemden dolayı oyun etkili bir öğrenme ortamıdır.

Akandere (2003:1-2) ise oyunun çocuk gelişimi üzerindeki etkilerini birleştirerek şöyle tanımlamıştır. Oyun: fiziksel ve zihinsel yeteneklerle sosyal uyum ve duygusal olgunluğu geliştirmek amacıyla, gerçek hayattan farklı bir ortamda yapılan, sonunda maddi bir çıkar sağlamayan, kendine özgü belirli kurallara sahip, sınırlandırılmış yer ve zaman içinde süren, gönüllü katılım yoluyla toplumsal grup oluşturan ve katılanları tümüyle etkisi altında tutan eğlenceli bir etkinliktir. Yukarıda ki tanımlardan hareketle, genel olarak oyunu şu şekilde özetleyebiliriz, Oyun: insanların, günlük uğraşları dışında kalan zamanda, belirli bir amaca yönelik olarak (eğlence, eğitim, sağlık gibi) fiziksel ve zihinsel yeteneklerle, sınırlandırılmış yer ve zaman içerisinde, kendine özgü kurallarla yapılan, gönüllü katılım yoluyla grup oluşturan, sosyal uyum ve duygusal olgunluğu geliştiren; yetenek, zeka, dikkat, beceri ve rastlantı ya dayanan, katılanları ve çoğunlukla izleyenleri de etkisi altında tutan, gerilim duygusunun eşlik ettiği, sonuçta maddi çıkar sağlamayan, zevk veren etkinliklerdir diye tanımlanmaktadır. Bu tanımlardan hareketle oyunla ilgili, bazı düşünürlerin görüşlerine yer vermekte yarar görülmektedir.

2.1.1 Bazı Düşünürlerin Oyunla Eğitim Üzerine Görüşleri

Oyunun ne zaman başladığı ve nasıl geliştiği tam olarak bilinmiyor. Bilinen en ilkel kabile ve toplumlar kadar eski olduğudur.

Bu nedenle oyunla eğitim üzerine bazı düşünürler şu yargılarda bulunarak oyunla eğitimin önemine dikkat çekmişlerdir:

Plato (m.ö.427-347) : Antik dönem düşünürü Plato çocuğun bedensel ve ruhsal olarak eğitilmesini önerdiğinden, kendi eğitim kademelerine göre 3-7 yaş arasını çocuğun oyun ve masal evresine geçişi olarak belirtir. Öğrencisi olan Aristoteles de çocuğun 5 yaşına kadar oyun ve diğer etkinlikler (masal, hikaye, taklidi oyunlar vb.) ile meşgul edilmesini vurgularken, Antik roma düşünürlerinden Cicero (m.ö.106-43) eğitimin daha çocukluk devresinde başlamasını ve çocukların iyiye yöneltme oyunları oynamasını tavsiye eder (Aytaç, 1980:40-48,65).

Ebu Hamid Gazali'ye (1058-1111) göre ise oyun , çocuğu dinlendirir, belleğini yeniler ve öğrenme kapasitesini artırır. İtalyan eğitimci Vittorino da Feltre'ye (1378-1446) göre ise, oyunlar ve yarışmalarla çocukta yaşama ve yaratma isteğinin güçlendirilmesi gerektiğini dile getirmiştir. Vegio (1406-1458) çocuğa 5 yaşına kadar iş ve ders gösterilmemesini söylerken, Alman Erasmus Von Rotterdam (1467-1536): “Öğretim işi, çocuklar için zevkli bir şekle sokulmalı, bu nedenle öğretim, oyunla birleştirilmelidir” savunmasını yapmaktadır. Kınalızade Ali Çelebi (1510), Ahlak- Alayi (Yüce Ahlak) kitabında: “ Her gün bir miktar tembellik ve oyuna müsade edilmeli ama oyun, kötülük ve çirkinlikleri içine almamalıdır” derken, Fransız ahlakçı ve yazar Montaigne (1533-1592) yüzyıllardır oyunu çocuğun eğlenmesi ve oyalanmasına yarayan amaçsız bir uğraş olarak gören ve çocuğu eğitirken onu oyundan uzak tutarak eğitime düşüncesine sahip kişilere karşı çıkmış: “ Çocukların oyunu oyun değil, onların en gerçek uğraşdır” demiştir (Seyrek ve Sun,1991:33-37). Çek hümanisti ve eğitimcisi Johann Amos Comenius (1592-1671), oyuna ve çocuğun yaşam deneylerine önem veren ilk eğitimcidir. Comenius, çocukların bireysel olarak nesnelere üzerindeki eylem ve işlemleri, sonucu oyun şeklinde öğrenme olarak nitelemiştir. Aynı dönem düşünürlerinden Fenelon (1651-1715), eğitim ve öğretimin kupkuru, sıkıcı ve teorik olmasını eleştirerek: “ Bütün eğitim ve öğretim oyun ve eğlence ile olmalıdır. Ben bir çok çocuk gördüm ki okumayı oynayarak öğrenmiştir.” der. Fransız aydınlanma dönemi yazar ve filozofu Jean Jacques Rousseau (1712-1778), sağlıklı olan bir çocuğun duyu organlarının erken yaşlarda geliştirilmesini ister, bu nedenle de oyunun önemi üzerinde durur (Poyraz, 1999:2).

Alman eğitimci ve ilahiyatçı C.G. Salzman (1744-1811) açtığı bir okulda kuramsal derslerle, oyun ve jimnastik çalışmalarını bir arada yürütmüş ve öğretmenlere yönelik olarak: “Çocuklarla oynamayı bilmeyen, onların eğlencelerine katılmayı onursuzluk sayan kişi eğitimci olmamalıdır.” demiştir. Johan Heinrich Pestalozzi (1746-1827) ise insanda doğuştan başlayan bir hareket içgüdüğü olduğunu ve bütün devinimlerin oyundan başka bir şey olmadığını ve bu nedenle çocuğun devamlı kıpırdadığını ellerini, kollarını her şeye uzattığını iddia eder. Öğretmenlerden, çocukların bedenlerini çalıştırarak onların doğal gelişimlerini sağlamalarını istemiştir.

Oyunun çocuk gelişimi ve önemi konusunda çığır açan bir eğitimci olan Friedrich Fröbel'e (1782-1852) göre eğitimin amacı, insanın bütünsel olarak geliştirilmesidir. Onun eğitim görüşü; oynamak, öğrenmek ve çalışmak gibi üç temele dayanmaktadır. Fröbel'e göre sezginin temel öğeleri; şekil, büyüklük, ağırlık, hareket, yön, sayı, renk ve sestir. Bu öğeler çocuğun eğitiminde oyun araçları olarak ortaya çıkar. Bu nedenle Fröbel'e göre oyun, kesintisiz bir öğrenme ve çocuk gelişiminin en yüksek basamağıdır (Koç,1994:64-66). J. Caillois (1958), Hüzinga dan etkilenecek oyunu şu şekilde tanımlamıştır: “Oyun, serbestçe kabul edilmiş fakat bağlayıcı olan kurallara göre belli bir alan ve zaman süreci içinde sürdürülen, gerilim ve eğlence duygularını içeren, gerçek hayattan farklı olduğu bilinci ile yapılan gönüllü hareket ve da faaliyettir.”

Oyunun bugünkü eğitsel değerini geçmişten günümüze kadar bilimsel yönden ele alan bazı düşünürler, çağdaş eğitimde çocuğun bedenlen, ruhen, fikren çok yönlü ve düzenli gelişmesine yararlı olan, oyunla eğitime verilen önem doğrultusunda şu sonuca varmak mümkündür:

1. Oyun bir eğitim aracıdır.
2. Oyun sağlığın korunmasında, çocuğun ve gencin sağlıklı yetişmesinde önemli bir etkendir.
3. Oyun boş zamanı değerlendiren bir uğraştır.
4. Oyun düzenli bir toplum oluşumuna etki eder.
5. Oyun insanları bir araya getirir, yaklaştırır, bütünleştirir.
6. Oyun sporu toplum seviyesine indirecek en etkili kitle sporudur.
7. Oyun ulusları dostça birbirine yaklaştırır.

2.1.2 Oyunla Eğitimin Önemi

Oyun, esas itibariyle doğumdan ölüme kadar devam eden bir olaydır. Değişen, sadece oyunun oynanma şeklidir. Oyunun fonksiyonları gereği her yaş gurubunda ve her oyun türünde belli bir öneme sahip olmasına rağmen, özellikle gelişim çağındaki çocuklarda daha çok önemlidir. Her şeyden önce çocuk için oyun, bir ihtiyaçtır. Hareket ihtiyacını karşılayan bir metottur. Çocuk oynarken iki şeyin etkisindedir. Birincisi, içinde bulunduğu aile, doğal ve kültürel çevre; ikincisi, genetik olarak taşıdığı zeka, algılama, yorumlama, yaratma ve sosyal reaksiyon özellikleridir. Bu sebeple oyun, birçok bilim adamına göre çocuğu tanımada ve tahlil etmede en iyi yoldur (Hazar, 1997:11-12). Çocuk gelişimi ve oyunun önemi konusunda Birleşmiş Milletlerin ve Anayasamızın almış oldu kararlar bize ışık tutmaktadır. Birleşmiş Milletlerin 20 Kasım 1959 genel koşullarında 30 maddelik insan hakları evrensel bildirgesinde çocuk hakları ile ilgili 10 madde vardır.

Bunlardan bazıları, çocuk hakları bildirgesinde şöyle ifade edilmektedir:

- * Her çocuğun, bedensel, zihinsel, ruhsal, toplumsal gelişimi güvence altına alınmalıdır,
- * Çocukların sağlıklı kişilik geliştirmeleri için sevgi, güven, anlayış içinde yaşamaları sağlanmalıdır. Çocuk barışçı, hoşgörülü, insan sevgisiyle dolu bir toplum üyesi olarak yetiştirilmelidir,
- * Çocuk her türlü ihmale ve sömürüye karşı korunmalıdır,
- * Çocuk en iyi eğitim, sağlık, oyun oynama imkanlarına kavuşturulmalıdır, der.

Anayasamızda ise “Aile Türk Toplumunun Temelidir” Devlet ve öbür kamu tüzel kişileri ailenin, anne ve çocuğun korunması için gerekli önlemleri alır, örgütleri kurar” der. Burada çocuğun bedensel ve ruhsal eğitimi, gelişimi söz konusudur. Bu madde çocuğun yararı gözetilirken geniş kapsamda yorumlanır. Ayrıca büyük önder Mustafa Kemal Atatürk Türk çocuklarına “23 Nisan Çocuk Bayramını” 23 Nisan 1920 de TBMM’nin kuruluş günü olarak hediye ederek çocuklara verdiği önemi belirtmiştir (Akandere, 2003:5-6). Her yaşta öğrenim çağında bulunan çocukların sağlıklı bir gelişim gösterebilmeleri gelişim özelliklerine uygun, çok iyi hazırlanmış nitelikli genel bir oyunla eğitime bağlıdır. Bu nedenle oyunla eğitimin önemi konusunda öncelikle oyunun çocuk gelişimi üzerindeki etkilerine ve ilköğretim çağı çocuğu üzerindeki

önemine değinilmektedir. Çocuk kişilik gelişiminde ve eğitiminde oyunların önemi çok büyüktür. Oyunlar toplumun geleneksel kültüründen, kültür yaşamı ve birikiminden etkilenmektedir. Çocuk, yaşamında gerekli olan davranış, bilgi ve becerileri oyun içinde kendiliğinden öğrenir. Çocuğun kişiliği oyunla şekillenir, yetenekleri yönlendirilir. İnsan ilişkileri, yardımlaşma, dürüstlük, kazanma ve yenilme olguları oyunla kavranır. Çocuk oyun oynadıkça duyguları belirginleşir, yetenekleri gelişir. Oyunda çocuk kendini bulur ve egemendir, her türlü kısıtlamadan uzaktır. Çocuk oyuna kendi yaşantısından bir şeyler katar ve oyunla yaratıcılığını geliştirir. Özellikle motor aktiviteler, çocuğun göz-el, göz-ayak koordinasyonu gibi gereksinim duyduğu becerileri geliştirmesine yardım eder (West ve Bucher, 1995:309).

Oyunla çocuk paylaşmayı ve işbirliğini öğrenir. Bir araya gelen iki çocuk, daha isimlerini öğrenmeden oynamaya başlar. Oyun çocuğun toplumsal bir varlık olarak gelişmesini sağlar. Oyunla bencillik duygusu yok olur ve oyun çocukların en doğal anlaşma ortamıdır. Aile içinde alınan eğitimi çocuk oynadığı oyunlarda yansıtır. Oyunlarda saldırgan ve bencil davranan çocukların ailelerinde ciddi problemler yaşanıyor olabilir. Oyunla çocuk bu gibi alışkanlıkları bırakabilir iyi yönde eğitilebilir. Sevgisiz büyüyen çocuk düşünülemez, sevgi çocuğun en önemli ruhsal besinidir. Oyunla sevgiden yoksun büyüyen çocukların bu duygu eksikliği giderilebilir. Çocuk oyunlarındaki duygusal paylaşımlar, gelecekteki toplumun ruh sağlığı açısından çok büyük önem taşımaktadır. Çocuk: oyunda mutluluk, sevinç, acı, korku, kaygı, kin, nefret, sevgi, sevilme, bağımlılık, bağımsızlık, ayrılık gibi birçok duyguyu öğrenir. Duygusal tepkilerini oyuna yansıtan çocuk, kendi yaşamındaki duygusal ilişkileri ve tepkileri gözleyebilir. Oyunla çocuğun kendine olan öz güveni artar, çocuk oyunla duygusal tepkilerini kontrol etmeyi öğrenir. Oyunla sorumluluk alma ve yardımlaşma duyguları gelişirken, çocuk oyun içinde duygusal yönden rahatlar.

Oyunun bugünkü eğitsel değeri ve ilköğretim çağı çocuğu üzerindeki etkilerine değinmek gerekirse bu konuyu bilimsel yönden ilk ele alan Alman filozofu Gut Muts olmuştur. 1976 yılında yayınlanan "Beden Eğitimi İçin Çalışmalar" adlı kitabında oyunun sosyal, pedagojik ve politik açıdan değeri anlatılmakta ayrıca bu yayın bu konudaki diğer yayınlara örnek olması bakımından önem taşımaktadır. Oyun bir eğitim aracıdır, öncelikle temel eğitimin bütün dallarında ve beden eğitimi dersinde, hem

öğretim metodu hem de öğretim aracıdır. Temel eğitimde kişi düşünerek öğrenmez, çeşitli durumlarda oluşan deneyimlere göre öğrenme gerçekleşir. Gerçek durumlardan örnekler oluşturan oyunlar, çocukların gerçek hayatta karşılaşacağı durumlarda ne yapması gerektiğini ortaya koyan bir eğitim yoludur (Hazar, 1997:18-19). Temel eğitim etkinliği oyun üzerine kuruludur, içinde hız, kuvvet, çeviklik, denge, dayanıklılık, çabuk algılama ve hızlı karar verme gibi özellikleri taşıyan çocuk oyunları, bu gelişim çağı çocuğunun gelişimine çok yönlü katkılar sağlayacaktır. Ayrıca bu çağda çocuğun gelişimini bütünleyen, halk oyunları, şarkılı rontlar, yakın ve uzak çevre gezileri ve belirli spor dallarının temel hareket biçimleri oyunsu form içinde öğretilmelidir. Çoğu ailelerin eğitime ve başarıya yüksek bir önem atfetmesine rağmen, eğitimi ve başarıyı teşvik etme yöntemleri farklıdır. Doğruyu ve yanlış öğrenme tutum ve değerler, dil becerisi ve bilişsel beceri, aile yapısı, aile çocuk etkileşimi gibi faktörler ele alındığında çocuklar farklı kategoriler içerisinde girmektedir (Ballantine, 2001:213-222).

Gerek çocukların gerekse yetişmiş insanların, eğitim ve öğretim sırasında dikkatlerini uzun süre dağıtmadan muhafaza etmeleri oldukça zordur. İnsanlar bir süre sonra sıkılırlar ve dikkatleri dağılır. Bu da kalıcı bir şekilde algılamayı ve öğrenmeyi engeller. Özellikle ilk ve orta öğretimdeki çocukların dikkat süreleri daha kısadır. Oyunla öğrenmenin faydalarından birisi de dikkati yoğunlaştırma kalitesidir. Oyunlar, öğrencileri pasif durumdan aktif duruma geçirmeleri sebebiyle dikkati, diğer öğrenme tekniklerine göre daha fazla sağlarlar. Bu esnada eğitimcilerin zorlandığı iki nokta vardır; birincisi, eğitime katılan kişilerin gerçek kapasitelerini anlamaktır ki bunu her zaman başarmak oldukça zordur, çünkü, öğrenci rol yapıyor, anlamadığı halde anlam diyor olabilir; ikincisi, verilmek istenen şeyin ne derece alınabildiğinin gözlenmesidir. Oyun anında çocuk, diğer zamanlara göre daha serbest hareket etmekte ve iç dünyasını daha gerçekçi olarak yansıtmaktadır. Böylece hataları, zayıf yanları, buluşları, yetenekleri ve eğilimleri ile çocuğun gerçek kişiliğini gözlemek mümkündür. Bu da eğitimcinin çocukta var olan kapasite ile aynı zamanda verilmek istenenlerin, ne kadarını alabildiğinin değerlendirmesini yapabilmesine imkan vermektedir. İlköğretim çağı çocuğunun yaşamında büyük bir yer tutan oyun sayesinde çocuk sosyal davranış özelliklerini öğrenmekte, başarısızlığı, saldırganlığı ve gerilimi azaltmayı tanımaktadır.

Aynı zamanda çatışma ve korkuyu yenmektedir. Bu nedenlerden dolayı çocukların oyunla eğitilmesi aşağıdaki hedeflere ulaşmayı sağlamaktadır:

- * Ben kimliğinin sosyal kimliğe dönüştürülmesi,
- * Sosyal norm ve rollere göre ben kimliğinin davranış örneği geliştirmesi ve buna göre sosyal bir kimlik kazanılması,
- * Top, alan, rakip, partner ve hedefe göre davranış geliştirilmesi,
- * Okul dışı zamanlarda da oyuna karşı ilgi oluşturulması,
- * Oyun kurallarına bağlılık yolu ile saygıyı öğrenme,

Yapılan bütün bu açıklamalardan sonra oyunla eğitimin önemi için bazı düşünürlerin söylemiş olduğu özlü sözleri aktararak geçmişten günümüze oyunla eğitimin önemine değinmiş olacağız.

Oyun için Söylenmiş Özlü Sözler

- “Kiminle oynadığını söyle, kim olduğunu bileyim” (Türk Atasözü)
- “Çocuk oyunla büyümelidir”. (Eflatun)
- “Oyun, çocuğu öğretmenine bağlayan bir zincirdir.” (Alman Atasözü)
- “İnsan oyunla kendini ortaya koyar.” (Salzman)
- “Oyun çocukları sosyal eğitime yöneltir.” (Pier de cubertın)
- “Oyun, çocukta harcanmamış, birikmiş bir enerji tüketimidir.” (Spencer)
- “Önce çocuğun duyu organları eğitilmelidir, bu da ancak oyunla olur.” (J.J. Rousseau)
- “Bütün öğretim oyun ve eğlenceye dayanmalıdır.” (Fenelon)
- “Zavallı insan, oyun neşesinden yoksun olanıdır.” (Ferdinand Stangel)
- “Oynamayan tay, at olmaz.” (Atasözü)
- “Çocuk oyunları hayatın bir çekirdeğidir. Bütün insanlar orada gelişir, büyür ve oluşur. İnanın en güzel ve en olumlu yetenekleri orada yükselir.” (Frobel)
- “Güzel sanatın başlangıcı oyundur.” (Chiller)
- “Topla oynayan, top gibi oynanmaz.” (Ferdinand Stangel)
- “Oyun insanoğlunun ilk bilincidir.” (John Paul)

- “Oyun bütün ve uyumlu bir faaliyettir.” (Kani)
- “Oynayan çocuk, canlılığın ve sevincin sembolüdür. Taklit oyunlar, öğrenmede bir basamaktır; bunu sık sık denemede yarar vardır.” (Güneş, 2002:45-46).

Bu özlü sözlerden hareketle oyun, çocuğun dış dünyaya açılan bir kapısıdır bu kapıdan içeri girerek çocuğu anlamak ve becerilere ilişkin yetilerini öğrenmeye çalışmak gerekir. Çocuğun gelişimi bütün insanlarda aynı olan belli bir sırayı izler. Ancak aynı yaştaki çocukların gelişim hızları birbirinden oldukça farklıdır.

2.2. OYUNUN ÇOCUK GELİŞİMİ ÜZERİNE ETKİLERİ

Oyun çocuk için ciddi bir uğraş ve en önemli bir iştir. Oyun, çocuğun deneyim kazanmasını ve öğrenmesini sağlayan araç olmasının yanı sıra kendi benliğinin farkına varmasını da sağlamaktadır. Çocuğun hayatındaki yeri ve önemi büyüktür. Çocuk oyun yoluyla sorunlarından uzaklaşabilmekte, duygularını ortaya koyabilmekte ve böylece rahatlayabilmektedir.

Okul öncesi yıllarda oyun yoluyla çocuğun büyük ve küçük kasları ile el-göz koordinasyonu gelişmektedir. Çocuk oyun yoluyla bir çok duyguların farkına vararak kendisini özgürce ifade edebilmekte ve duygusal olarak rahatlamaktadır. Çocuklar oyun yoluyla sözel ve sözel olmayan sosyal kuralları öğrenmektedir. Oyun çocuğun bellekte tutma, isimlendirme, eşleştirme ve sınıflandırma yeteneklerini de desteklemektedir (Aral, N., Gürsay, F. Ve Köksal, A., 2000:80).

Çocuklarda davranış duygusunu geliştirmeyi amaçlayan oyun, hareket becerilerini bir araya toplamanın en güzel yoludur. Çocuğa uygun fiziksel ve sosyal çevre hazırlamak, onlara doğru davranış biçimi gösterebilmek her şeyden önce çocuğun gelişim özelliklerini, ilgi ve ihtiyaçlarını bilmekle, çocuğu tanımakla mümkün olabilir. Genel olarak çocuğun gelişiminin döllenenmeden başlayarak ölene kadar devam ettiği söylenebilir. Oyun genel olarak çocuğu birçok yönden etkiler ve gelişmesine katkıda bulunur. Oyun çocukları yaşama hazırlarken, çocukları fiziksel, sosyal, psiko-motor, dil, zihinsel ve duygusal yönden gelişmelerini de desteklemektedir.

2.2.1. Oyunun Fiziksel gelişim Üzerine Etkileri

Büyüme çocuğun boyunun uzaması, kilosunun artması gibi gözlenen niceliksel değişiklikler şeklinde tanımlanırken, gelişim ise vücut sistemlerinin değişmesi kendisinden beklenen fonksiyonları yerine getirebilecek duruma gelmesi olarak tanımlanmaktadır(Erden ve Akman, 1995:36-43). Büyümede çocuğun fiziksel gelişimi söz konusu iken, gelişmede ise Psiko-motor gelişim söz konusudur.

Fiziksel gelişim, bedenin ağırlıkça artması ve boyca uzamasının yanında bedeni oluşturan tüm sistemlerin de büyümesini ve olgunlaşmasını içerir(Gökmen, Karagül ve Aşçı, 1995:85-86). Okul öncesi dönemde çocuklar, fiziksel aktiviteleri sadece eğlence için yada büyük ve küçük kas gelişimini desteklemek için yaparlar. Yürüme, emekleme, koşma, atlama, zıplama, tırmanma, sallanma, yuvarlanma, üç tekerlekli bisiklete binme büyük kas gelişimini desteklerken, boyama, kesme, yoğurma çalışmaları, bloklar, denge tahtası, topu havada yada yerde elle, sopa ile yada raketle kontrol altına alma gibi manipülatif beceriler olarak tanımlanan eli ayağı kullanma ve nesnelere kontrol altına alma çalışmaları küçük kas gelişimini desteklemektedir(Seyrek ve Sun, 2003:48-49).

Okul öncesi dönem çocukları, doğal olarak büyük kas etkinliklerinden çok zevk aldıkları için, yorulduklarının farkına varmadan oynarlar. Bu nedenle, ana-baba ve öğretmenler bu tür yoğun etkinliklerden sonra sık-sık çocuklara dinlenme arası vermelerine özen göstermelidirler. Bu dönemde çocuklar, çemberler, otomobil lastikleri, denge tahtaları vb. araçlarla denge, koordinasyon, güç vb. kazanabilirler. Aynı zamanda, iyi seçilmiş alet ve etkinliklerle sosyal oyunlara yönlendirilebilirler. Birlikte eğlenerek paylaşmayı öğrenebilirler(Senemoğlu, 2001:36).

İlköğretim I. kademenin ilk yıllarında küçük ve büyük kaslar bir çok etkinliği yapabilmek için gerekli olgunluğa ulaşmıştır. Ancak, küçük ve büyük kas becerilerinin gelişimi için, öğrenmeye ihtiyaç vardır. Bu nedenle ana-baba ve öğretmenler, çocukların gerek küçük kas becerilerinin gelişimlerine, gerekse büyük kas gelişimlerine yardım edecek öğretme- öğrenme etkinlikleri düzenlemelidirler. Oyun sırasında çocuğun solunum, dolaşım, sindirim ve boşaltım sistemleri olumlu etkilenmektedir. Ayrıca iç salgı bezlerinin gelişmesi hızlanmaktadır. Hareketli oyunla duyu organları, sinir sistemi, algılama ve yorumlama üzerinde de olumlu etki yapmaktadır.

Çünkü oyunlarda sürekli değişim ve çeşitlilik söz konusudur. Oyunlar organizmadaki bir çok sistemi geliştirdiği gibi, bağışıklık sistemini de olumlu yönde etkiler. Oyunların çeşitli saat ve iklim şartlarında değişik araçlarla oynanması bağışıklığı artırmaktadır(Erden, 2001:37).

2.2.2. Oyunun Sosyal Gelişim Üzerine Etkileri

Bir öğrenme olgusu olan sosyalleşme insanın diğer insanlarla olan davranışlarını kapsayan ve ömür boyu geliştiren bir oluşumdur. Çocuklara öğretilen bazı hareketler onlarla çevreleri arasında ki sosyal ilişkiler kurulmasını temin eder(Mengütay, 1999:11). Sosyalleşmenin artmasıyla birlikte oyunlarda karmaşıklaşır ve buna bağlı olarak sosyal gelişim arttıkça oyun kurma ve oynamada zorlaşır. Oyunla yolu ile çocuklar kendileri ve başkaları hakkında bilgi sahibi olurlar. En önemlisi çocuklar oyunlar yolu ile yaşamlarını organize etme ve denetleme alışkanlığı geliştirebilirler.

Oyun çocuğun yakışığı olduğu kadar gereğidir de. Çocuk hayatı oyun çerisinde tanır. Aileden getirmiş olduğu özellikleri oyunda test eder, şekillendirir. Almış olduğu eğitimi oyuna yansır. Aile ortamında her istediği yapılan, bir dediği iki edilmeyen çocuk başlangıçta oyun oynamakta zorlanır, bencil davranır, paylaşmaya yanaşmaz, çabuk küser, mızıkçılık eder, zora gelince büyüklere şikayete gider. Başlangıçta belli bir seviyeye kadar bu normaldir; ama bazı çocuklarda çok belirgindir. Özellikle ev dışında az oyun oynayan çocuklarda sıklıkla görülür. Böylece çocuklar uzun süre başkalarının oyunlarını izlerler, oyuna katılamazlar. Sürekli oyun dışında kalan yada hep yalnız oynayan çocuk, grup oyunlarında ciddi bir uyumsuzluk içinde kalır. Oyun içerisinde bencil ve saldırgan çocuk ya ana-babasının tutumunu oyuna yansıtıyordur yada evinde sindirilen, kısıtlanan bir çocuktur(Hazar, 1997:14-15).

Bir çok sosyal davranış oyun oynarken şekillenmektedir. Çocukların yan yana bir etkinlik yapması sosyal öğrenmenin bir yoludur. Oyun sırasında çocuk yeni arkadaşlıklar kurarak sıra beklemeyi, diğerlerini dinlemeyi, paylaşmayı, işbirliği yapmayı, yardımlaşmayı, kendisinin ve başkasının hak ve özgürlüklerini korumayı, görgü kurallarına uymayı, kazanmayı ve kaybetmeyi öğrenirler(Akandere, 2003:13-14).Çocukların en önemli yaşantılarından biri olan sosyal yaşantısı da oyun oynarken şekillenmektedir.

Oyun, uzun yıllar çocukların fazla enerjilerini harcadıkları, yaramazlık yapmasını engelleyen ve taklit etme ihtiyacını gideren bir yol olarak düşünülürken, günümüzde bir çok uzman tarafından bir “öğrenme sanatı” olarak değerlendirilmektedir(Poyraz, 1999:40-41). Sonuç olarak oyun; kazanılan olumlu niteliklerin pekiştirildiği, olumsuz niteliklerin de değişime uğradığı bir deneme alanıdır.

2.2.3. Oyunun Psiko-motor Gelişim Üzerine Etkileri

Psiko-motor gelişim, fiziksel büyüme ve gelişme ile birlikte beyin omurilik gelişimi sonucu organizmanın isteme bağlı olarak hareketlilik kazanmasıdır şeklinde tanımlanırken, öte yandan; duyu organları, zihin ve kasların birlikte çalışması sonucu ortaya çıkan davranışlar, psiko-motor olarak adlandırılmaktadır. Yürüme, koşma, yazma gibi günlük yaşantımızda sürekli kullandığımız beceriler ile, basketbol oynama, müzik aleti çalma, masa, sandalye yapma gibi uzmanlık gerektiren beceriler psiko-motor davranışlara örnek verilebilir(Erden ve Akman, 2002:112).

Bebeğin doğum öncesinden başlayan hareketliliği doğumdan sonra daha da artmaktadır. Yaşamın ilk ayında zamanın büyük bir bölümü anne karnındaki pozisyona benzer şekilde yatışıyla uykuda geçirirken, ikinci aydan itibaren yavaş –yavaş çevreyle etkileşim içine girmektedir. Sinir sistemi ve kasların olgunlaşması ile başını üçüncü ayda dik tutabilen çocuğun hareketliliği artmaktadır. Çocuk beşinci ayda yattığı yerden dönerken, altıncı ayda oturabilmektedir. Giderek ayakta durma, sıralama, yürüme ve koşma gibi büyük kasların motor gelişimi ile ilgili becerileri kazanmaktadır. Küçük kasların motor gelişimindeki olgunlaşması ile önceleri ilini kaba bir şekilde rasgele kullanan çocuk, ilk yılda hızlı bir gelişim ile parmaklarıyla tutma, koparma işlemlerini yapabilmektedir(Erden, 2001:38).

Çocuğun psiko-motor gelişimi, öğrenmesinin, büyümesinin ve gelişmesinin tümü ile yakından ilgilidir. Oyun aktiviteleri akıcı ve doğru motor becerilerin gelişmesini sağlamakta, çocuk kendinin dünya üzerindeki etkisini ve kontrolünü fark etmektedir. Böylece kendi beden imajı ve yeteneklerine ilişkin olumlu bir özgüven geliştirmektedir. Çocuk oyun yoluyla organlar arasında eşgüdüm ve denge sağlarken, motor becerilerde esneklik ve çeviklik kazanmaktadır. Çocuk oyun içerisinde psiko-motor yeteneklerini geliştirmeğe uygun bir ortam bulur. Çocuğun psiko-motor yetenekleri oyun ortamında daha iyi, daha sağlıklı gelişir(Seyrek ve Sun, 2003:50-51).

2.2.4. Oyunun Dil Gelişimi Üzerine Etkileri

Dil insanlar arası duygu düşünce ve fikir yönünden anlaşmalarını sağlayan simgeler dizisi olarak tanımlanabilir. Dil gelişimi zihinsel gelişimin bir parçası olarak düşünülmelidir. Dil gelişimi yazılı veya konuşmaya dönük sözel iletişimi kullanma becerisine ait gelişim ve değişimi ifade eder. Dil, sınıfa öğrenmenin transferinde en önemli araçtır(Özbay, 2002:95).

Oyun çocuğun tüm gelişim alanlarını desteklemekle beraber özellikle dil gelişimi için çok önemli bir unsurdur. Çocuk oyunlarının bir çoğu özellikle, evcilik oyunları ile sembolik oyunların dil gelişimine etkisi büyük olmaktadır. Bireyin, bilişsel gelişim dönemlerinde ilerledikçe dil kullanımındaki beceri ve yetenekleri de artmaktadır. Çocukların bir buçuk yaşından sonra sözcük dağarcığında hızlı bir genişleme ortaya çıkmaktadır. Bu durum dil gelişiminin diğer alanlardaki gelişim ile yakından ilişkili olduğunu göstermektedir. Özellikle motor gelişim ile dil gelişim arasında sıkı bir ilişki bulunmaktadır. Sonuç olarak fiziksel gelişim ile birlikte bilişsel gelişim, dil gelişimine zemin hazırlamaktadır(Erden ve Akman, 1995:62-63).

Bu doğrultuda, oyun yolu ile dilin kullanılması çocuklara neyin anlamlı neyin anlamsız olduğunu öğretir. Kuklalar, kullanılmayan malzemeler ile sıra dışı "Makineler" yapmaları, komik karakterlerin taklidini yapmaları, anlamsız sözcüklerin söylenmesi dil gelişimini olumlu yönde etkilemektedir. Küçük çocuklar uyumadan önce uzun süre sözcüklerle oynamakta ses ve sözcük kombinasyonu yapmaya çalışmaktadırlar. Örneğin, canlı bir oyun ortamında çocuk, yeni sözcükler öğrenir. Öğrendiği sözcüklerle arkadaşlarına bir şeyler anlatmayı, onları dinleyip anlamayı, bu yoldan da dili kullanmayı öğrenir, konuşma becerisi artar. Böylece her oyun çocukta her nesne çocukta bir yandan yeni sözcük öğrenme ve bir yandan da onları tasarlama gücünü geliştirir. Sözcük dağarcığı zenginleştikçe ve nesnelere oyun sırasında işlevleriyle birlikte tanıdıkça, çocukta dil gelişimi hızlanır(Seyrek ve Sun, 2003:57). Sonuç olarak başarılı bir eğitimci, anne-baba çocuğun geliştirilmesi gereken yönlerini iyi tanır, hangi oyunların çocukta hangi yönleri geliştireceğini iyi bilir. Oyunları seçerken ve uygularken, çocuğu bütün yönleriyle ve bütünlük içinde geliştirecek yolları özenle arar, bulur ve uygular.

2.2.5. Oyunun Zihinsel Gelişim Üzerine Etkileri

Birey nasıl gelişir? Bunu daha iyi anlamak için gelişme sürecini çözümlmek, olgunlaşma ve öğrenme terimleri üzerinde durmak gerekir. Bireyin gelişmesi kısmen öğrenme, kısmen de olgunlaşma yolu ile olur. Çocuğun gelişim aşamalarından biriside zihinsel gelişimdir. Bu alanda gelişim çok hassa, esnek ve aynı zamanda tüm hayatın temellerini oluşturmaktadır(Kale, 2003:44-45).

Oyunun çocuğun doğal gelişiminde bir çok yönden etkisi olduğu gibi zihinsel gelişmede de son derece olumlu etkileri bulunur. Oyunun zihinsel gelişime en başta gelen etkisi öğrenmedir. Çocuk oyunda her çeşit kavramı ve nesneyi tanıyarak, kullanma özelliklerini, görevlerini öğrenir. Bu öğrenme, zihinsel bir bilgi birikimi ve çalışma açısından gelişmedir. Ayrıca öğrenilen kavram ve nesnelerin ifade olarak kullanılması, kelime ve dil dağarcığına katılması ayrı bir özelliktir ve dil gelişimini sağlamaktadır(Seyrek ve Sun, 1991:57-58).

Bu doğrultuda oyun içerisinde çocuk sürekli zihinsel faaliyet içerisinde. Yani oyuna çocuğun zihinsel antrenmanı da denilebilir. Çünkü, yeni kavramları ve nesnelere tanıma ve kullanmayı öğrenen çocuk, farkında olmadan bu kavramları ve nesnelere birbiriyle mukayese ederek özelliklerini kavramaya çalışır. Oyun anında çocuk sürekli olarak düşünme, algılama, kavrama ve simgeleme gibi zihinsel yönden, soyut yetenekler açısından bir faaliyet içerisinde. Bu da zihinsel gelişimi etkileyen önemli faktörlerden biridir.

Öte yandan, çocuğun oyun içerisinde girmiş olduğu bu zihinsel çalışma doğru olarak; algılama, yorumlama, değerlendirme ve karar verme gibi zihinsel yeteneklerin gelişmesini sağlar. Esasında şurası unutulmamalıdır ki, zihinsel gelişim; sosyal, duygusal, fiziksel, psiko-motor ve dil gelişiminden ayrı olarak düşünülemez, bunların hepsi bir arada gelişir ve birbirini tamamlar(Hazar, 1997:17). Çocuğun zekası geliştikçe çevresini daha iyi algılar. Oyunla büyüyen çocuk, zihinsel gelişimle ilgili bir çok kavramı oyun içinde öğrenir. Büyük-küçük, ince-kalın, sıcak-soğuk, tatlı-ekşi gibi duygularımızla algılanan pek çok kavramla birlikte eşleştirme, sınıflama, analiz-sentez, problem çözme gibi zihinsel işlemleri çocuk oyun içerisinde öğrenir. Nesnelere arasındaki ayrılık ve benzerlikleri kavrar; düşünme, kavrama, algılama g.b, zihinsel yetenekleri geliştirir(Akandere, 2003:13-14).

2.2.6. Oyunun Duygusal Gelişim Üzerine Etkileri

Duygusal gelişim çocuğun kendi duyu organlarına gelen uyarıları fark edip onların mukayesesini yapabilmesiyle gelişir. Çocuk çevresinden gelen olaylara reaksiyon verirken, bu reaksiyon sadece duyuların gelişmesine bağlı değil, aynı zamanda da olayları kavramasına ve onlar arasında ayırım yapabilme yeteneğini kullanmasını öğrenmesine bağlıdır. Çocukların duygusal gelişimleri onların öğrenim hayatlarında çok önemli bir yer tutar.

Oyun çocuk için sadece eğitsel yönden değil, onun ruh sağlığı açısından da büyük önem taşımakta ve duygusal ilişkilerin başlatılması için en iyi ortamları hazırlamaktadır. Çocuğun duygusal yaşantısı ile oyun arasında bir ilişki bulunduğu ilk kez freud tarafından ortaya konulmuştur. Çocuk oyun sırasında son derece bağımsız ve özgür hareket ederek, duygusal olarak rahatlayabilmektedir(Erden, 2001:39). Bununla birlikte bir çok bilim adamı duygusal gelişmede oyunun çok önemli bir rolü olduğunu tespit etmiştir. Hatta ileriki yaşlarda ortaya konulan duygusal özelliklerin, psikolojik yansımaların, çocuklukta oynanan oyunlar içerisinde şekillendiği ileri sürülmektedir. Çocuk oynadıkça duyguları keskinleşir, yetenekleri serpilir, becerisi artar. Çünkü, oyun en doğal öğrenme ortamıdır. Duyduklarını, gördüklerini sınavı denelediği, öğrendiklerini pekiştirdiği, yanlışlarını düzelttiği bir deney odasıdır. Oyun ne kadar basit olursa olsun oynayanlar üzerinde mutlaka bazı etkileri vardır. Oyun içerisinde araç-gereçlerin paylaşılmasının yanında duygular ve düşüncelerinde paylaşılması dayanışma içerisinde çalışma ve iyi geçinme, yine oyun içerisinde öğrenilir(Hazar, 1997:15-16). Oyun yolu ile elde edilen diğer bir şansta, çocukların bazı özel sorunlarını oyunlarına yansıtma larıdır, böylece çocuğun oyunları gözlenerek bilgi edinilebilir. Bu tür etkinliklerde bulunan çocuklar hareketler yolu ile duygularını ifade etme olanağı bulurlar. Saldırganlık, öfke, utangaçlık, kıskançlık vb. duygularda boşalım sağlar, bunları kontrol etmesini öğrenir(Poyraz, 1999:39-41).

2.3. BEDEN EĞİTİMİ ve OYUN

Eğitim; tüm organizmayı ilgilendiren, zihinsel ve bedensel bir ilişki olduğuna göre, zihin ve beden bir bütün olarak ele alınır. Çağdaş eğitim anlayışına uygun olarak, eğitimde hedeflerin gerçekleşmesi öğrencinin zihinsel eğitimi yanında, fiziksel eğitimi ile olanaklıdır. Genel eğitimin tamamlayıcısı ve ayrılmaz bir parçası olan beden eğitimi, aynı zamanda tüm kişiliğin eğitimidir.

Bir başka deyişle beden eğitimi, öğrencilerin gelişim özellikleri göz önünde tutularak fert ve toplum yönünden sağlıklı, mutlu, iyi ahlaklı ve dengeli bir kişilik sahibi; yapıcı, yaratıcı ve üretken, ulusal kültür değerlerini ve demokratik hayatın gerektirdiği davranışları kazanmış bireyler olarak yetiştirilmeleri için en önemli araçlardan biridir. Özellikle ilköğretim I. kademedeki öğrenciler ders ve konuya karşı güdülenmekte oldukça zorlanmaktadır. Halbuki en iyi araçlardan biri beden eğitimi dersinde oynanan bir oyundur (Güneş, 2002:1-2).

Beden eğitimi; Milli Eğitim temel ilkelerine uygun olarak kişinin beden, ruh, fikir gelişimini sağlamaktır. Oyun, jimnastik, sportif çalışmaların bütünü ile kişinin bedence sağlam, fikirce uyanık ve ruhen sağlıklı olmasının aracı görüntüsündedir. Beden eğitimi ve sporu genel olarak, hareket etmeyi öğrenmek ve hareket yoluyla öğrenmek biçiminde tanımlayabiliriz. Hareket etmeyi öğrenmek “koşmak, atlamak, atmak” gibi temel hareketlerin jimnastik ve spor becerilerinin, dans ve suda yapılan çok çeşitli fiziksel etkinliklerin öğrenilmesidir. Hareket yoluyla öğrenme ise, beden eğitiminin çocuklara zihinsel, sosyal ve duygusal açıdan olumlu bir katkıda bulunmasını temel alır.

İnsan hareket eden bir varlıktır, hareket ettiği sürece yaşar. Kişinin değer yargıları ve alışkanlıkları çok erken yaşlardan itibaren yerleşmeye başlar. Bu yaşlar kişinin yaşamın değerini anlamaya başladığı, kendini gerçekleştirme ile kişilik gelişiminin çok yoğun olduğu bir dönemdir. Beden eğitimi ve spora özellikle ilköğretim I. kademedeki başlanmalıdır. Çünkü belli bir yaştan önce kazanılamayan hareket, beceri ve spor yapma alışkanlıklarının sonradan edinilmesi oldukça güç olabilir (Yavaş ve İlhan, 1997:23-33).

1739 Sayılı Eğitim Temel Kanununun, Türk Milli Eğitiminin genel amaçları bölümünün ikinci maddesinde “ Bir ülkenin kalkınma ve gelişmesinde en önemli faktör olan insanı, gücü mükemmel, fizik kapasitesi yüksek, ruh sağlığı tam, çocukluk yıllarından itibaren sistemli bir beden eğitimi ve sporun yaşam boyu uygulanması gerektiğine inanmış, bunu alışkanlık haline getirmiş olarak yetiştirmek esastır.’ açıklaması yer almaktadır. Bu amaca ulaşabilmek için okul öncesi eğitiminden başlayarak, eğitimin her kademesinde beden eğitimi uygulamalarının yer alması sağlanabilmelidir.

Tüm dünyada eğitimin temel amacının, eğitilen ferde içinde yaşadığı toplumun değerlerinin aktarılması, uzun vadede onu toplumun yetkin, dengeli ve üretken bir üyesi haline getirmek dolayısıyla da toplumsal entegrasyonunu temin etmek ve sürdürmek olduğu açıktır. Ancak her ülke kendi eğitim politikasına göre eğitimin amaçlarını, süresini ve kapsamını belirleyerek uygular. Beden eğitimi tam bir program içinde uygulamaya başlayan ve bunu genel eğitim sisteminin bir parçası sayan ilk ulus eski Yunanlılardır, sistemli bir hale getiren ilk ülke ise Almanya olmuştur. Eğitim dönemlerinde gereği gibi ele alınmayan oyun ve beden eğitimi, çocukta spor bilincini ve alışkanlığını oluşturamayabilir. Sonuçta, bedensel enerji kapasitesini iyi kullanamayan, bedensel, ruhsal ve toplumsal yönden sağlıksız nesiller yetiştirme sorunuyla karşılaşılabilir (Öztürk, 1998:77-81). Beden eğitimi, spor etkinlikleri ve oyunlar yoluyla fiziksel ve psiko sosyal alanlarda kazanılan davranışların günlük yaşamda gerekli ve ilgili benzer durumlara transfer olduğunu göstermiştir. Çocuğun bu sosyal davranışları kazanabilmesi oynadığı oyunun çeşidine, niteliğine, oyun arkadaşlarının ve çevresinin durumuna bağlıdır. Çünkü oyun, çocuk için ciddi ve anlamlı bir uğraştır. Beden eğitimi ve oyunda amaç; oyunun zevk ve yarışma duygusundan yararlanılarak, oyuna katılanların fiziksel ve zihinsel yeteneklerini geliştirmek, sağlıklı bir yapıya kavuşturmadır. Oyunla eğitim çalışmaları yapıldığında, hem zevkli, hem de daha uzun süreli çalışmak, katılımı artırmak mümkündür.

Çocuklar oyunun havasına kendilerini o kadar kaptırırlar ki, beden eğitimi faaliyeti yaptıklarının farkına bile varmazlar. Beden eğitimi etkinlikleri, ders programları amaçlarına uygun yapılmalıdır. Belirli bilgiler, beceriler ve sportif alışkanlıklar bu bölümde kazandırılır ve pekiştirilir. Oyunlar eğitimde, öğretim yöntemi olarak kullanılması sebebiyle, çok önemli bir ders aracıdır.

Öğretilmek istenen sportif formlar veya geliştirilmek istenen özelliklere yönelik egzersizler, oyun şeklinde verilebilir. Böylelikle çekicilik ve kalıcılık sağlanmış olur. Burada oyunun diğer amaçlarla kullanımında olduğu gibi çok yönlü etki yaratması da ayrı bir sebeptir. Beden eğitiminde amaca ulaşmak için eğitsel oyunların bir araç olarak kullanılması, insanların bütün yeteneklerini sınavarak, onların motorik özelliklerinin niteliklerini mükemmelleştirmek için sadece şartları hazırlamakla kalmaz, ayrıca onların seviyelerini de gösterir. Oyunların bu özelliği de onları önemli kılmaktadır. Bu sebeple, özellikle küçük yaş çocuklarının ilköğretim I. kademe beden eğitimi dersinin tamamına yakınına eğitsel oyunlar oluşturmaktadır (Hazar, 1997:36-37).

Eğitsel oyunlar, öğrenilen bilgilerin pekiştirilmesini ve daha rahat bir ortamda tekrar edilmesini sağlayan bir öğretim tekniğidir. Eğitsel oyunlar özellikle öğrenmeye yönelik olmalı ve bir amaç için uygulanmalıdır. Oyunlar öğrencilere neşeli ve rahat bir ortam sağlamakta, sınıf içi çalışmalarda değişiklik getirmektedir. Eğitsel oyunlarla derste konular ilgi çekici duruma getirilebilir, en pasif öğrencilerin bu etkinliklere katılımları sağlanabilir (Demirel, 2003:103).

2.3.1. Oyunların Planlanması ve Seçimi

Eğitim bir bakıma kasıtlı kültürleşme yolu olarak görüldüğünden eğitim programlarının planlı olması gereği bu nedenle kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Öğrenenlere öğrenme yaşantıları sağlamak eğitim programları aracılığı ile olmaktadır. Bur dan hareketle öğrenme yaşantıları eğitim programının en önemli boyutu olmak durumundadır. Programın bütününün bir düzenek olarak görülmesinde vurgulanmak istenen, bu düzen içinde sistemli bir yapılanmanın ve sistematik sürecin olmasından kaynaklanmaktadır. Eğitim de bu çok kullanılan temel kavramlardan yola çıkarak öğretme sanatını icra etmeden önce işe, planlama ile başlamanın gereği ortaya çıkmaktadır. Öğretim terimi olarak plan, belirli eğitim amaçlarına ve program hedeflerine ulaşmak için öğretim etkinliklerinden hangilerinin seçileceğini, bunların öğrencilere niçin ve nasıl yaptırılacağını, ne gibi yardımcı ve tamamlayıcı kaynak ve araçların kullanılacağını, elde edilen başarının nasıl değerlendirileceğini önceden tasarlayıp kağıt üzerinde saptamaktır (Demirel, 2003:11-12).

Bir eğitsel amaca ulaşmak için, özellikleri belli çocuklara hangi oyunları, nasıl bir ortamda öğreteceğimizin önceden saptanmasına, oyun eğitiminin planlanması denir. Başarılı bir uygulama ancak iyi bir planlamayla gerçekleşebilir. Bu bakımdan, bir ünite

öğretiminin planlanması öğretimde başarının önemli bir ön koşulu sayılmalıdır. Bu nedenle öğretmenler oyun eğitimini de planlamak, yapacağı kısa ve uzun süreli planlar içinde, eğitsel oyun planlarına da yer vermelidir. Plan yapılırken şu konuların göz önünde tutulması gerekir; Eğitsel amacın belirlenmesi, oyun ve beceri etkinliklerinin seçilmesi, oyuncu seviyesi, oyunla eğitimde sürenin belirlenmesi, oyun yeri ve araç gereç saptanmalı. Amaç, oyun, süre, oyun yeri ve araç gereçler arasında tutarlılık olmalı.

Eğitsel amacın belirlenmesinde güdülecek amaç, okulun ana amacına, çocuğun düzeyine, öğretim konusunun ideal amacına uygun olarak saptanmalıdır. Oyunla eğitimde, eğitsel amaç belirlenmeden yapılacak plan ve uygulama eksik sayılır. Oyun ve benzeri etkinliklerin seçimi, süresi, oyun yeri ve araç gereçlerin belirlenmesi, ünitenin eğitsel amacına ters düşmemeli, ünite amacının ışığı altında yapılmalıdır (Seyrek ve Sun, 2003:82-83). Oyuncuların cinsiyeti, yaşı, fiziksel kapasitesi, yetenekleri ve antrene durumları göz önünde bulundurulmalı bu seviyeye göre uygun oyunlar seçilmelidir. Seçilen oyunun ve oyuncuların özelliklerine göre oyunun süresi belirlenmelidir. Oyun süresi belirlenirken, oyuncuların oyundan bıkmamasına dikkat edilmelidir. Aksi takdirde oyunun çekiciliği kaybolur. Oyunun yeri ve zamanı, seçilen oyuna uygun olmalıdır. Oyunun araç ve gereçleri, oyun planına alınmalıdır. Oyun ister değişik, isterse özel araç gereçlerle oynansın, oyunda kullanılacak malzemeler oyun planında belirtilmelidir (Hazar, 1997:40). Planlama yaparken eğitsel hedeflerin belirlenmesi, oyun faaliyetlerinin seçilmesi, sıralanması ve sürelerinin belirlenmesi kadar oyun için gerekli araç gereçlerin saptanması da planlama, uygulama ve eğitimin başarısı için önem taşımaktadır.

Planlama yapılırken oyun ve benzeri etkinliklerin seçilmesinde, göz önünde bulundurulması gereken noktalar şunlardır:

Ünite planlamasına göre seçme, Konu planlamasına göre seçme, çocuğun gelişim düzeyine göre seçme, hedef ve hedef davranışlara göre seçme, amaca göre seçme.

Öğretilecek oyunların seçiminde; ünite planlamasında saptanan amaç ve konu göz önünde tutulmalıdır. Ünite amaç ve konusu ile oyun konusunun birbiriyle ilgili olması, hem ünite konusunun daha iyi kavranmasına yardımcı olacak, hem de oyunu daha anlamlı kılacak, ünite ile oyun arasında bütünlük sağlanacaktır. Hedef ve hedef davranışlara göre öğretmen, çocukların tüm gelişimlerini göz önünde bulundurarak

onların bilgi ve becerilerini sürekli artırıcı ve geliştirici, hareket ve araç gereç açısından çeşitlilik gösteren oyunlar seçmelidir. Oyun saatinde yer alacak faaliyetlerle gerçekleştirilecek hedef ve hedef davranışları tespit etme, çocukların eğitim ve öğretiminin, ağırlıkla oyun yoluyla verildiği dikkate alınarak oyunun hedefinin belirlenmesi gerekir. Hedefler, çocukların gelişim alanlarına yönelik olarak saptanır. Bir oyunda birkaç gelişim alanını destekleyen hedefler bulunabilir (Öztürk, 2001:37-38).

2.3.2. Oyunların Öğretimi ve Yönetilmesi

Öğretim; başkasının öğrenmesine yardım etme sanatı, olarak tanımlanmaktadır. Başka bir tanıma göre de öğretim, öğrenme sürecinin amaçlı, planlı ve düzenli, uygun koşullar ve durumları hazırlayarak yapılması sanatıdır (Seyrek ve Sun, 2003:93).

Öğretimin gerçekleşmesinde belli stratejiler, yöntem ve teknikler kullanılmaktadır. Bu tekniklerden birisi de oyundur. Oyun çocuğun eğitiminde tek başına yeterli değildir. Eğitim programlarında istenilen davranışları kazandırmak için öğretim ve öğrenme ilkeleri göz önünde bulundurulmalıdır. Oyun haline getirilmiş eğitim durumları, yaşamayı, problem çözmeyi, zorları kolay yapmayı sağlar. Öğretmenin oyunun çocuğun gelişim aşamasına uygun olmasına dikkat etme zorunluluğu vardır. Diğer bir ifadeyle öğretmen, gelişime uygun olarak çocukların oyunlarının farklılaştığını bilerek ona uygun etkinlikler düzenlemek mecburiyetindedir (Akbaba vd., 2003:15).

Başarılı bir oyun yönetimi ve oyunun amacına ulaşabilmesi için, oyun öğretiminin sağlıklı olması gerekir. Oyun öğretimi kurallarına uygun olduğunda, oyun içerisindeki karışıklıklar, bilinmezlikler ve oyunun kavranılmasından doğabilecek problemler, başlangıçta önlenmiş olur.

Oyunun öğretimi, oyunun amacına ve karakterine göre bazı ufak değişiklikler gösterilebilir. Bir oyun öğretilirken dikkat edilmesi gereken hususlar genel hatlarıyla şunlardır:

Oyun planlı hazırlanmalıdır, öğretilmeye başlamadan önce oyun iyice öğrenilmelidir. Oyun tanıtılmadan önce materyalleri hazırlanmalı ve oyun öğretilirken kullanılacak araç gereç tanıtılmalıdır. Öğretilen oyunu rahatça dinleyebilmeleri ve öğrenebilmeleri için, öğrenciler, çok resmi olmamakla birlikte bir düzene sokulmalıdır. Oyunun adı ve kuralları, anlaşılır bir dille anlatılmalı, oyun ilerledikçe uygulanacak kurallar başlangıçta değil, yeri geldiğinde açıklanmalıdır. Oyun tanıtıldıktan ve kuralları

belirtildikten sonra, deneme yapılmadan önce, anlaşılmayan husus var mı? sorusu sorulmalı ve sorular cevaplandırılmalıdır. Gerekiyorsa oyun şekille de izah edilmelidir. Oyunun yapısına göre, varsa gurup liderinin veya ebenin görevleri açıklanmalıdır. Oyun öğretiminde mutlaka deneme yapılmalıdır. Bu hususlar oyun öğretiminde göz önünde bulundurulmalı ve bunlara uyulmalıdır. Oyunun başarılı yönetiminin, istenen amaca ulaşmanın ve oyundan maksimal seviyede verim almanın ilk şartı, iyi bir oyun öğretimidir (Hazar, 1997:41).

Çağdaş eğitim anlayışı, çocuğun eğitiminde oyunla öğretim olgusunu bu anlamlarla yüklü çağdaş bir eğitim aracı ve yöntemi saymaktadır. Oyun bu amaçla değerlendirildiğinde, çocuğun olumlu yönde gelişimini sağlayıcı önemli bir etken olmaktadır. Öğrenmede tekrar ve alışırmanın yeri, önemi ortadadır. Bütün derslerde konuların pekiştirilmesi ve zihinlere daha iyi bir şekilde yerleştirilmesi ve öğrencilerin zevk alması için öğretmenin çeşitli etkinliklere baş vurması gerekmektedir. Bu etkinliklerin başında oyunlar gelir.

Örneğin, Türkçe dil etkinliklerinde oyun, konudaki yoğunluğu azaltıp, konunun daha eğlenceli bir şekilde sunulduğu veya genişletilmesi için oldukça önemlidir. Hikaye öncesi bölümünde yer alan parmak oyunları, hikaye sonrası bölümünde yer alan dramatizasyon ve pandomin gibi temsili oyunlar, Türkçe dil etkinliklerinin önemli bir parçasıdır. Bu oyunlar sözle hareket arasında bağlantı kurarak çocuğun dil gelişimini ifade etmesine, toplumsal becerilerini geliştirmesine ve enerjisini sarf edip rahatlamasına yardımcı olurlar (Öztürk, 2001:57).

Bu tür çalışmalar çocuklara öğrenme ortamı sağlayarak bu yolla kendilerini ifade etme imkanı verir. Gerek çocukların, gerekse yetişkinlerin eğitim ve öğretim sırasında dikkatlerini uzun süre muhafaza etmeleri oldukça zordur.

Bir süre sonra sıkılma olur ve dikkat dağılır. Bu da öğrenmeyi ve algılamayı özellikle ilköğretim I. kademe öğrencileri için engelleyici bir durumdur. Oyun dikkati yoğunlaştırır, oyunla çocuklar pasif durumdan aktif duruma geçtikleri için dikkat diğer öğrenme tekniklerinden daha fazla gelişir. Oyun bir eğitim aracıdır, temel eğitimde çocuk düşünerek öğrenmez, deneyimlere göre öğrenme gerçekleşir. Oyunla eğitimde çocuklar kaybetme ve kazanmanın kendi çabaları sonucunda gerçekleşeceğini öğrenirler. Oyunla eğitim bu nedenle bütün branşlar için bir öğretim yöntemidir (Akandere, 2003:14-15).

Oyun öğretildikten sonra sıra başarılı bir şekilde yönetilmesine gelir. oynatılacak oyun, bilinen bir oyun ise öğretim safhasına gerek yoktur oynatılma safhasından başlatılır. Bir oyunda istenilen başarının ve verimin elde edilebilmesi için, iyi bir öğretimden sonra iyi bir yönetim gerekir. Oyunun özelliklerine göre ebe veya grup lideri seçilmeli, seçilen ebe veya lider, herkese sıra gelmesi için sık sık değiştirilmelidir. Oyunun yapısına ve amacına göre uygun dizilişler oluşturulmalıdır. Oyunun daha iyi kavranabilmesi için, oyuna bilenlerle başlanılmalıdır. Grupların daha iyi ayırt edilebilmesi için değişik forma veya kurdela kullanılmalıdır. Oyunda kural dışı hareketlere kesinlikle göz yumulmamalı ve kuralları ihlal edenler eğitici bir şekilde cezalandırılmalıdır. Oyunda cezanın yanında ödülde olmalıdır.

Bazı durumlarda oyunu yöneten kişide oyuna katılmalıdır. Çünkü çocuklar bundan büyük zevk alırlar. Oyun kendi kendine sona ermemeli, ilgi düşüklüğü görüldüğünde oyun değiştirilmelidir. Çok fazla rekabetten kaçınılmalıdır. Oyunun karakterine göre mümkünse eleme yönteminden kaçınılmalıdır. Kaybeden kişi ve kişilere cesaret vererek yardımcı olunmalı ama taraf olunmamalıdır. Oyunda mutlaka eleme yapılması gerekiyorsa, bir kişi kalıncaya kadar değil, birkaç kişi kalıncaya kadar devam edilmeli kalanlar başarılı sayılmalıdır. Oyunların yönetiminde unutulmaması gereken en önemli prensiplerden birisi de emniyettir.

2.3.3. Oyunların Oynatılmasında Disiplin, Ceza ve Ödülün Önemi

Disiplin çocuk eğitiminin en önemli bir parçasıdır. İsmi ne olursa olsun, disiplin önde gelen ilgi alanı, davranışı etkili bir şekilde ele almaktır. Bu nedenle disiplin çocuğun gelişiminde önemli rol oynar. Disiplin, çocuğa istenilen davranış ve alışkanlıkları öğretmek, kendi kendini denetleme ya da iç denetim demek olan ahlak gelişimini sağlamaktır.

Bu da dıştan gelen bir zorlamayla olamaz. Önemli olan, içselleşmiş bir sorumluluk duygusunun oluşturulmasıdır. Disiplin konusu tartışılırken, çocuğun gelişimine bağlı olan sınırlılıkları dikkate alınmalıdır. Özellikle erken çocukluk yıllarında, çocuğun ihtiyacını belirlemek ve davranışın ardındaki nedeni bularak davranışın değişimini sağlamak anne ve babayı olduğu kadar çocuğuda tatmin eder (Yavuzer, 2000:91-92).

Buradaki anlamıyla disiplin çocukların oyun faaliyetleri sırasında karşılıklı sevgi ve saygıya dayanan davranışların tümüne denir. Oyun disiplinini kısaca özetleyecek olursak, oyun düzenine uymama, kuralları hiçe sayma, disiplinsizliği ortaya koyar.

Oyunun kendine özgü kuralları vardır. Gevşeklik, saygısızlık, başkasının hakkını alma, bu faaliyetler içerisinde yer almaması gerekir. Bazı durumlarda oyun lideri olarak seçilen çocuklar, oyun içerisinde arkadaşlarına baskı yapmak ister, onları gereksiz sözlerle incitir, kırarlar. Öğretmenin ufak bir ihmali bu gibi olayların artmasına yol açar (Sel, 1998:9-10).

Bazı çocukların kendine güveni yoktur, başarısız olursam düşüncesiyle oyunlara katılmak istemezler, ya da pasif bir görevi kabullenmek isterler. Öğretmen bu gibi çocukları özendirilmeli, cesaretlerini artırmalı, gerekirse gurupta görev vermelidir. Oyun disiplini öncelikle oyun kurallarına uyum, oyuna katılanların eşit tutulması ve herkesin oyundan aynı oranda yararlanması prensibine dayanır. Bunlara uymayanlara, yani oyun disiplini bozanlar eğitsel cezalarla cezalandırılmalıdır. İşte bu amaçla oyunda ceza konusu da aslında ikinci bir oyun niteliği taşır, bu sebeple; komik ve eğlenceli buluşlar ceza diye uygulanır. Etkili bir öğrenme ortamı oluşturmada sınıf düzeni ve öğretim programının yönetiminin yanı sıra, öğrenci davranışlarının özellikle de rahatsız edici, ya da uygun olmayan davranışların yönetimi, öğretmenler için büyük çaba gerektiren konulardan birisi olarak nitelendirilmektedir. Sınıf yönetimi ve sınıf düzenini anlamak için sınıftaki etkinlik programını anlamak çok önemlidir. Sınıfta dersin akışını bölen ya da sınıfı alternatif bir program ve etkinliğe çeken öğrenci davranışları yaramazlık olarak nitelendirilmektedir. Öğretmenin öğrenci ve kendi hakkındaki tutum ve algıları, öğrenci davranışlarının tanımlanması ve onlarla baş edilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Çocukların evden aldıkları olumsuz geri bildirimle rağmen, öğretmenlerin, öğrencilerin kendilerini algılama biçimlerini ve davranışlarını değiştirmeye yardım edebileceği unutulmamalıdır.

Genelde sınıf içi disiplin öğretmenler tarafından asıl sorumluluk hissettikleri öğretim etkinliklerinin dışında olan ekstra bir etkinlik olarak algılanır. Uygulama gerektiren derslerde öğretmenler konuyu anlatıp öğrencilere uygulama yaptırdığında, öğretmen uygulamaya ilişkin gerekli etkinlikleri planladıktan sonra öğrencilerin serbest olarak verilen konuda çalışmalarını sağlar, genelde de disiplini öğretimin bir ögesi olarak algılamaz (Tan vd., 2002:229-230).

Ceza, organizmaya istemediği bir şeyin verilmesi ya da istediği bir şeyin verilmemesidir. Ceza organizmayı acı verdiği için değil, belli uyarıcılara yeni tepki gösterilmesini sağlayabildiği ölçüde etkilidir (Senemoğlu, 2001:126-160). Bir başka

ifadeyle ceza, öğretmenin, öğrencinin istenmeyen davranışına karşılık, öğrenciyi hoşuna giden şeylerden alıkoyması ya da öğrencinin hoşuna gitmeyen işler yaptırmasıdır. Öğretmenin istenmeyen bir davranışı engellemek için bir başka istenmeyen davranış kullanması yasal olmadığı gibi eğitim açısından doğru değildir.

Çoğu zaman eğitimciler istenmeyen davranışların engellenmesinde ve istendik davranışların kazandırılması sürecinde cezanın etkisinin boyutunu tartışmamaktadırlar. Kısa sürede cezanın etkili olduğunu söyleyebiliriz. Ancak, Psikologlar ve eğitimciler cezanın uzun sürede istenmeyen sonuçlar ve etkilerinin olabileceğine dikkat çekmektedirler. Bunlardan en önemlisi ceza bireyin yaşamında, ceza ile ilgisi olmayan istendik davranışların kazanılmasını engellemektedir. Cezanın ikinci bir etkisi ise model olma gücüdür. Öğretmen sınıfta ikinci bir kişiliktir. Öğretmenin yaptığı bütün davranışlar sınıf tarafından dikkatlice izlenir ve benimsenir. Öğretmenin sınıfta bir öğrencisini sert bir şekilde cezalandırması diğer öğrenciler tarafından model kabul edilerek, iletişim ve etkileşimlerinde öğretmenin gösterdiği davranış biçimi izlenebilir. Cezanın üçüncü etkisi ise başıkslık kazanmasıdır. Cezanın tekrarı öğrenci üzerinde düzeltici etkisini kaybedebilir. Diğer bir deyişle ceza ilk uygulandığında bireye verdiği rahatsızlığı daha sonraki denemelerde vermeyebilir.

Araştırmalarda ve öğretmenin uygulama deneyimlerinde, eğitim sürecinde ceza yönteminin sınıfı kontrol etmede ve yönetmede olumlu etkileri olduğu görülmektedir. Ancak, eğitim sürecinde cezanın uygulanması sorunun çözümüne yardım ederken başka sorunlara da neden olmaktadır. O halde cezanın istenmeyen sonuçlar doğurmaması için öğretmen dikkatli olmak zorundadır. Cezaya olabildiğince az başvurmak, ceza nedenini açıklamalı, öğrenciye alternatifler sunarak öğrencinin pekiştirici kazanması sağlanmalıdır. Eğer olanaklıysa, istenmeyen davranış istendik davranış haline getirilmelidir (Korkmaz vd., 2002:186-190).

Cezalar amaç değil, oyuna heyecan katmak, disiplini sağlamak, öğrenciye başarı, galibiyet zevkini tattırmak için birlikte kararlaştırılıp kullanılacak bir sembolden ibarettir. Cezaların eğitsel değer taşımaya, elde edilen haz ve neşeyi yitirtirmemesine, sonuçta kişinin fiziksel, sosyal ve duygusal gelişimlerine kötü bir etkide bulunmamasına çok dikkat edilmelidir. Ceza eğitsel bir değer taşımalı, adil olmalı, öğretici olmalı, bedene zararlı olmamalıdır. Çünkü hiçbir kimse, bir yetersizliğinden, dikkatsizliğinden dolayı arkadaşları, hele öğretmenleri önünde cezalandırılmak için oyun oynamaz.

Oyunlarda verilecek eğitsel cezalardan birkaç örnek; İnsan veya hayvan taklitleri, şiir, masal, fıkra, şarkı söylemek, kısa mesafeli yürüyüş veya koşular vb. dir.

Oyunda sadece ceza değil ödüllendirme de gereklidir. Öğrenci takdir edilecek bir başarı kazanmışsa, göz ardı edilmemeli ve bizzat öğretmen tarafından zamanında değerlendirilmeli, sınıfa duyurulmalıdır. Bu genellikle alkışla olur. Öğretmen yeni bir öğrenme durumunda öğrenciyi anında ödüllendirmelidir. Öğrencinin yaptığı tepki ve bu tepkiye yapılan ödüllendirme arasında bir gecikme olmamalıdır. Yani öğrencinin doğru davranışı anında ödüllendirilmelidir. Örneğin, aferin, teşekkür ederim, çok doğru gibi sözel ifadeler, başarma duygusu, yıldız, puan, derece, not, olumlu yüz ifadeleri gibi ödüllendirmeler öğrencinin öğrenme isteğini sürdüren, doğru davranışın yapılma sıklığını artıran uyarıcılardır (Senemoğlu, 2001:166-177).

2.3.4. Oyunların Değerlendirilmesi

Yapılan çalışmaların planlama, öğretim, yönetim, etkileme ve yeterlilik bakımından eleştiriye tabi tutulmasına, bir yargıya varılmasına değerlendirme denir. Değerlendirme, öğretmenin yapacağı bir iştir. Öğretmen değerlendirmeyi yaparken gerçekçi ve dürüst olmak zorundadır. Eğitsel oyun çalışmalarının daha başarılı olabilmesi için, mutlaka değerlendirilmesinin yapılması, hataların veya eksiklerin düzeltilmesi gerekir. Ancak bu yapıldığı zaman daha iyiye ulaşılabilir. Oynatılan oyunun planlanması, öğretilmesi ve yönetilmesi ne kadar iyi olursa olsun veya ne kadar iyi bilinirse bilinsin, oyuna katılanlar değiştiği için, her defasında farklı reaksiyon gösterilebilir. Bu sebeple aynı oyun ve planı, her uygulaması sonucunda ayrıca değerlendirilmelidir. Eğitsel oyunların değerlendirilmesi üç açıdan yapılmalıdır. Birincisi, oyun planının değerlendirilmesi. İkincisi, oyuna katılanların değerlendirilmesi. Üçüncüsü, öğretmenin kendi kendini değerlendirmesi.

Oyun planının değerlendirilmesi; çalışma öncesinde hazırlanan planın, çalışma sonrasında ne kadarının gerçekleşebildiğinin kontrol edilmesidir. Bu bir bakıma planın ne kadar doğru hazırlandığının da göstergesidir. Yapılan eğitsel oyun çalışması sonucunda oyuna katılanlar değerlendirilmeli ve sonuç net olarak açıklığa kavuşturulmalıdır. Çünkü, oyun ve öğretmen onlar için vardır. Oyuna katılanların oyuna ilgisi, katılımı, oyun içerisindeki reaksiyonları ve oyunu uygulayabilirlikleri değerlendirilir. Öğretmen kendini değerlendirirken dürüst olmak zorundadır. Eksiklerini

veya hatalarını gerçekçi bir yaklaşımla tesbit etmesi ve düzeltmeye çalışması onu daha iyiye götürecektir.

Değerlendirmenin eğitim sistemi içindeki işlevi, Özçelik'e (1992) göre eğitimdeki değerlendirmeler göz önüne alındığında bunların çoğunda, ya öğrenmeler ya da öğretim üzerinde durulduğu görülür. Öğrenmeler değerlendirilirken ya öğrenciyi tanıma ve yerleştirme, ya öğrenme eksikleri ile güçlükleri belirleyerek bunları ortadan kaldırma, ya da öğrenme düzeyini belirleyerek not, sertifika vb. verme amaçlanmaktadır. Öğretim değerlendirilirken de ya öğretim programının sağlamlık, işe yarama derecesini ya da öğretim hizmetinin etkililiğini ortaya koyma söz konusudur (Demirel, 2003:221-222).

Eğitimci, eğitim süresi içinde, her çocuğun bu kendine özgü özelliklerini bilmek ve her çocuğu kendi yetenekleri yönünde geliştirmekle yükümlüdür. Bu bakımdan, bir çocuğun eğitimi için uygulanacak yol ve yöntemler, her çocuk için uygun olmayabilir. Öğretmen bu gerçeği bilmeli ve göz önünde tutmalıdır. Konumuz gereği oyun ve benzeri etkinliklerin uygulanması yoluyla verilecek eğitim içinde aynı temel görüş geçerlidir. Her oyunun ya da benzeri etkinliğin bitiminde uygulanacak bu tür toplu değerlendirmeler, daha önce de belirtildiği gibi çocuğun gelişimine çeşitli yönlerden katkılarda bulunacak, uygulanacak etkinliğin daha iyi kavranmasına, pekiştirilmesine yardımcı olacaktır. Bu tür değerlendirme, çocukları sorguya çeker gibi yanlış bir tavırdan yapılmamalıdır. Tersine, bu tür değerlendirmelerde oyun oynar gibi, ilgi çekici ve sevimli bir tavırla yapılmalı, her çocuğun olabildiğince büyük ölçüde bu değerlendirmelere katılması sağlanmalıdır.

Değerlendirme yapılmadan, çocuk ve ona uygulanan eğitim konusunda, bilinçli bir yargıya varılamaz. Eğitim, değerlendirme sonuçlarına göre alınacak önlemlerle geliştirilebilir. Bu genel belirlemeler, oyun ve benzeri etkinliklerin öğretimi ile amaçlanan eğitimi için de geçerlidir. Oyun ve benzeri etkinliklerin öğretimi için yapılan planlama, bunun için edinilen bilgiler, kazanılan teknikler; oyun ve benzeri etkinliklerin uygulanmasına ilişkin her türlü bilgi ve beceri ile bunların, öğretmen ve çocuklara uygulanması; tümüyle sağlıklı bir değerlendirmeye bağlanmalıdır. Bu açıdan öğretmen, uyguladığı her türlü oyunun ve etkinliğinin sonunda kesinlikle bir değerlendirme yapmalıdır.

Oyunla eğitim etkinliklerinin sonunda yapılacak değerlendirmeler, hem öğretmenin kendisini değerlendirmesi, hem oyun planının değerlendirilmesi hem de oyuna katılanların değerlendirilmesi açısından önem taşımaktadır. Bununla birlikte oyunla eğitim etkinliklerinin sonunda yapılacak değerlendirmelerde, ağırlık noktası, o sırada gerçekleştirilmiş olan oyun ve benzeri etkinlik ne ise ona ilişkin olmalıdır. Bu da öğretmene, hem aynı oyunun yeniden oynanması durumunda nelere daha çok özen göstermesi gerektiğini bulduracak hem de o etkinliğin hangi koşullar içinde gerçekleştirilirse ilgi çekici, yarar sağlayıcı ve başarılı olacağı konusunda yol gösterici olacaktır.

Bu nedenle oyunla eğitim etkinliklerinin her birinin sonunda sağlıklı bir değerlendirme yapmak savsaklanmamalı, değerlendirme işlemi bir alışkanlık haline getirilmelidir. Bu alışkanlık, öğretmenin başarısını artıracak, oyun ve benzeri etkinliklerin öğretimiyle amaçlanan eğitimi daha verimli kılacak; en önemlisi de her çocuğun kişiliğinin oluşumunda ve geliştirilmesinde, öğretmenin değerli bir klavuzu olacaktır. Oyun etkinliklerinin eğitimi, böyle bir değerlendirme ile daha çok başarıya ulaşacak ve eğitim süreci “değerlendirme” aşaması ile tamamlanmış olacaktır. Bu yapılmazsa “sonuçları değerlendirilmemiş” olacağı için eğitim eksik kalmış sayılacaktır.

2.4. İLKÖĞRETİM I. KADEMEDE BEDEN EĞİTİMİ UYGULAMALARI

Genel eğitimin tamalayıcısı ve ayrılmaz bir parçası olan beden eğitimi aynı zamanda kişiliğin eğitimidir. Başka bir deyişle, öğrencilerin gelişim özellikleri göz önünde tutularak onların, fert ve toplum yönünden sağlıklı, mutlu, iyi ahlaklı ve dengeli bir kişilik sahibi milli kültür değerlerine ve demokratik hayatın gerektirdiği davranışları kazanmış fertler olarak yetiştirilmesi için önemli araç olacaktır.

Türk Milli Eğitiminin genel amaçları bölümünün ikinci maddesinde belirtildiği gibi; bir ülkenin kalkınması ve gelişmesinde en önemli öge olan insan, beyin gücü mükemmel, fizik kapasitesi yüksek, ruh sağlığı tam, çocukluk yıllarından itibaren sistemli beden eğitiminin yaşam boyu uygulanması gerektiğine inanmış, bunu alışkanlık haline getirmiş olarak yetiştirmeyi amaçlarken, beden eğitimi ve sporun her yaştaki fert için önemini tartışılmaz bir şekilde vurgulamış ve hedef çizilmiştir (Doğan, 2000:3).

Bu amaçla beden eğitimi ve spor bir eğitim aracı olarak çocuğun her yönden gelişmesinde büyük rol oynadığı bilindiğinden okul öncesi ve ilköğretim kurumlarında beden eğitimi dersi olarak okul programlarında yer almıştır.

İlkokullarda ilk olarak 1960 yılından başlayan ilkokul programları geliştirme çalışması içinde beden eğitimi önemle yer almış ve 1968 de geliştirilerek uygulamaya konulan programda beden eğitimi dersine işlerlik getirecek programlar oluşturulmuştur. 1971 yılında ilkokullara beden eğitimci yetiştirmeye yönelik sınıf öğretmenlerine kurslar düzenlenmiştir. Bugün yürürlükte olan Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 4.12.1987 tarih ve 232 karar sayılı ilköğretim okulları, lise ve dengi okullar “ beden eğitimi ders ve öğretim programları” kabul edilmiş, 1987-1988 öğretim yılından itibaren uygulanmak ve denenip geliştirilmek kaydıyla okul programlarında uygulanmaktadır (Resmi Gazete, 1973).

Okullarımızda tarihsel akışı içerisinde yürütülmekte olan beden eğitimi dersleri, bu amaca yönelik işlevlerin yapılandırılması ve yönlendirilmesinin yanında; bireyin sosyal ve kültürel bütünlüğü zedelenmeden, fiziksel ve ruhsal yönden eğitimi ve gelişimini öngörmektedir. Kısaca beden eğitimi ve spor çalışmaları; her türlü dinlendirici, eğlendirici ve eğitici değeri olan “ oyun ve dans” tarzındaki uygulamalar adı altında; tek başına ya da bir grup olarak sistemleştirilmiş hareketler şeklinde “cimnastik” adı altında; ayrıca spora ve yarışmalara dönük hazırlayıcı alıştırmalar ya da etkinlikler kapsamı içerisinde ele alınmıştır.

Bu çalışmalarda başlıca temel ilke; her ferdin aynı seviyede yetiştirilmesi değil, her birinin kendi öz yeteneklerinin elverdiği ölçülerde eğitilmiş olması doğrultusunda gelişmelerine imkan sağlamaktır. Beden eğitimi ve spor; bu bağlamda fertlerin fiziksel, zihinsel, duygusal ve toplumsal gelişimlerini sağlayan disiplin alanlarından biridir. Söz konusu bu işlevin tam anlamıyla yerine getirilebilmesi çok iyi hazırlanmış ve insan gelişiminin tüm boyutlarını ele alan, çağın gereksinmelerine cevap verebilecek esneklik özelliklerine sahip eğitim ve öğretim programlarının yanında nitelikli insan gücünün hayata geçirilmesiyle mümkündür (Kale ve Ersen, 2003:59-61).

İlköğretimde, beden eğitiminin birincil amacı, çocukların yaşam boyu beden eğitimi aktivitelerine katılmalarını sağlamak, hareket bilgisi ile ilgili tutum ve beceri kazandırmaktır. Bu amaca, sadece hareketten alınan haz ile ve çocuğun sahip olduğu beceriler kadar zayıf becerilerde de desteklediği bir çevrede ulaşılabilir. Bu deneyimler

çocuğun yaşam biçiminin gerekli bir parçası olarak yer alır. Çağdaş bir toplum olma arzusu aynı zamanda spora çağdaş boyutlarda önem vermeyi de beraberinde getirir. İleriki yaşlarda terk edilmeyen yaşam biçimi, spor alışkanlıkları ve becerilerin temelini okul öncesi ve ilköğretim dönemi gibi erken dönemlerde kazandırmak bilimsel bir gerçektir.

Spor alanındaki bu çağdaşlaşmanın gereği eğitimciler tarafından şöyle belirtilmektedir:

Okul öncesi ve ilköğretim gibi erken dönemelerde beden eğitimi ve spor uygulamalarına önem verilmesi, eğitim ve öğretim kurumlarının sağlıklı ve güvenli koşullarda spor yapabilecekleri saha, malzeme, araç gereç ve kapalı spor alanlarına kavuşturulması sağlanmalı. İyi yetişmiş uzman elemanlarca bu etkinliklerin yürütülmeli. Uygulamalarda oluşabilecek sakatlık ve arızaları tanımak, tedavi etmek ve gerekli ilgili araştırma ve incelemeleri yürütebilmesi için spor hekimleri ve psikoloğlarla işbirliği yapılmalı. Her şeyden önemlisi de tüm bunların önemi ve gereğine inanılmasına, sahip çıkılmasına bağlıdır. İlköğretim okullarında beden eğitimi dersinin amaçlarının çok iyi hazırlanmış ve çocuk gelişiminin bütün boyutlarını ele alan çağın ihtiyaçlarına cevap verebilecek esneklik özelliklerine sahip eğitim programlarının, çok ortamlı eğitim durumlarında gerçekleştirilebileceği anlaşılmıştır (Yaylacı, 1999:18-22).

Beden eğitiminde başarılı deneyimler sadece günlük derslerdeki ve içeriğin dikkatli planlanmasını değil aynı zamanda bütün çocukların sağlıklı ve dengeli katılımını garanti eden politikaların gerçekleştirilmesini de gerektirir.

Bu politikalar çocukların beden eğitimine katılmalarının, geçici ya da kalıcı şekilde her çocuğa uygun olarak deneyimler ve beden eğitimi programının güvenli yürütülmesinin ayrıntılarıyla ilgilenmelidir. Beden eğitimi uygulamalarındaki genel esaslar şu şekilde sıralanmıştır:

Birinci ergenlik çağına kadar, gelişim özellikleri yönünden kız ve erkek çocukları arasında büyük farklılıklar görülmez. Ancak her sınıfta aynı takvim yaşlarında da biyolojik gelişmeler yönünden de farklılık vardır. Derslerde ve ders dışı çalışmalarda bu konu göz önünde tutulmalı, gerektiğinde seviye gurupları oluşturularak tüm öğrencilere eğitim imkanı sağlanmalıdır.

Derslerde ve ders dışı çalışmalarda yüklenmelerin şiddeti seviyeye uygun düzenlenmelidir. Aşırı terleme, hiç terlememe, aşırı kızarma, çabuk yorgunluk ve isteksizlik gibi belirtiler görüldüğünde; nabız sayılmalı ve değerlendirilmesi yapılarak

gerekli önlemler alınmalıdır. Derslerde ve diğer çalışmalarda, öğrencilerin yaratıcılıkları göz önüne alınarak hareketlerde onların buluşlarına izin verilmeli ve bu alanda yönlendirilmelidir.

İlköğretim I. kademe ilk üç sınıfında beden eğitimi dersleri, hayat bilgisi üniteleri ile bağlantılı olmalı, oyun ve taklitlerden büyük ölçüde yararlanılmalıdır. Oyun çocuk yaşamının bir parçasıdır. Bu yolla çocuğun beden, zihin ve sosyal yetenekleri ile duyguları ortaya çıkar. Ancak; oyunlar her türlü hareketi kapsamadığından dersin amaçlarını gerçekleştirebilmek için hareket değeri kazandırılmış oyunlar ile az ölçüde düzeltici alıştırmalara da yer verilmelidir.

Gelişme çağındaki çocuklarda eklem ve kasları aşırı zorlayan hareketler ile statik kas çalışmalarını gerektiren hareketler zararlıdır, bu tür uygulamalardan kaçınılmalıdır. Temiz hava ve güneşin, çocuğun sağlıklı gelişimi açısından faydaları düşünülerek, spor salonu bulunan okullar dahil olmak üzere spor etkinliklerinin, uygun hava şartlarında açık alanda yapılmasına önem verilmelidir. Her türlü şartlarda kolaylıkla uygulanabilen sağlıklı büyüme ve gelişme için en uygun faaliyetlerden olan kır koşularının seviyeye uygun olarak ve arada diğer faaliyetlere de yer verilerek, (yürüme, sıçrama, sekme, yaylanma, esnetme, çevirme, savurma, döndürme gibi) derslerde ve ders dışı çalışmalarda uygulanmasına önem verilmelidir. Derslerin monotonluktan kurtulması ve tüm öğrencilerin ders içerisinde etkin olmalarının sağlanması, ders veriminin artırılması yönünde sınıfın tamamına sürekli olarak aynı konuda eğitim verilmesi her zaman yararlı olmamaktadır. Özellikle ders dönemlerinin sonlarına doğru kazanılan becerilerin pekiştirilmesi, derslerde canlılık sağlanması için zaman zaman istasyon yöntemi ile ders yapılmasında büyük ölçüde yarar görülmektedir (Çöndü, 1999:124-125).

Her kademedeki okullarımızda beden eğitimi dersi ile ders dışında düzenlenen spor çalışmalarının okulların çoğunda spor salonu bulunmadığından açık alanlar veya uygun olan kapalı yerlerde yapılması için:

Kış mevsiminde açık alanlarda ders veya spor çalışması yapılacak ise öğrencilerin bu çalışmalara faaliyetin gerektirdiği uygun kıyafetlerle katılmaları sağlanmalıdır. Beden eğitimi dersleri, kır koşusu uygulamaları ve öğrencilerin tümünü faaliyete sevk eden hareket ve oyunlara yer verilerek işlenmelidir. Ders veya çalışmaların başlama ve bitiminde öğrencilerin uygun bir ortamda kıyafet değiştirmelerinin sağlanması, beden eğitimi dersi yapılan spor alanı, spor salonu, çok

amaçlı salon, koridor ve sınıfların temiz tutulmasına özen gösterilmeli, bu hususta temizlik görevlileriyle birlikte öğrencilerden de yararlanılması gereklidir. Beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin yapıldığı kapalı yerlerin temizliği, havalandırılması ve ısıtılması için okul müdürlüğünce gerekli tedbirlerin alınması, öğrenci sağlığı açısından büyük önem taşımaktadır (Açak vd., 1997:13-15). Beden eğitimi dersi spor çalışmalarının Türk Milli Eğitim amaç ve ilkeleri doğrultusunda yapılabilmesi için uygulama alanlarının eğitim öğretim çalışmalarına elverişli fiziki şartları taşıması gerekmektedir.

2.4.1. Beden Eğitiminin Genel Amaçları

Atatürk ilke ve inkılapları, Anayasa, Milli Eğitim Temel Kanununun ve Türk Milli Eğitiminin temel amaçları doğrultusunda, öğrencilerin gelişim özellikleri de göz önüne alınarak onların; kişisel ve toplumsal yönden sağlıklı, mutlu iyi ahlaklı ve dengeli bir kişilik sahibi olmaları, yapıcı, yaratıcı ve üretken, milli kültür ve değerlerini, demokratik hayatın temel ilkelerini benimsemiş bireyler olarak yetiştirilmeleri genel amaçtır (Çöndü, 1999:16-17)

Bu genel amaçlar şu şekilde oluşturulmuştur:

1. Temel sağlık kuralları ve ilk yardım ile ilgili bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıklar edinebilme,
2. Bütün organ ve sistemlerini seviyeye uygun olarak güçlendirebilme, geliştirebilme,
3. Sinir, kas ve eklem koordinasyonunu sağlayabilme,
4. Beden eğitimi ve sporla ilgili temel bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıklar edinebilme,
5. Esnek kişilik, iyi ahlak, karakter sahibi, güvenilir, disiplinli, heycansal ve duygusal denge kazanabilme,
6. Boş zamanlarını değerlendirme davranış ve becerileri elde edebilme,
7. Ritim ve müzik eşliğinde hareketler yapabilme,
8. Kültürel ve estetik zevk duyarlılıkları geliştirebilme,
9. Günlük yaşamın gerektirdiği yürüme, koşma, atlama, tırmanma, sekme, kayma gibi temel beceriler elde edebilme,
10. Liderlik, hoşgörülülük, yiğitlik, arkadaşlık; doğruyu, iyiyi, güzeli, takdir etme, kendini kontrol etme, işbirliği yapma, başkalarına ve kurallara saygı gibi diğer duyguları geliştirebilme,
11. Oyunda kendi hakkına razı olmayı, başkalarının haklarına saygılı olmayı öğrenebilme,

12. Bireysel ve toplumsal sorumluluk duyguları geliştirebilme,
13. İşbirliği, biz duygusu, takım ruhu ve kollektif davranışlar oluşturarak aileye, okula ve çevreye uyum sağlayabilme,
14. Yapıcı, yaratıcı yetenekleri geliştirebilme,
15. İş, görev ve meslek sorumluluğu geliştirebilme,
16. Kullandığı araç gereç alan ve tesisleri iyi, temiz kullanabilme alışkanlığı kazanabilme
17. Ulusal bayramlar ve kurtuluş günlerinin anlamını ve önemini kavrayabilme, törenlere katılmaya istekli olabilme,
18. Doğayı sevmeye, temiz hava ve güneşten yararlanabilme,
19. Kendine güven duyma, yerinde ve ani karar verme cesaretini geliştirebilme,
20. Dostça oynama, yarışma ve kazanma, takdir etme, kaybetmeyi kabullenme, kazananı tebrik etme, hile ve haksızlığın karşısında olabilme,
21. Demokratik yaşamın gerektirdiği tavır ve alışkanlıkları edinebilme (Güneş, 2002:5-6).

2.4.2. Beden Eğitimi Dersinin İlköğretim Düzeyindeki Genel Amaçları

Temel eğitim veya ilköğretim beden eğitimi dersi genel amaçları 1. kademe ve 2. kademe düzeyinde, ilköğretim okulları beden eğitimi dersi öğretim programı içinde aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

1. Atatürk'ün ve düşünürlerin beden eğitimi ve spor konusunda söyledikleri sözleri açıklayabilme,
2. Sinir kas eklem koordinasyonu sağlayabilme,
3. İyi davranış alışkanlığı edinebilme,
4. Beden eğitimi ve sporla ilgili temel bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıkları edinebilme,
5. Ritim ve müzik eşliğinde hareketler yapabilme,
6. Halk oyunlarımızla ilgili bilgi ve beceriler edinme ve bunları uygulamaya istekli olabilme,
7. Milli bayramlar ve kurtuluş günlerinin anlamını ve önemini kavrama, törenlere katılmaya istekli olabilme,
8. Beden eğitimi ve sporun sağlığa yararını kavrayarak boş zamanlarını spor faaliyetleri ile değerlendirmeye istekli olabilme,

9. Temel sağlık kuralları ve ilk yardım ile ilgili bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıklar edinebilme,
10. Tabiatı sevme, temiz hava ve güneşten faydalanabilme,
11. İş birliği içinde çalışma ve birlikte davranma alışkanlığı edinebilme,
12. Görev ve sorumluluk alma, lidere uyma ve liderlik yapabilme,
13. Dostça oynama ve yarışma kazanma, takdir etme, kaybetmeyi kabullenme, hile ve haksızlığın karşısında olabilme,
14. Demokratik hayatın gerektirdiği tavır ve alışkanlıklar edinebilme,
15. Kamu kaynaklarını iyi kullanma ve koruyabilme.

Genel eğitimin amaçlarına ulaşmak beden eğitimi ve sporun amacı, en önemli basamağını oluşturmaktadır. Beden eğitiminin amacı; öğrencinin fiziksel etkinlikler, yani hareketler yolu ile gelişim ve eğitimlerini sağlayarak her öğrencinin hareket kapasitesinin en üst düzeye ulaşmasına yardımcı olmaktır (Çöndü, 1999:17-18).

2.4.3. İlköğretim I. Kademedeki 1,2 ve 3. Sınıf Beden Eğitimi Ders Programları

Yunanca bir kelime olan program, genel olarak yapılması gereken bir işin bölümlerini, her bölümün yapılış sırasını, zamanını ve nasıl yapılacağını gösteren bir tasarı anlamına gelmektedir. Eğitim ve öğretim işi de programlı olarak yapılması gereken önemli bir iştir. Çünkü toplumların ideal olarak benimsedikleri eğitim hedeflerine ulaşabilmeleri, bu alandaki çalışmalarını belli programlara uygun olarak sürdürmelerine bağlıdır. Eğitim alanındaki program kavramı; eğitim programı, öğretim programı, müfredat programı ve ders programı gibi değişik adlar altında kullanılmaktadır.

Varış'a (1978:17) göre eğitim programı; bir eğitim kurumunun, çocuklar, gençler ve yetişkinler için sağladığı, milli eğitimin ve kurumun amaçlarının gerçekleşmesine dönük tüm faaliyetleri kapsar. Öğretim ders dışı kol faaliyetleri, özel günlerin kutlanması, geziler, kısa kurslar, rehberlik, sağlık vb. Hizmetler ve fonksiyonlar bu çerçevede içine girer. Öğretim programı; belli bir öğretim basamağındaki çeşitli sınıf ve derslerde okutulacak konuları, bunların amaçlarını, her dersin sınıflara göre haftada kaç saat okutulacağını ve öğretim yöntemlerini, tekniklerini gösteren klavuzdur. Müfredat programı; daha çok eski program anlayışını yansıtan bu terim, tek tek bir takım konulardan oluşan bir program anlamına gelir. Ders programı ise; bir disiplinin (dersin) amacı, muhteva (içerik), öğretme öğrenme süreçleri ve

değerlendirmeden oluşan programdır. Böyle bir ders programı, bir okulun eğitim programının kapsadığı, beden eğitimi, matematik, fen bilgisi, tarih, türkçe vb. tüm etkinlik kategorilerinin her biri için söz konusudur

(Büyükkaragöz, 1997:1-3).

İlköğretim I. Kademe beden eğitimi derslerinde ünite esasına dayalı konu alanlarının sınıflara göre dağılımına yer verilmiştir. Buna göre,

İlköğretim I. Sınıf Beden Eğitimi Ders Programı (Arıcı, 2001:5-62).

ÜNİTE 1. Düzen Alıştırmaları

- 1.1. Beden eğitimi, spor ve sağlık bilgisi
- 1.2. Çeşitli şekillerde sıralanma, yürüme
- 1.3. Sıralanmalar ile ilgili oyunlar
- 1.4. Sıralanmalar ile ilgili oyunlar

ÜNİTE 2. Koşular

- 2.1. Ara dinlenmeli koşular
- 2.2. Hız koşuları
- 2.3. Koşu oyunları
- 2.4. Koşu yarışmaları

ÜNİTE 3. Atlama ve Atmalar

- 3.1. Durarak ve hız alarak atlama
- 3.2. Atlamalarda oyun ve yarışmalar
- 3.3. Küçük araçları değişik şekillerde uzağa atma
- 3.4. Atma ve fırlatma hareketlerini kapsayan oyunlar
- 3.5. Atma ve fırlatma hareketlerini kapsayan oyunlar
- 3.6. Atma ve fırlatma hareketlerini kapsayan oyunlar

ÜNİTE 4. Sıralanma, Yürüme, Sekme ve Sıçramalar

- 4.1. Taklidi yürüme, sekme ve sıçramalar
- 4.2. Taklidi yürüme, sekme ve sıçramalar
- 4.3. Yürüme, sekme ve sıçramalarla ilgili oyun ve yarışmalar
- 4.4. Serbest olarak ip atlama

ÜNİTE 5. Yuvarlanma ve Dayanmalı Aşmalar

5.1. Eğik zeminlerde serbest olarak öne yuvarlanma

5.2. Dayanmalı aşmalar

ÜNİTE 6. Kaldırma ve Taşımalar

6.1. Değişik duruş ve tutuşlarda küçük araçları kaldırma ve taşımalar

6.2. Kaldırma ve taşımalarla ilgili oyun ve yarışmalar

ÜNİTE 7. Tırmanmalar

7.1. Değişik araçlarla tırmanmalar

7.2. Tırmanmalar ile ilgili oyun ve yarışmalar

7.3. Tırmanmalar ile ilgili yarışmalar

ÜNİTE 8. Asılma Ve Sallanmalar

8.1. Asılı duruşta hareketler

8.2. Taklidi Asılma ve sallanmalar

8.3. Taklidi asılma ve sallanmalarla ilgili yarışmalar

ÜNİTE 9. Denge Alıştırmaları

9.1. Araçsız denge alıştırmaları

9.2. Araçlarda denge alıştırmaları

9.3. Denge alıştırmaları ile ilgili yarışmalar

ÜNİTE 10. Top Alıştırmaları

10.1. Top atma alıştırmaları

10.2. Top yakalama alıştırmaları

10.3. Top ile eğlenceli oyun ve yarışmalar

10.4. Top ile eğlenceli oyun ve yarışmalar

10.5. Top ile eğlenceli oyun ve yarışmalar

ÜNİTE 11. Şarkılı Oyunlar

11.1. Basit fügürlü şarkılı oyunlar

İlköğretim 2. Sınıf Beden Eğitimi Ders Programı (Aracı, 2001:70-123).

ÜNİTE 1. Düzen Alıştırmaları

1.1. Beden eğitimi, spor ve sağlık bilgileri

1.2. Çeşitli şekillerde sıralanma, yürüme

1.3. Sıralanmalar ile ilgili oyunlar

1.4. Sıralanmalar ile ilgili oyunlar

ÜNİTE 2. Koşular

2.1. Ara dinlenmeli koşular

2.2. Hız koşuları

2.3. Koşu oyunları

2.4. Koşu yarışmaları

ÜNİTE 3. Atma ve Atlamalar

3.1. Durarak ve hız alarak atlama

3.2. Atlamalarda oyun ve yarışmalar

3.3. Küçük araçları değişik şekillerde uzağa atma

3.4. Atma ve fırlatma hareketlerini kapsayan oyunlar

3.5. Atma ve fırlatma hareketlerini kapsayan oyunlar

ÜNİTE 4. Sıralanma, Yürüme, Sekme ve Sıçramalar

4.1. Taklidi yürüme, sekme ve sıçramalar

4.2. Serbest olarak ip atlama

4.3. Yürüme, sekme ve sıçramalarla ilgili oyun ve yarışmalar

ÜNİTE 5. Yuvarlanma ve Dayanmalı Aşmalar

5.1. Eğik zeminlerde serbest olarak öne yuvarlanma

5.2. Dayanmalı aşmalar

ÜNİTE 6. Kaldırma ve Taşımalar

6.1. Değişik duruş ve tutuşlarda küçük araçları kaldırma ve taşımalar

6.2. Kaldırma ve taşımalarla ilgili oyun ve yarışmalar

ÜNİTE 7. Tırmanmalar

7.1. Değişik araçlara tırmanmalar

7.2. Tırmanmalar ile ilgili oyun ve yarışmalar

7.3. Tırmanmalar ile ilgili yarışmalar

ÜNİTE 8. Asılma ve Sallanmalar

8.1. Asılı duruşta hareketler

8.2. Taklidi asılma ve sallanmalar

8.3. Taklidi asılma ve sallanmalarla ilgili yarışmalar

ÜNİTE 9. Denge Alıştırmaları

9.1. Araçsız denge alıştırmaları

9.2. Araçlarda denge hareketleri

9.3. Denge alıştırmaları ile ilgili yarışmalar

ÜNİTE 10. Top Alıştırmaları

10.1. Top atma alıştırmaları

10.2. Top yakalama alıştırmaları

10.3. Top ile eğlenceli oyun ve yarışmalar

10.4. Top ile eğlenceli oyun ve yarışmalar

10.5. Top ile eğlenceli oyun ve yarışmalar

ÜNİTE 11. Şarkılı Oyunlar

11.1. Basit fügürlü şarkılı oyunlar

İlköğretim 3. Sınıf Beden Eğitimi Ders Programı (Arıcı, 2001:130-189).

ÜNİTE 1. Düzen Alıştırmaları

1.1 Beden eğitimi, spor ve sağlık bilgileri

1.2 Çeşitli şekillerde sıralama, yürüme

1.3 Temel duruşlar

ÜNİTE 2. Koşular

2.1. Dayanıklılık koşuları

2.2. Hız koşuları

2.3. Koşu oyunları

2.4. Koşu oyunları

2.5. Koşu yarışmaları

ÜNİTE 3. Atlama ve Atmalar

3.1. Uzun atlama

3.2. Yüksek atlama

3.3. Atlamalarda oyun ve yarışmalar

3.4. Küçük araçları değişik şekillerde uzağa atma

3.5. Atma ve fırlatma hareketlerini kapsayan oyunlar

3.6. Atma ve fırlatma hareketlerini kapsayan oyunlar

ÜNİTE 4. Yürüme, Sekme ve Sıçramalar

4.1. Taklidi yürüme, sekme ve sıçramalar

4.2. Yürüme, sekme, sıçrama ve koşular

4.3. Yürüme, sekme ve sıçramalarla ilgili yarışmalar

ÜNİTE 5. Yuvarlanma ve Dayanmalı Aşmalar

5.1. Eğik zeminlerde serbest olarak öne yuvarlanma

5.2. Dayanmalı aşmalar

ÜNİTE 6. Kaldırma ve Taşımalar

6.1. Küçük araçları kaldırma ve taşımalar

6.2. Kaldırma ve taşımalarla ilgili oyun ve yarışmalar

6.3. Kaldırma ve taşımalarla ilgili oyun ve yarışmalar

ÜNİTE 7. Tırmanmalar

7.1. Değişik araçlarla tırmanmalar

7.2. Tırmanmalar ile ilgili yarışmalar

7.3. Tırmanmalar ile ilgili yarışmalar

ÜNİTE 8. Asılma ve Sallanmalar

8.1. Asılı duruşta hareketler

8.2. Taklidi asılma ve sallanmalar

ÜNİTE 9. Denge Alıştırmaları

9.1. El baş dengesi

9.2. Araçta denge hareketleri

9.3. Denge alıştırmaları ile ilgili yarışmalar

ÜNİTE 10. Top Alıştırmaları

10.1. Top atma alıştırmaları

10.2. Top yakalama alıştırmaları

10.3. Top ile eğlenceli oyun ve yarışmalar

10.4. Top ile eğlenceli oyun ve yarışmalar

10.5. Top ile eğlenceli oyun ve yarışmalar

ÜNİTE 11. Halk Oyunları ve Şarkılı Oyunlar

11.1. Basit fügürlü halk oyunları

11.2 Basit fügürlü halk oyunları

2.4.4. İlköğretim I. Kademe 4. Ve 5. Sınıf Beden Eğitimi Ders Programı

İlköğretim 4. Sınıf Beden Eğitimi Ders Programı (Arıcı, 2001:196-270).

ÜNİTE 1. Düzen Alıştırmaları

- 1.1 Beden eğitimi, spor ve sağlık bilgileri
- 1.2 Temel duruşlar, yürüyüşler ve dönüşler
- 1.3 Dizilme, sıralanma ve yürüyüşler

ÜNİTE 2. Koşular

- 2.1. Hız koşuları
- 2.2. Dayanıklılık koşuları
- 2.3. Koşu oyunları
- 2.4. Koşu yarışmaları

ÜNİTE 3. Atlamalar

- 3.1. Uzun atlama
- 3.2. Yüksek atlama
- 3.3 Atlamalarda oyun ve yarışmalar

ÜNİTE 4. Atmalar

- 4.1. Gülle atma
- 4.2. Atmalar ile ilgili oyun ve yarışmalar

ÜNİTE 5. Serbest Hareketler

- 5.1. Çeşitli duruşlarda serbest hareketler
- 5.2. Çeşitli duruşlarda serbest hareketler

ÜNİTE 6. Yer Hareketleri

- 6.1. Temel cimmastik duruşları
- 6.2. Öne yuvarlanma
- 6.3. Geriye yuvarlanma
- 6.4. Kartvil

ÜNİTE 7. Araçlı Hareketler

- 7.1. Cimmastik sopasıyla hareketler
- 7.2. Çemberle hareketler

ÜNİTE 8. Araçta Hareketler

- 8.1. Cimmastik sırası üzerinde hareketler
- 8.2. Kasada hareketler

ÜNİTE 9. Basketbol

- 9.1. Basketbola hazırlayıcı oyunlar
- 9.2. Basketbolda temel duruşlar, top tutma ve paslar
- 9.3. Basketbolda top sürme

ÜNİTE 10. Voleybol

- 10.1. Voleybola hazırlayıcı oyunlar
- 10.2. Voleybolda temel duruşlar, parmak pas ve manşet pas
- 10.3. Voleybola hazırlayıcı oyunlar

ÜNİTE 11. Hentbol

- 11.1. Hentbole hazırlayıcı oyunlar
- 11.2. Hentbolde temel duruşlar, top tutma ve paslar
- 11.3. Hentbolde top sürme

ÜNİTE 12. Futbol

- 12.1. Futbola hazırlayıcı oyunlar
- 12.2. Futbolda topa vuruş çeşitleri ve top kontrol
- 12.3. Futbolda top sürme
- 12.4. Futbola hazırlayıcı oyunlar
- 12.5. Top oyunlarıyla ilgili istek gurubu çalışması

ÜNİTE 13. Halk Oyunları

- 13.1. Basit fügürlü halk oyunları
- 13.2. Basit fügürlü halk oyunları

ÜNİTE 14. Masa Tenisi

- 14.1. Masa tenisinde top ve rakette tanışma
- 14.2. Forehand ve backhand vuruş tekniği
- 14.3. Forehand ve backhand düz servis

İlköğretim 5. Sınıf Beden Eğitimi Ders Programı (Arıcı, 2001:276-350).

ÜNİTE 1. Düzen Alıştırmaları

- 1.1. Beden eğitimi, spor ve sağlık bilgileri
- 1.2. Temel duruşlar, dizilme ve sıralanmalar
- 1.3. Dizilme, sıralanma, yürüyüş ve dönüşler

ÜNİTE 2. Koşular

- 2.1. Hız koşuları
- 2.2. Orta mesafe koşuları
- 2.3. Bayrak koşuları
- 2.4. Koşu yarışmaları

ÜNİTE 3. Atlamalar

- 3.1. Uzun atlama
- 3.2. Üç adım atlama
- 3.3. Yüksek atlama

ÜNİTE 4. Atmalar

- 4.1. Gülle atma
- 4.2. Atmalar ile ilgili oyun ve yarışmalar

ÜNİTE 5. Serbest Hareketler

- 5.1. Çeşitli duruşlarda serbest hareketler
- 5.2. Çeşitli duruşlarda serbest hareketler

ÜNİTE 6. Yer Hareketleri

- 6.1. Temel jimnastik duruşları
- 6.2. Öne ve geriye yuvarlanma
- 6.3. El baş dengesi ve öne yuvarlanma
- 6.4. Temel cimnastik duruşlarıyla bağlantılı hareketler

ÜNİTE 7. Araçlı Hareketler

- 7.1. Flema ile hareketler
- 7.2. Eşarpla hareketler

ÜNİTE 8. Araçta Hareketler

- 8.1. Cimnastik sırası üzerinde hareketler
- 8.2. Kasada hareketler

ÜNİTE 9. Basketbol

- 9.1. Basketbola hazırlayıcı oyunlar ve oyun kuralları
- 9.2. Basketbolda temel duruşlar, top tutma ve paslar
- 9.3. Basketbolda top sürme
- 9.4. Basketbolda şut atma
- 9.5. Basketbolda turnike

ÜNİTE 10. Voleybol

- 10.1. Voleybola hazırlayıcı oyunlar ve oyun kuralları
- 10.2. Voleybolda parmak pas
- 10.3. Voleybolda manşet pas
- 10.4. Voleybolda servis

ÜNİTE 11. Hentbol

- 11.1 Hentbole hazırlayıcı oyunlar ve oyun kuralları
- 11.2. Hentbolde temel duruşlar, paslar ve top tutma
- 11.3. Hentbolde top sürme
- 11.4. Hentbolde kale atışları

ÜNİTE 12. Futbol

- 12.1. Futbola hazırlayıcı oyunlar ve oyun kuralları
- 12.2. Futbolda topa vuruş çeşitleri
- 12.3. Futbolda top kontrol
- 12.4. Futbolda top sürme
- 12.5. Futbolda şut atma

ÜNİTE 13. Halk Oyunları

- 13.1. Basit fügürlü halk oyunları
- 13.2. Basit fügürlü halk oyunları

ÜNİTE 14. Masa Tenisi

- 14.1. Forehand ve backhand vuruş tekniği
- 14.2. Forehand ve backhand düz vuruş
- 14.3. Backhand yan dönüşlü servis.

III. BÖLÜM

3.METODOLOJİ

Bu bölümde, araştırmanın yöntemi, evreni, örnekleme, araştırmada kullanılacak ölçme aracının hazırlanması, geliştirilmesi ve uygulanması, araştırma verilerinin toplanması ve verilerin analizi ile ilgili açıklamalar yer almıştır.

3.1. Araştırmanın Yöntemi

İlköğretim I. kademedeki öğretmen görüşleri çerçevesinde oyunla eğitimin önemi var olan şekli ile betimlenmiştir. Bu anlamda araştırma durum saptamasına yöneliktir. Literatür taraması ve anket uygulaması araştırmanın temel teknikleri olmuştur. Ayrıca ilköğretim I. kademedeki sınıf öğretmenlerinin oyunla eğitim konusundaki yeterlik düzeylerine, oyunla eğitimin çocuğun gelişimi üzerine etkilerine ve ilköğretim I. kademe programları içerisinde oyunla eğitim uygulamalarına yeterince yer verilip verilmediği ele alınmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Kars il merkezinde bulunan ilköğretim okulları I. kademe 2003-2004 eğitim- öğretim yılında görev yapan öğretmenler oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini Kars il merkezinde bulunan ilköğretim okulları arasından tesadüfi örnekleme yoluyla seçilen 15 İlköğretim okulunda görev yapan 268 sınıf öğretmenin yaklaşık % 60'na tekabül eden 157 öğretmen oluşturmaktadır.

Örnekleme oluşturan öğretmenlerin cinsiyetlerine, mezun oldukları yüksek öğretim kurumlarına, kıdemlerine göre dağılımları ve yüzdeleri aşağıdaki tablolarda sırasıyla verilmiştir.

Tablo 3.1.Araştırma Kapsamına Alınan Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	f	%
Erkek	77	49.0
Kadın	80	51.0
TOPLAM	157	100,0

Tablo 3.1’de görüldüğü gibi araştırma kapsamına alınan öğretmenlerinin % 51’i kadın, % 49 ’u erkektir. Araştırmaya 157 öğretmen dahil edilmiştir.

Tablo 3.2. Araştırma Kapsamına Alınan Öğretmenlerin Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı

Öğrenim Durumu	f	%
Öğretmen Okulu	2	1.3
Ön Lisans (İki Yıllık Eğitim Enstitüsü Veya Eğitim Yüksekokulu)	78	49.7
Lisans (Dört Yıllık Eğitim Fakültesi Veya Dört yıllık Fen Edebiyat Fak.	68	43.3
Diğer Okullar	9	5.7
TOPLAM	157	100,0

Tablo 3.2’de görüldüğü gibi öğretmenlerin büyük çoğunluğu ön lisans % 49.7 ve lisans % 43.3 mezunlarıdır. Öğretmenlerin oldukça küçük bir yüzdesini % 8 ise diğer okullar ile öğretmen okulu mezunlarıdır.

Tablo 3.3. Araştırma Kapsamına Alınan Öğretmenlerin Meslekteki Kıdemlerine Göre Dağılımı

KIDEM	f	%
1-4 Yıl	21	13.3
5-9 Yıl	26	16.6
10-14 Yıl	25	15.9
15 ve daha yukarı	85	54.2
TOPLAM	157	100,0

Yukarıda ki tabloda öğretmenlerin yarısından fazlası % 54 15 yıl ve daha fazlası uzun süre öğretmenlik mesleğinde kalmıştır. Ancak diğer öğretmenlerin meslekteki çalışma yılları arasında önemli farklılıklar yoktur.

3.3. Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Anketler farklı türlerdeki soruları kapsamaktadır. İlk sorular öğretmenlerin cinsiyet, öğrenim durumu ve çalışma yıllarını kapsayan demografik sorulardan oluşurken diğer sorular sınıf öğretmenlerinin oyunla eğitimin önemi ile ilgili görüşlerini ortaya koymaya yöneliktir.

3.4. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi ve Uygulanması

Öğretmenlerin görüşlerinin alınmasına yönelik olarak hazırlanan veri toplama aracının geliştirilmesinde öncelikle literatür taraması yapılmıştır. Ayrıca ankette yer alan soruların anlaşılabilirliğini değerlendirmek amacıyla araştırmaya dahil edilmeyen 25 öğretmeni kapsayan bir ön çalışma yapılmıştır. Hazırlanan anketin geçerlilik ve güvenilirlik çözümlemesini yapmak amacıyla pilot uygulaması sonucunda ankette yer alan sorular yeniden biçimlendirilmiştir. Bazı sorular üzerinde gerekli düzeltmeler yapılarak ankete son şekli verilmiştir.

Sınıf öğretmenlerine anket formları dağıtılarak bu forumların doldurulmasına ilişkin gerekli açıklamalar araştırmacı tarafından yapılmıştır. Anket formları örnekleme oluşturan 15 okulda görev yapan 157 öğretmen tarafından cevaplanmıştır. Öğretmenlerin yüzde yüzünden cevap alınmıştır. Anket sorularının konulara göre genel dağılımları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3.4. Anket Maddelerinin Konulara Göre Dağılımı

Sıra No	Alanlar	Madde Numaraları	Madde Sayısı
1	İlköğretim I. Kademe Sınıf Öğretmenlerinin Oyunla Eğitim Konusunda Sahip Oldukları nitelikleri ile ilgili Genel Görüşleri	4,5,6,14,16,18,19	7
2	İlköğretim I. Kademe Sınıf Öğretmenlerinin Oyunla Eğitimin Önemine İlişkin görüşleri	7,8,9,12,13,15,17,20,21,23	10
3	İlköğretim I. Kademe Oyunla Eğitim Öğretmenlere Göre Çocuğun Gelişimine İlişkin görüşleri	11,25,26,27,29,30,31,33	8
4	İlköğretim I. Kademe Programları İçerisinde Oyunla Eğitim Uygulamalarına İlişkin görüşleri	10,22,24,28,32	5

3.5. Verilerin Değerlendirilmesi ve Analizi

Toplanan anket formlarındaki cevaplar kodlanmıştır. Benzer bir şekilde ankette yer alan açık uçlu sorulara verilen cevaplar değerlendirmeye alınarak ortak özelliklerine göre gruplandırılarak kodlanmıştır. Verilerin analizi bilgisayar ortamında SPSS paket programı ile yapılmıştır. Örnekleme alınan öğretmenlerin verdikleri cevapların frekans dağılımları ve yüzdeleri tablolar içerisinde verilmiştir.

IV. BÖLÜM

4. BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde alt problemlerle ilgili olarak toplanan verilerin analizi yapılarak sonuçlar tablolar halinde sunulmuştur.

Bu bölümdeki bulgular ve yorumlar aşağıdaki alt başlıklara göre düzenlenmiştir.

1. İlköğretim I. kademe sınıf öğretmenlerinin oyunla eğitim konusundaki Yeterlik Algılarına ilişkin bulgular ve yorum.
2. İlköğretim I. kademe sınıf öğretmenlerinin oyunla eğitimin önemine ait görüşlerine ilişkin bulgular ve yorum.
3. İlköğretim I. kademe sınıf öğretmenlerinin oyunla eğitimin çocuğun gelişimine ait görüşlerine ilişkin bulgular ve yorum.
4. İlköğretim I. kademe sınıf öğretmenlerinin I. kademe programları içerisinde oyunla eğitim uygulamalarına ait görüşlerine ilişkin bulgular ve yorum.

A. İLKÖĞRETİM I. KADEME SINIF ÖĞRETMENLERİNİN OYUNLA EĞİTİM KONUSUNDAKİ YETERLİK ALGILARINA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Tablo 4.1. Oyunla Eğitim Konusunda Alınan Derslerin Yeterliliğine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Tablosu

		F	%
1	Tamamen yeterli	8	5.1
2	Yeterli	14	8.9
3	Kısmen yeterli	45	28.7
4	Yeterli değil	90	57.3
TOPLAM		157	100.0

Sizce mezun olduğunuz fakültenizde oyunla eğitim konusunda aldığınız dersler ne dereceye kadar yeterlidir? Sorusuna verilen cevaplar için tablo 4.1.'e bakıldığında öğretmenlerin % 57'si oyunla eğitim konusunda aldıkları derslerin yeterli olmadığını belirtirken, % 29'u ise kısmen yeterli olduğu yönünde görüş belirtmiştir.

Buna rağmen öğretmenlerin yalnızca % 9'u aldıkları derslerin yeterli olduğunu, % 5'i ise tamamen yeterli olduğu yönünde görüş ifade etmiştir.

Sınıf öğretmeni yetiştiren kurumları incelediğimizde programları içerisinde oyunla eğitimin önemi vurgulanmasına rağmen, programlar ayrıntılı olarak incelendiğinde verilen derslerin yeterli olmadığı görülmektedir. Tablo 4.2'den elde edilen bulgular sonucunda öğretmenler oyunla eğitim konusunda yeterli düzeyde ders almaya gereksinim duyduklarını ortaya koymaktadır. Bu konuda verilecek eğitimin öğretmenlere rehber olacağı, öğretme öğrenme etkinliklerinin daha sağlıklı gerçekleşmesinde ve hedeflere ulaşılmasında yararlı olacağı düşünülmektedir. Aynı zamanda (Şen, 2003:16) tarafından yapılan araştırmadan elde edilen bulgular da bu düşünceleri destekler niteliktedir.

Tablo 4.2. Oyunla Eğitim Alanında Öğretmenlerin Kendilerini Geliştirmek İçin Yararlandıkları Kaynaklara İlişkin Frekans ve Yüzdeler Tablosu

		f	%
1	Kitap vb. yayınları takip ediyorum	42	26.8
2	Deneyimli öğretmenlerin tecrübelerinden yararlanıyorum	13	8.3
3	İnternet vasıtasıyla bilgileniyorum	1	0.6
4	Kitap vb. yayınları takip ediyorum, İnternet vasıtasıyla bilgileniyorum	8	5.1
5	Kitap vb. yayınları takip ediyorum, Deneyimli öğretmenlerin tecrübelerinden yararlanıyorum	67	42.7
6	Hizmet içi kurslara katılıyorum , Kitap vb. yayınları takip ediyorum	15	9.5
7	Kitap vb. yayınları takip ediyorum, İnternet vasıtasıyla bilgileniyorum, Deneyimli öğretmenlerin tecrübelerinden yararlanıyorum	11	7.0
TOPLAM		157	100.0

Oyunla eğitimde kendinizi geliştirmek için yukarıda kilerden hangilerinden yararlanıyorsunuz? Sorusuna verilen cevaplardan hareketle öğretmenlerin oyunla eğitim konusunda kendilerini geliştirebilmeleri için yararlandıkları kaynaklara baktığımızda öğretmenlerin % 27'si kitap vb. yayınlardan % 42'si ise kitap vb. yayınlarla birlikte deneyimli öğretmenlerin tecrübelerinden yararlandıkları yönünde görüş belirtmiştir.

Bununla birlikte öğretmenlerin % 8'i kendilerini geliştirebilmek için daha geleneksel bir tarz olan deneyimli öğretmenlerin tecrübelerinden yararlanmayı tercih ederken, % 10'u ise hizmet içi kurslara katılmayı ve kitap vb. yayınları takip etmeyi tercih etmiştir.

Görüldüğü gibi öğretmenlerin sadece onda biri hizmet içi kurslardan faydalanabilmiştir. Eğitimin amaçlarından birinin eğitimin sürekliliğini sağlamak olduğunu düşündüğümüzde hizmet içi eğitimin gerekliliği de ortaya çıkmaktadır. Hızla değişen bir toplumda ve mesleklerinin gereklerini hizmet öncesinde görmüş oldukları öğrenim ile karşılamakta zorluk çeken öğretmenlerin hizmet içinde yetiştirilmesinin zorunluluğu gün geç tikçe artmaktadır.

Tabloda görüldüğü gibi öğretmenlerin % 7'si kendilerini geliştirmek adına diğer öğretmenlerden farklı olarak kitap, internet ve deneyimli öğretmenlerin tecrübelerinden yararlandıklarına işaret etmektedir. Ayrıca kitap ve İnternet aracılığıyla bilgilendiğini söyleyenlerin oranı % 5 iken sadece internet aracılığıyla bilgilendiğini ifade edenler ise % 0.6 dır. Bu bulgulara bakıldığında öğretmenlerin küçük bir yüzdesinin eğitimde giderek yaygınlaşan internette yararlandıkları görülürken, % 85'ten fazlasının kendilerini geliştirebilmeleri için çağdaş bir iletişim aracı olan internette faydalanamadıkları anlaşılmaktadır. Tablo 4.2. de sunulan bulgular aynı zamanda öğretmenlerin oyunla eğitim konusunda kendilerini geliştirmek için yararlandıkları kaynaklara bakıldığında geniş bir yelpazeye dağıldığı görülmektedir. Bununla birlikte, öğretmenlerin büyük çoğunluğu eğitim gereksinimlerinin karşılanmasında mesleklerini geliştirici ve eğitici nitelikteki yayınları takip edemedikleri söylenebilir.

Tablo 4.3. Öğretmenlerin Oyunla Eğitimde Çocuklarla İletişim Kurmada Ne Derece Zorlandıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler Tablosu

		F	%
1	Tamamen	1	0.6
2	Çoğunlukla	14	8.9
3	Nadiren	83	52.9
4	Hiç zorlanmıyorum	59	37.6
TOPLAM		157	100.0

Oyunla eğitimde çocuklarla iletişim kurmakta ne dereceye kadar zorlanıyorsunuz? Sorusuna verdikleri cevapları yansıtan yukarıda ki tablo incelendiğinde anketleri cevaplayan öğretmenlerin % 62 gibi bir çoğunluğun oyunla eğitimde çocuklarla iletişim kurmakta zorlandığı görülmektedir.

Öte yandan % 38'i hiç zorlanmadığını ifade etmiştir. Yukarıda ki tablodan anlaşıldığı kadarıyla oyunla eğitim konusunda çocuklarla iletişim kurmak öğrenciden öğrenciye farklı tepkilerin kullanılmasını gerektirdiği ve bireysellik gösterdiği için öğretmenlerin karşılaştığı öncelikli sorunlardan biri olarak görülmektedir. (Şen, 2003:16-17) tarafından yapılan araştırma sonuçları da tablodaki bulgularla paralellik göstermektedir.

Sonuç olarak öğretmenler etkili iletişime sahip değillerse, sahip oldukları diğer önemli beceriler öğrenciler üzerinde bir etki yaratmayacaktır. Çünkü öğretmenler bir öğretim yılı boyunca eğitsel hedefleri öğrencilere kazandırmak için çaba harcarken sadece öğrenme öğretme etkinlikleriyle değil aynı zamanda öğrencilerle iletişim kurmakla da uğraşmaktadırlar. Öğretimin amaçlarının öğrencilerde gerçekleşmesinin bir diğer ifadeyle öğrenmenin oluşmasının ön koşullarından biri de oyunla eğitim konusunda iyi bir iletişim kurmaktan geçmektedir.

Tablo 4.4. Öğretmenlerin Oyunla Eğitim Konusunda Kaynak Yeterliğine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Tablosu

		f	%
1	Evet	11	7.0
2	Kısmen	82	52.2
3	Hayır	64	40.8
TOPLAM		157	100.0

Oyunla eğitim ve öğretim konusunda yeterli kaynağınız var mı? Sorusuna verilen cevapları yansıtan tablo 4.4'te görüleceği gibi oyunla eğitim ve öğretim konusunda öğretmenlerin % 49'u yeterli kaynağının olmadığını ifade ederken, % 50'si kısmen yeterli olduğunu açıklamışlardır. Bununla birlikte tabloya bakıldığında oyunla eğitim konusunda yeterli kaynağının olduğunu belirten öğretmenlerinin oranlarının % 7 gibi çok düşük bir yüzdeyi oluşturması oldukça düşündürücüdür. Bu bulgular öğretmenlerin oyunla eğitim konusunda yeterli kaynağa gereksinim duyduklarını ortaya koymaktadır. Tablo 4.2. de her ne kadar farklı kaynaklardan yararlandıklarını ifade etseler de gerçekte bu kaynakların da yeterli olmadığı yukarıdaki tabloda görülmektedir.

Tablo 4.5. Öğretmenlerin Eğitim ve Öğretimi Planlarken Oyunla Eğitime Ayırdıkları Zamanın Yeterliğine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Tablosu

		f	%
1	Evet	18	11.5
2	Kısmen	101	64.3
3	Hayır	38	24.2
TOPLAM		157	100.0

Eğitim ve öğretimi planlarken oyunla eğitime yeterli zaman ayırabiliyor musunuz? sorusuna verilen cevapları yansıtan tablo 4.5'teki bulgular ele alındığında araştırmaya katılan öğretmenlerin % 11'i eğitim ve öğretimi planlarken oyunla eğitime yeterli zaman ayırabildiklerini ifade ederken, dörtte biri bu konuda zaman ayıramadıklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte % 64 gibi büyük bir çoğunluk ise oyunla eğitime kısmen zaman ayırabildiklerini ifade etmişlerdir.

Araştırmadan elde edilen bulgular sonucunda ilköğretim okulları bu haliyle görevini yerine getirmekle birlikte günümüz çocuklarının oyunla eğitime ayrılan zaman konusunda ihtiyaçlarını karşılayamamaktadır. Öğretmenlerin oyunla eğitime yeterli zaman ayıramamalarının en önemli nedenlerinden biri olarak tablo 4.6'daki sorunları gündeme getirmişlerdir.

Tablo 4.6. Oyunla Eğitime Yeterli Zaman Ayıramama Nedenlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Tablosu

		f	%
1	Müfredat programının çok ağır olması ve oyunla eğitime elverişli olmaması	23	16.5
2	Zaman yetersizliği	28	20.0
3	Araç- gereç ve kaynak yetersizliği	13	9.3
4	Öğretmenlerin oyunla eğitim konusundaki bilgi eksikliği	3	2.2
5	Müfredat programını yetiştirme kaygısı	7	5.0
6	Diğer	9	7.0
7	Kısmen veya hayır olup da cevap vermeyenler	56	40.0
TOPLAM		140	100.0

Eğitim ve öğretimi planlarken oyunla eğitime yeterli zaman ayırabiliyor musunuz? Cevabınız kısmen veya hayır ise en önemli nedeni nedir?

Sorusuna verilen cevapları yansıtan yukarda ki tablo ya bakıldığında öğretmenlerin % 89'unun eğitim ve öğretimi planlarken oyunla eğitime yeterli zaman ayıramadıkları çok açık bir şekilde görülmektedir. Ancak zaman ayıramamalarının en önemli nedenlerine baktığımızda öğretmenlerin % 40 gibi yarısına yakını herhangi bir neden göstermemektedir. Ankete verilen cevapların ise çok geniş bir yelpazeye dağıldığı görülmektedir.

Bu nedenle tabloya baktığımızda ankete cevap veren öğretmenlerin en önemli nedenlerden biri olarak % 20 gibi bir oranla zamanın yetersizliğinden yakındıkları gözlenirken, % 16'sının ise müfredat programlarının çok ağır olması ve oyunla eğitime elverişli olmamasını en önemli nedenlerin üst sıralarına yerleştirdikleri gözden kaçmamaktadır. Görüldüğü gibi çocuk eğitiminin ve kişiliğinin gelişmesinde oyunla eğitimin önemi büyüktür. Kaldı ki oyunla eğitim yardımıyla konuların ilgi çekici nitelik kazanması, yeni kelimelerin öğretilmesi, hatalı çalışma alışkanlıklarının düzeltilmesi, akılda tutma oranının ve süresinin uzatılması gibi nedenlerle zamanın artırılması ve müfredat programlarının oyunla eğitime elverişli hale getirilmesi ihtiyacı duyulduğu söylenebilir.

Tabloda görüldüğü gibi eğitim ve öğretimi planlarken oyunla eğitime yeterli zaman ayıramayan öğretmenlerin % 9'nun araç-gereç ve kaynak yetersizliğini ön plana çıkardıkları görülürken, % 5'inin ise müfredat programının yetersizliğini önemli bir sorun olarak gösterdikleri anlaşılmaktadır. Bu nedenle çocuklara yönelik hazırlanan bir müfredat programının nitelikli olması için çocuklara uygun olarak planlanmalı ve onların gelişim düzeyleri, ilgileri ve gereksinimleri dikkate alınmalıdır. Bu açıdan bakıldığında müfredat programı çocukların fiziksel, duygusal, sosyal ve bilişsel yönden gelişimlerini hedeflemeli ve çocukların bu alanlarda çok yönlü gelişimlerini sağlamaya çalışmalıdır.

Bununla birlikte öğretmenlerin çok küçük bir yüzdesi oyunla eğitime yeterli zaman ayıramama konusunda bilgi eksikliklerinin olduğunu ifade ederlerken, % 7'si bu nedenlerin dışında sınıfların kalabalık olması ve ayrıca bir oyun dersinin olması gerektiği yönünde görüş belirtmişlerdir. Tablo 4.1'e baktığımızda öğretmenlerin % 86 gibi büyük bir çoğunluğun mezun oldukları kurumlarından oyunla eğitim konusunda yeterli ders almadıklarını ifade ederlerken öte yandan yukarda ki tabloyu incelediğimizde elde edilen verilerin tablo 4.1'deki sonuçlarla örtüştüğü görülmektedir.

Sonuç olarak eğitim ve öğretimi planlarken oyunla eğitime yeterli zaman ayıramamanın nedenlerinin vurgulanması gerektiği ve bu nedenlerin tüm boyutlarıyla ele alacak şekilde sürekli olarak değerlendirilmesi ve geliştirilmesi gerekmektedir.

Tablo 4.7. Eğitim Öğretim Faaliyetlerinde En Çok Başvurulan Yönteme İlişkin Frekans ve Yüzdeler Tablosu

		f	%
1	Oyunla öğretim	27	17.2
2	Yaratıcı drama	17	10.8
3	Proje çalışması	11	7.0
4	Soru -cevap	29	18.5
5	Anlatım	73	46.5
TOPLAM		157	100.0

Eğitimde yöntem kavramı ele alındığında öğrencilere yeni davranışlar kazandırma işleminin nasıl gerçekleşeceği konusu karşımıza çıkmaktadır. Sınıf içinde öğrenme-öğretme sürecinin etkili olabilmesi uygun yöntemlerin seçimiyle doğru orantılıdır. Öğretmenlerin yöntem konusunda seçici olabilmesi onların çok farklı yöntemleri tanımaları ve kullanabilmeleri ile olanaklıdır. Bu yöntemler tablodakilerle sınırlı tutulmuştur.

Tabloda görüldüğü gibi eğitim öğretim faaliyetlerinde öğretmenlerin en çok başvurdukları yöntemler % 46 ile anlatım (takrir), % 19'u soru-cevap, % 17'si oyunla öğretim, % 11'i yaratıcı drama, % 7'si ise proje çalışması olduğu anlaşılmaktadır. Bu bulgulardan hareketle öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu öğretim yöntemi olarak tamamen öğretmen merkezli olan anlatım yöntemini tercih ettikleri ortaya çıkmaktadır. Ancak diğer yöntemlerin de öğretmenler tarafından kullanıldığı görülmektedir.

Eğitim öğretim faaliyetlerinde bütün yöntemler önemli olmasına rağmen oyunla öğretim yöntemi ilköğretim I. kademedeki giderek önemini artırmaktadır. Oyunla öğretim, öğrenilen bilgilerin pekiştirilmesini ve daha rahat bir ortamda tekrar edilmesini sağlayan bir yöntemdir. Oyunla öğretim kuramsal öğrenme ile uygulama arasında önemli bir bağ kurar. Bu da soyut yaşantıları somuta indirgemedeki etkili olur. Aynı zamanda çocuk, yaparak yaşayarak öğrenme olanağı elde ettiği için daha anlamlı öğrenme sağlanmış olur.

Tablo 4.8. Öğretmenlerin Oyunla Eğitimi Bir Öğretim Yöntemi Olarak Kabul Etmelerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Tablosu

		f	%
1	Evet	116	73.9
2	Hayır	41	26.1
TOPLAM		157	100.0

Oyunla eğitimi bir öğretim yöntemi olarak kullanabiliyor musunuz? Sorusuna verilen cevapları yansıtan yukarıda ki tablo incelendiğinde öğretmenlerin % 74'ü oyunla eğitimi bir öğretim yöntemi olarak kullandıklarını söylerken, % 26'sının ise kullanmadıkları görülmektedir. Ancak tablo 4.6'ya baktığımızda öğretmenlerin eğitim öğretim faaliyetlerinde tablodaki ile sınırlı olan yöntemlerden % 46 oranında anlatım yöntemini tercih ettikleri görülürken sadece % 17'sinin oyunla eğitimi tercih ettikleri anlaşılmaktadır.

Bugün oyunla eğitim bir öğretim yöntemi olarak çocuğun her yönden gelişmesinde büyük rol oynadığı bilinmektedir. Oyunla eğitim çocuğun en doğal öğrenme yöntemidir. Geçmiş yaşantıların zihinde şemalaştırılmasını ve özümsemesini sağlarken çocuğa planlı hareket etmeyi de öğretir. Hayalinde geliştirdiğini uygulamaya koyan çocuk konu ile ilgili düşünür, yapmak istediklerini planlar ve organize eder. Bununla birlikte oyunla eğitim bir öğretim yöntemi olarak kullanıldığında çocukta karar verme, bellek, gözlem, akıl yürütme, problem çözme ve yaratıcılık gibi birçok bilişsel yetenekleri ve bu yeteneklerin de öğrenme için önemli olduğu görülmektedir. Ayrıca oyunla öğretimin birer sosyal etkileşim laboratuvarı olduğu kabul edilen gerçeklerden biridir.

Yukarıdaki tabloya bakıldığında öğretmenlerin % 26'sı oyunla eğitimi bir öğretim yöntemi olarak kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Bunun en önemli nedenleri ise tablo 4.9'da görülmektedir.

Tablo 4.9. Öğretmenlerin Oyunla Eğitimi Bir Yöntem Olarak Kullanmalarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler Tablosu

		f	%
1	Zamanın kısıtlı olması	10	24.4
2	Fiziki koşullar ve sınıfların kalabalık olması	6	14.6
3	Araç- gereç ve kaynak eksikliği	6	14.6
4	Öğretmenlerin oyunla öğretimi bilmemesi	3	7.4
5	Diğerleri	8	19.5
6	Hayır olup cevap vermeyenler	8	19.5
TOPLAM		41	100.0

Oyunla eğitimi bir öğretim yöntemi olarak kullanabiliyor musunuz? Cevabınız hayır ise sizce en önemli nedeni nedir? Sorusuna verilen cevaplar yukarıda ki tabloda sunulmuştur. Bir önceki tabloya bakıldığında öğretmenlerin % 74'ü oyunla eğitimi bir öğretim yöntemi olarak kullanabildiğini ifade ederken, % 26'sı kullanmadıkları yönünde görüş belirtmiştir. Tablo 4.9'da ise oyunla eğitimi bir öğretim yöntemi olarak kullanamadıklarını belirten öğretmenlerin verdikleri cevapların geniş bir alana dağılmasına rağmen oldukça çarpıcı bulgular olduğu görülmektedir.

Ankete verilen cevaplar değerlendirildiğinde hayır diyen öğretmenlerin % 24'ü zamanın kısıtlı olmasını en önemli sorunlardan biri olarak gösterirken, % 15'i ise fiziki koşulları ve sınıfların kalabalık olduğunu işaret etmektedir. Bu nedenle oyunla eğitimin bir öğretim yöntemi olarak kullanılmasına çocuğun buna en çok ihtiyaç duyduğu bir zamanda, özellikle ilköğretim I. kademedede başlamak esastır. Bu noktadan hareketle ilköğretimde çocuğun eğilimleri göz önüne alınarak zamanın artırılması ve fiziki koşulların düzeltilmesi ihtiyacı duyulmaktadır. Son zamanlarda Milli Eğitim Bakanlığıyla, öğretmen yetiştiren kurumlar arasında işbirliğinin geliştirilmesi bu eksikliğin giderilmesi konusunda sevindirici ancak yetersiz bir adım olarak kabul edilmelidir.

Yukarıda ki tabloda görüldüğü gibi oyunla eğitimi bir öğretim yöntemi olarak kullanamadıklarını belirten öğretmenlerin % 15'i araç-gereç ve kaynak eksikliğinden yakınırken, % 7'si ise öğretmenlerin oyunla öğretim yöntemini bilmediğini vurgulamaktadır. Öte yandan % 20'si bu sorunların dışında müfredat programının yoğun olmasına ve her konuyu oyunlaştıramadıkları yönünde görüş belirtmiştir.

Öğretmenlerin % 19'unun hayır demesine rağmen herhangi bir sorunu işaret etmemeleri ise konuya ne kadar uzak olduklarını göstermektedir. Özetle söylemek gerekirse oyunla eğitimin bir öğretim yöntemi olarak istenilen nitelikte kullanılabilmesinin, fiziksel şartların, programın, araç-gereç ve kaynak eksikliğinin iyi şekilde giderilmesi ve planlanmasına bağlı olduğunu söyleyebiliriz.

B) İLKÖĞRETİM I. KADEME SINIF ÖĞRETMENLERİNİN OYUNLA EĞİTİMİN ÖNEMİNE AİT GÖRÜŞLERİNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Tablo 4.10. Oyunla Eğitimin Yararına İlişkin Frekans ve Yüzdeler Değerler Tablosu

		f	%
1	Çok yararlı	101	64.3
2	Yararlı	51	32.5
3	Kısmen yararlı	5	3.2
TOPLAM		157	100.0

Oyunla eğitimin çocuğun her yönden gelişmesinde büyük rol oynadığı bilinmektedir. Yıllar önce Çek eğitimcisi Yan Amos Komenski her şeyden önce çocuğun dünyası oyundur (Başaran, 1992:12) derken, oyunla ilgili son yüzyılda yapılan çalışmalar oyunla eğitimin farklı gelişim alanlarına olumlu etkilerinin bulunduğu saptanmıştır.

Tabloda görüldüğü gibi “Sizce oyunla eğitim ne dereceye kadar yararlıdır?” sorusuna öğretmenlerin % 64 gibi büyük bir çoğunluğu çok yararlı, % 33’ü ise yararlı diye görüş belirtmiştir. Ancak % 3 gibi küçük bir yüzde ise kısmen yararlı olduğunu söylemiştir. Bu amaçla anketi cevaplayan öğretmenlerin tamamına yakını oyunla eğitimin yararlı olduğu görüşünde birleşmişlerdir. Bu nedenle oyunla eğitim çocuğun ruhsal gelişiminde ve kişilik kazanmasında, sevgiden sonraki en önemli besindir. Ayrıca motor becerilerin gelişmesinde önemli bir etkidir.

Oyunla eğitim içerisinde çocuk kendi bedenini tanır, yeteneklerinin farkına varır, başarabileceği ve başaramayacağı davranışları öğrenirken, paylaşma ve yardımlaşmayı, sorumluluk alma ve düzenli çalışma alışkanlığı edinir.

Öte yandan oyunla eğitimin çocuğun bilişsel, sosyal, ahlaki ve duygusal gelişimine büyük katkısı vardır. Aynı zamanda Fein (1981) yapmış olduğu çalışmalarda oyunla eğitimin önemine işaret etmiştir (Çelen, 1999:124). Bu nedenle oyunla eğitim çocuğu tanıma ve tahlil etmede en iyi yol olarak gösterilmektedir. Bu bulgular doğrultusunda ankete cevap veren öğretmenlerin tamamına yakını oyunla eğitimin çok yararlı olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir.

Tablo 4.11. Oyunla Eğitimin Öğretici Araç Olarak Öneme İlişkin Frekans ve Yüzdeler Tablosu

		f	%
1	Çok önemli	83	52.9
2	Önemli	63	40.1
3	Kısmen önemli	11	7.0
TOPLAM		157	100.0

Çocukların eğitim ve öğretim sırasında dikkatlerini uzun süre dağıtmadan muhafaza etmeleri oldukça zordur. Bir süre sonra sıkılırlar ve dikkatleri dağılır. Bu da kalıcı bir şekilde algılamayı ve öğrenmeyi engeller. İlköğretim I. kademe çocuklarının dikkat süreleri oldukça kısadır. Oyunla eğitimin öğretici bir araç olarak faydalarından birisi de dikkati yoğunlaştırma kalitesidir.

Yukarıdaki tabloya baktığımızda ankete cevap veren öğretmenlerin tamamına yakını % 93 oyunla eğitimin öğretici araç olarak çok önemli olduğunu işaret etmektedir.% 7 gibi küçük bir yüzde ise kısmen önemlidir şeklinde görüş belirtmiştir.

Oyunla eğitim öncelikle temel eğitimin bütün dallarında hem öğretim yöntemi hem de öğretim aracıdır. Temel eğitimde çocuk düşünerek öğrenmez. Çeşitli durumlarda oluşan deneyimlere göre öğrenme gerçekleşir. Oyunla eğitim öğretici araç olarak kullanıldığında çocuk diğer zamanlara göre daha serbest hareket etmekte ve iç dünyasını daha gerçekçi olarak yansıtmaktadır. Böylece hataları, zayıf yanları, buluşları, yetenekleri ve eğilimleri ile çocuğun gerçek kişiliğini gözlemlemek mümkündür. Bu da öğretmenin çocukta var olan kapasite ile aynı zamanda verilmek istenenlerin ne kadarını alabildiğinin değerlendirilmesini yapabilmeye imkan vermektedir. Bu nedenle oyunla eğitimin öğretici araç olarak kullanılması sonucunda öğrenmenin daha iyi hafızada

kaldığını, mukayeseli düşünme, karar verme ustalığı kazandırdığını ve davranışları değiştirdiğini gözlemlemekteyiz.

Bununla birlikte oyunla eğitim öğretici araç olarak tıpta (tedavide), iş dünyasında (idareci yetiştirilmesinde), mesleki eğitimde, boş zamanların yararlı bir biçimde değerlendirilmesinde çokça başvurulan bir yöntemdir (Metin and, 1974:306-307) şeklinde ifade edilmiştir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda öğretmenlerin oyunla eğitimin öğretici araç olarak çok önemli olduğu görüşünde fikir birliği oluşturdukları söylenebilir.

Tablo 4.12. Öğretmenlerin Çocukların Oyun Yoluyla İşbirliği Yapmayı Öğrenme Başarılarına Etkisine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Tablosu

		f	%
1	Çok etkili	94	59.9
2	Etkili	54	34.4
3	Kısmen etkili	8	5.1
4	Etkisiz	1	0.6
TOPLAM		157	100.0

Çocukların yan yana bir etkinlik yapması öğrenmenin bir yoludur. Oyun sırasında bir çocuk yeni arkadaşlıklar kurmayı, sıra beklemeyi, dinlenmeyi, paylaşmayı, işbirliği yapmayı, yardımlaşmayı, kurallara uymayı öğrenmekte ve becerilerini geliştirmektedir.

Tabloya bakıldığında çocukların oyun yoluyla işbirliği yapmayı öğrenmeleri başarılarına sizce ne kadar etkilidir sorusuna ankete katılan öğretmenlerin tamamına yakını % 99 etkilidir cevabını vermiştir. Ancak % 1 gibi çok düşük bir yüzde ise etkisiz olduğu yönünde görüş belirtmiştir. Bu nedenle çocukların oyun yoluyla işbirliği yapmayı öğrenmeleri rekabet duygularını kontrol etme alışkanlığını geliştirdiği gibi çatışmaları çözümleyici ve akran ilişkilerinde anlaşma sağlayıcı ortam oluşturduğu görülmektedir. Fein ve Vanderberg, (1983) Rosen, Dixon ve Johnson , (1974) yaptıkları çalışmalarda oyun sırasında grupta işbirliğinin arttığını saptamışlardır (Çelen, 1999:124). Öte yandan oyunlar yolu ile çocuklar kendileri ve başkaları hakkında bilgi sahibi olurlar, kendi kapasite ve sınırlılıklarını öğrenirler. En önemlisi çocuklar oyun yolu ile yaşamlarını organize etme ve denetleme alışkanlığını geliştirebilirler. Çamlıyer tarafından yapılan bir araştırmada oyunlar yolu ile işbirliği yapmayı öğrenen

çocukların psikososyal alanda kazandıkları davranışların günlük yaşamda gerekli ve ilgili benzer durumlara transfer olduğunu göstermiştir (Çamlıyer ve çamlıyer, 1997:122). Bu bulgular öğretmenlerin tamamına yakınının çocukların oyun yoluyla işbirliği yapmayı öğrenmelerinin başarılarını olumlu yönde etkilediğini işaret etmektedir.

Tablo 4.13. Oyunla Öğretimin Ne Kadar Etkili Olduğuna İlişkin Frekans ve Yüzdeler Değerler Tablosu

		f	%
1	Çok etkili	85	54.2
2	Etkili	62	39.5
3	Kısmen etkili	9	5.7
4	Etkisiz	1	0.6
TOPLAM		157	100.0

Tabloda görüldüğü gibi öğretmenlerin % 54'ü çok etkili, % 39'u etkili derken % 5'i kısmen etkili diye cevap vermişlerdir. Çocukların eğitiminde oyunla öğretim ne kadar etkilidir sorusuna % 0.6 gibi çok düşük bir yüzde ise etkisiz olduğunu dile getirmiştir. Tabloya baktığımızda öğretmenlerin tamamına yakını çocukların eğitiminde oyunla öğretimin çok etkili olduğu yönünde görüş birliği içerisinde oldukları görülmektedir.

Çocukların her an oyunla iç içe oldukları düşünüldüğünde, oyun aracılığı ile öğretim çok kolay gerçekleşebilir. Oyunla eğitime etkin öğrenme, yaşayarak aktif öğrenme de denilmektedir. Oyunla eğitimde çocuk duygularını kullanır, dokunur, duyar, görür ve hisseder. Böylece kalıcı ve kolay bir öğrenme ortamı sağlanır. Oyunla eğitim çocuğun bilgilenme sürecinde bir araç olarak çok etkilidir. Aynı zamanda oyunla eğitim aktiviteleri her zaman çocuk eğitiminin bir parçası olmuştur. Çocuk kavramları, cisimleri, toplumsal kuralları, haklarını ve mücadele etmeyi oyunla eğitim içerisinde önce algılar, sonra anlar sonra da öğrenir ve geliştirir. Çocuğu öğrenmeden soğutmanın en kestirme yolu oyunla eğitimden alıkoymaktır. Bunun yerine oyunla eğitimi öğrenmenin yardımcısı ve aracı kılmak gerekir. Fransız yazarı ve filozofu Jean Jacques Rousseau (1712-1778), İsviçreli eğitimci Johann Heinrich Pestalozzi (1746-1827), Alman eğitimci Friedrich Frobel (1782-1852) ve İtalyan eğitimci Maria Montessori (1870-1952) çocukların eğitiminde oyunla öğretimin önemli olduğunu belirtmişlerdir

(Erden, 2001:16). Bu açıklamalardan da anlaşıldığı üzere eğitimde oyunla öğretimin önemi büyüktür. Yapılmış olan çalışmalar irdelendiğinde bu çalışmadan çıkan sonuçlarla örtüştüğü görülmektedir.

Tablo 4.14. Oyun ve Oyunla Eğitim Çocuk Gelişimi Açısından Öneme İlişkin Frekans ve Yüzdeler Tablosu

		f	%
1	Tamamen önemli	65	41.4
2	Önemli	81	51.6
3	Kısmen önemli	11	7.0
TOPLAM		157	100.0

Tablo 4.14.te görüldüğü gibi oyun ve oyunla eğitim çocuk gelişimi açısından ne dereceye kadar önemlidir sorusuna öğretmenlerin % 93 gibi ezici bir çoğunluğu önemli olduğunu belirtirken, kısmen önemli diyen öğretmenler ise % 7 gibi düşük bir yüzdeyi oluşturmaktadır. Bu bulgular doğrultusunda oyunla eğitimin çocuğun gelişiminde önemli bir yeri olduğu öğretmenler tarafından yüzde yüze yakın bir çoğunlukla desteklenmiştir. Oyunla eğitim bütün çocuklar için yaşamın en önemli bölümüdür. Çocuklar oyundan yalnız hoşlanmakla kalmaz aynı zamanda birçok şey öğrenirler. Oyunla eğitim, bilişsel ve fiziksel gelişimi güçlendirdiği gibi sosyal ve duygusal gelişimi de teşvik eder, yaratıcılığı geliştirir ve yeni düşünme yollarını ortaya çıkartmaya yardımcı olur.

Sağlıklı ve istenilen davranışlara sahip çocukları yetiştirmek, onların gelişim özelliklerini ve bu özellikler doğrultusunda ihtiyaçlarının neler olduğunu bilmekle mümkündür. Hangi düzeyde ve nerede olursa olsun oyunla eğitimde çocuğun gelişim durumunu, ilgilerini, ihtiyaçlarını, yeteneklerini ve içinde bulunduğu şartları bilmek ve karşılaştığı problemler hakkında fikir sahibi olmak çocuğun gelişimi açısından son derece önemlidir. Kaldı ki Tullia Musatti'nin yapmış olduğu bir araştırma da, oyunla eğitimin çocuğun gelişiminde önemli bir etken olduğunu göstermektedir (Musatti, 1986:49-60). Öğretmenler vermiş oldukları cevaplar doğrultusunda oyun ve oyunla eğitimin çocuk gelişimi açısından son derece önemli olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.15. Oyunla Eğitimin Çocuklarda Meydana Getirdiği En Önemli Değişikliğe İlişkin Frekans ve Yüzdeler Tablosu

		f	%
1	Düzenli olma	15	9.6
2	Arkadaşlarıyla uyum içinde olma	33	21.0
3	Kendine güven duyma	39	24.8
4	Zeka ve kavrama gücünü artırma	24	15.3
5	Çocuğun kendisini daha rahat ifade edebilmesine yardımcı olma	46	29.3
TOPLAM		157	100.0

Eğitim genel anlamda bireyde davranış değiştirme süreci olarak bilinirken, oyunla eğitim ise eğitimin önemli boyutlarından birisi olarak görülmektedir. Bu nedenle oyunla eğitim çocuğu tanıma ve tahlil etmede en iyi yollardan biri olarak kabul edilmektedir. Oyunla eğitimin çocuklarda meydana getirdiği çok önemli değişiklikler olduğu bilinmesine rağmen, bu değişiklikler tablodakilerle sınırlı tutulmuştur.

Tablo 4.15'teki bulgular ele alındığında araştırmaya katılan öğretmenlerin oyunla eğitimin çocuklarda meydana getirdiği en önemli değişiklik nedir sorusuna % 29'u çocuğun kendisini daha rahat ifade edebilmesine yardımcı olma diye belirtirlerken, % 25'i ise kendine güven duyma diye ifade etmiştir. Öte yandan öğretmenlerin % 21'i arkadaşlarıyla uyum içinde olma derken, % 15'i ise zeka ve kavrama gücünü artırma ve % 10'u düzenli olmanın çocuklarda meydana getirdiği en önemli değişiklik olduğu yönünde görüş belirtmiştir.

Yukarıdaki tabloya baktığımızda ankete cevap veren öğretmenlerin oyunla eğitimin çocuklarda önemli değişikliklere neden olduğunu belirtmelerine rağmen verilen cevapların farklı seçeneklerde geniş bir yelpazeye dağıldığı gözlenmiştir. Görüldüğü gibi oyunla eğitim çocuğun ilgisini kamçılar, çocuğa gerçeği tanıtır ve yeni buluşlar yapmasına yol açar. Doğru-yanlış, güzel-çirkin, iyi-kötü, haklı-haksız gibi kavramlar ve alışkanlıkları çocuk oyunla eğitim içerisinde görür ve öğrenir, dener ve benimser. Kendine uygun gelenleri yenileyerek pekiştirir.

Öte yandan sıraya girmek, sırasını beklemek, başkalarının haklarına saygı göstermek, yönetmek, yönetilmek, başkalarıyla uyum ve eşgüdüm sağlamak, kendine güven, kendini denetleme, çabuk karar verme, işbirliği yapma gibi davranışlar

kazandırmak olarak görülmektedir. Sonuç olarak oyunla eğitimin çocuklarda çok önemli değişiklikler meydana getirmiş olduğu kabul edilmektedir.

Tablo 4.16. Oyunla Eğitimin Ders Dışı Etkinliklerle Desteklenmesine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Tablosu

		f	%
1	Evet	143	91.1
2	Hayır	14	8.9
TOPLAM		157	100.0

Çağdaş eğitim sistemlerinde, çocukların gelişiminde ders içi etkinlikler kadar, ders dışı etkinlikler de önemlidir. Ders dışı etkinlikler, hem çocukların bir bütün olarak gelişimine, hem derste öğrenilenlerin pekiştirilmesine, hem de yaşamla ilgili somut yaşantıların edinilmesine hizmet etmektedir. Zaten, ders dışı etkinlikler, okulda veya okul dışında, dersler dışında, eğitimin amaçlarına uygun olarak, çocukların ilgi ve istekleri doğrultusunda, kişiliklerini geliştirmek için, okul yönetiminin bilgisi ve öğretmenin rehberliği altında yapılan, planlı, programlı ve düzenli çalışmalar olarak tanımlanmaktadır (Binbaşıoğlu, 2000:9).

Tablo 4.16'daki bulgular ele alındığında, oyunla eğitim ders dışı etkinliklerle desteklenmeli midir sorusuna öğretmenlerin % 91 gibi büyük bir çoğunluğu evet demiştir. Ancak % 9'u ise desteklenmemesi yönünde görüş belirtmiştir. Tabloya bakıldığında çocuk eğitiminin ve kişiliğinin gelişmesinde oyunla eğitimin ders dışı etkinliklerle desteklenmesinin öneminin çok büyük olduğu görülmektedir. Çocuk yaşamında gerekli olan davranış, bilgi ve becerileri oyun içinde kendiliğinden öğrenir. Çocuğun kişiliği şekillenir, yetenekleri yönlendirilir. Oyunla eğitim içerisinde çocuk kendini bulur ve egemendir, her türlü kısıtlamadan uzaktır. Bu nedenle oyun içerisinde çocuğun kendine olan öz güveni artar ve duygusal tepkilerini kontrol etmeyi öğrenir. Aynı zamanda oyunla eğitim ders dışı etkinliklerle çocukların karşılıklı konuşmalarını geliştirmek, değişik roller belirleme, problem çözme ve karar verme becerilerini kullanmayı sağlamaktadır.

Bu doğrultuda Gelfer ve Perkins, (1992) yapmış oldukları bir araştırmada oyunla eğitimin ders dışı etkinliklerle desteklenmesi gerektiği yönündeki görüşleri tablodaki bulgularla paralellik göstermektedir (Pehlivan, 1997:21).

Ankete cevap veren öğretmenlerin % 91'inin oyunla eğitim ders dışı etkinliklerle desteklenmelidir yönünde olumlu görüş belirttiği görülmektedir. Ancak bunun en önemli nedenlerini ise tablo 5.17'de ifade etmişlerdir.

Tablo 4.17. Oyunla Eğitimin Ders Dışı Etkinliklerle Desteklenme Nedenlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Tablosu

		f	%
1	Çocuğun kendisine olan güven duygusunu geliştirme ve kendisini daha rahat ifade edebilmesini sağlar	21	14.7
2	Bilgilerin pekiştirilmesini sağlar ve eğitimi sürekli kılar	20	14.0
3	Ders saatlerindeki zamanın kısıtlı olması nedeni ile desteklenmeli	13	9.1
4	Oyunla eğitim çocuğun sosyal, duygusal, zihinsel ve fiziksel gelişimini sağlar	19	13.3
5	Öğrenmeyi kolaylaştırır ve çocuğun başarısını artırır	12	8.4
6	Diğerleri	11	7.7
7	Evet olup da cevap vermeyenler	47	32.8
TOPLAM		143	100.0

Tablo 4.17'de ankete cevap veren öğretmenlerin % 91'i oyunla eğitim ders dışı etkinliklerle desteklenmelidir şeklinde ifade ederken, ancak desteklenmelidir diyen öğretmenlerin üçte biri herhangi bir neden göstermemiştir. Bu nedenle ders dışı etkinlikler, formal eğitimin amaçlarının gerçekleştirilmesine yardım ettiği için, ders içi etkinlikler kadar önemlidir. O halde, bu tür etkinlikler için çocuklara yeterince fırsatlar verilmeli ve çeşitli olanaklar sunulmalıdır.

Yukarıdaki tabloyu incelediğimizde öğretmenlerin % 15'i evet demesindeki en önemli neden olarak çocuğun kendine olan güven duygusunu geliştirir ve kendini daha rahat ifade edebilmesini sağlar şeklinde ifade ederken, aynı zamanda % 14'ü ise bilgilerin pekiştirilmesini sağlar ve eğitimi sürekli kılar şeklinde görüş belirtmiştir. Bu nedenle oyunla eğitim ders dışı etkinliklerle çocuğun öğrenme yeteneğinin geliştirilmesini sağlarken çocukların oyun yoluyla yapabildikleri etkinlikler daha eğlenceli gelir. Bu yolla sürekli yaptıkları rutin işler veya ders dışı etkinlikler sıkıcı gelmeyeceğinden verilen almaya daha çok eğilimlidirler.

Görüldüğü gibi oyunla eğitimde doğası gereği yaratıcı ve motive edici öğrenme ortamı zaten hazır. Tabloda görüldüğü gibi oyunla eğitim ders dışı etkinliklerle desteklenmelidir diyen öğretmenlerin % 13'ü oyunla eğitim çocuğun sosyal, duygusal, zihinsel ve fiziksel gelişimini etkiler derken, % 9'u ise ders saatlerindeki zamanın kısıtlı olması nedeniyle desteklenmelidir şeklinde ifade etmiştir. Yine % 8'i öğrenmeyi kolaylaştırır ve çocuğun başarısını artırdığını söylerken, % 8'i ise bu nedenlerin dışında görüş belirtmiştir. Bu görüşteki öğretmenler ders dışı etkinliklerde çocukların ezberci anlayıştan, yaparak yaşayarak öğrenmeye geçtiklerini bunun da çocuk için çok önemli olduğunu belirtirlerken aynı zamanda çocukların liderlik özelliklerinin de ortaya çıkmasına yardımcı olduğunu belirtmişlerdir.

Bu noktadan hareketle eğitim ve öğretimde amaca ulaşmak için oyunla eğitimin ders dışı etkinliklerde bir araç olarak kullanılması ile birlikte çocukların bütün yeteneklerini ortaya çıkarmak için uygun şartlar oluşturulmalıdır. Aynı zamanda ders içi formal etkinliklerle, ders dışı etkinliklerin birlikte yürütülmesi gerekmektedir. Ders dışı etkinliklerin, ders içi etkinliklerle birlikte yürütülmesi ve çocukların bir bütün olarak gelişmesine hizmet edebilmesi, bu etkinliklerin planlı, programlı, organizeli ve kontrollü bir şekilde yapılmasına bağlıdır. Özellikle ilköğretim okullarının I. kademesinde çocuğun eğilimlerine uyularak hemen hemen bütün faaliyetler oyun ve oyun karakterli hareketler çerçevesi içine alınmalı ve oyunla eğitim ders dışı etkinliklerle desteklenmelidir.

Tablo 4.18. Oyunla Eğitimin Amacına Ulaşmasına İlişkin Frekans ve Yüzdeler Değerler Tablosu

		F	%
1	Evet	105	66.9
2	Hayır	52	33.1
TOPLAM		157	100.0

Tablo 4.18 incelendiğinde öğretmenlerin % 67'den fazlası oyunla eğitimin amacına ulaştığı yönünde görüş belirtirlerken, % 33'ü ise amacına ulaşmadığını ifade etmişlerdir. Ancak öğretmenlerin % 67'sinin oyunla eğitimin amacına ulaştığını söylemesine rağmen, öğretmenler tablo 4.1 de mezun oldukları fakültelerinden almış oldukları derslerin % 57 oranında yeterli olmadığını belirtirlerken, tablo 4.4'te oyunla

eğitim konusunda % 90'ının üzerinde kaynaklarının olmadığı yönünde görüş belirtmişlerdir. Öte yandan tablo 4.5'te ise öğretmenlerin eğitim ve öğretimi planlarken oyunla eğitime yeterli zaman ayırabiliyor musunuz sorusuna % 64'ü kısmen, % 24'ü ise hayır cevabını vermiştir. Ancak % 67 oranında oyunla eğitim amacına ulaşmaktadır diyen öğretmenlerin bir çelişki içerisinde oldukları görülmektedir.

Tablo 4.19. Oyunla Eğitimin Amacına Ulaşmama Nedenlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Tablosu

		f	%
1	Öğretmenlerin yeterli bilgilerinin olmaması nedeniyle yeterince uygulanamamaktadır	13	25.0
2	Müfredat programının yoğun olması nedeniyle oyunla eğitime zaman ayrılamaması	10	19.3
3	Araç- gereç ve kaynak eksikliği	5	9.6
4	Diğerleri	5	9.6
5	Cevabi hayır olup da nedeni olmayanlar	19	36.5
TOPLAM		52	100.0

Tablo 4.18'deki bulguları değerlendirdiğimizde oyunla eğitimin amacına ulaşmadığını söyleyen öğretmenlerin % 33 oranında olduğu anlaşılmaktadır. Ancak tablo 4.19'a bakıldığında bu oranın üçte birinden fazlasının cevabının hayır olmasına rağmen herhangi bir sebep gösterememelerinin çok düşündürücü olduğu görülmektedir. Yukarıda ki tabloda görüldüğü gibi öğretmenlerin % 25'i oyunla eğitim konusunda yeterli bilgilerinin olmadığını ifade ederken, % 19'u ise müfredat programının yoğun olması nedeniyle oyunla eğitime yeterli zaman ayıramadıklarını işaret etmektedirler.

Çocukların eğitim dönemleri boyunca belli davranışları kazandırmak gelişimlerini destekleyen, ihtiyaçlarına cevap verebilen, oyunla eğitim konusunda yeterli bilgiye sahip olan öğretmenlerle mümkündür. Aynı zamanda müfredat programlarının çocuğun, karar verme ve bağımsızlık yolu ile kendinin farkında olmasını, bireysel etkinlikler ve deneyimler yolu ile sosyal becerilerini geliştirmesini, inceleme, araştırma, keşfetme için teşvik edilmesini içeren birçok olanakları sunacak şekilde geliştirilmesine dikkat edilmelidir.

Ankete cevap veren öğretmenlerin % 10'u araç-gereç ve kaynak eksikliğini neden gösterirken, yine % 10'u ise bunların dışında sınıfların kalabalık olması, mezun oldukları kurumlarından yeterli düzeyde oyunla eğitim konusunda bilgi almadıklarını ve

oyunla eğitimi her zaman kullanamadıklarını ifade etmişlerdir. Oyunla eğitimin amacına ulaşabilmesi araç-gereç eksikliğinin giderilmesi, müfredat programının planlanması ve oyunla eğitim konusunda yeterli bilgiye sahip öğretmenlerle mümkündür.

Tablo 4.20. Oyun Seçiminde Nelere Dikkat Edileceğine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Tablosu

		f	%
1	Yaş	62	39.5
2	Katılım sayısı	5	3.2
3	Cinsiyet	1	0.6
4	Sınıf veya salonun büyüklüğü	23	14.7
5	Oyunun amacı	62	39.5
6	Oyunun süresi	4	2.5
TOPLAM		157	100.0

Tablo 4.20 incelendiğinde anketi cevaplayan öğretmenlerin % 39.5'i yaş faktörüne dikkat edilmelidir görüşünü ifade ederken, yine % 39.5'i oyun seçiminde oyunun amacının önemli olduğu yönünde görüş belirtmiştir. Bununla birlikte % 14.7'si sınıf veya salonun büyüklüğünü işaret ederken, % 3.2'si katılım sayısını ve % 2.5'i ise oyun süresinin oyunun seçiminde dikkat edilmesi gereken nedenler olarak sıralamıştır. Ancak ankete katılan öğretmenlerin sadece % 0.6'sı cinsiyet faktörüne değinmiştir. Tablo4.20 deki bulguları değerlendirdiğimizde öğretmenlerin % 79 gibi büyük bir çoğunluğu oyunun seçiminde yaş ve oyunun amacının önemli olduğunu işaret etmiştir. Eğitsel oyunların seçiminde amaç, öğretim konusunun ideal amacına uygun olarak saptanmalıdır. Aynı zamanda çocukların yaşı, fiziki kapasitesi, yetenekleri, oyunun amacı, süresi göz önünde bulundurulmalı ve seviyeye uygun oyunlar seçilmelidir.

Tablo 4.21. Oyunla Eğitim İlköğretim I. Kademe Yeterince Önemsizmemesine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Tablosu

		f	%
1	Tamamen katılıyorum	52	33.1
2	Katılıyorum	63	40.1
3	Kısmen katılıyorum	27	17.2
4	Katılmıyorum	15	9.6
TOPLAM		157	100.0

Yukarda ki tablo 4.21 de görüldüğü gibi oyunla eğitim ilköğretim I. kademedede yeteri kadar önemsenmemektedir yargısına öğretmenlerin % 33'ü tamamen katılıyorum derken, % 40'ı ise katılıyorum şeklinde görüş belirtmiştir. Bununla beraber % 17'si kısmen katıldığını belirtirken, % 10'u gibi küçük bir yüzde ise oyunla eğitimin ilköğretim I. kademedede önemsendiği yönünde görüş belirtmişlerdir.

Ankete verilen cevaplar değerlendirildiğinde % 73 gibi büyük bir çoğunluğun tamamen katılıyorum ve katılıyorum seçeneklerinde toplandığı gözlenmiştir. Bu noktadan hareketle öğretmenlerin yarısından fazlasının oyunla eğitimin ilköğretim I. kademedede önemsenmediğini ifade ettikleri gözlenmiştir.

C) İLKÖĞRETİM I. KADEME SINIF ÖĞRETMENLERİN OYUNLA EĞİTİMİN ÇOCUĞUN GELİŞİMİNE AİT GÖRÜŞLERİNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Tablo 4.22. Oyunla Eğitimin Çocuğun Sağlıklı Büyümesindeki Etkisinin Öneme İlişkin Frekans ve Yüzdeler Tablosu

		f	%
1	Çok önemli	92	58.6
2	Önemli	56	35.7
3	Kısmen önemli	9	5.7
TOPLAM		157	100.0

Tablo 4.22 incelendiğinde ankete cevap veren öğretmenlerin yarısından fazlası % 58'i oyunla eğitimin çocuğun sağlıklı büyümesinde çok önemli olduğu yönünde görüş belirtmiştir. Bununla birlikte % 36'sı önemli olduğunu söylerken, % 6'sı ise kısmen önemli olduğunu ifade etmiştir.

Anketteki bulgular değerlendirildiğinde öğretmenlerin hiçbiri oyunla eğitimin çocuğun sağlıklı büyümesinde önemli olmadığı yönünde görüş belirtmemiştir. Oyunla eğitim çocuğun sosyal, fiziksel, benlik ve kişilik gelişimine katkılar sağlamaktadır. Bunların yanında çocuğun yaratıcılık yeteneği, kendine güven ve sorumluluk duygularının geliştirilmesinde çok önemli rol üstlenmektedir. Gelecekte toplumda sorumluluk yüklenecek çocukların sağlıklı gelişmesinde, iyi alışkanlıklar edinmesinde, kişiler arası iyi olumlu ilişkiler kurmasında oyunla eğitim etkinlikleri büyük önem

taşımaktadır. Aynı zamanda oyunla eğitim çocukları güdeleyerek kendilerini daha rahat hissetmelerine neden olurken, düşünce ve sıkıntılarını dile getirme ve böylece hafifleme ve rahatlama olanağı da sunmaktadır.

Bu doğrultuda 19. yüzyıldaki eğitimciler ve ahlakçılara göre oyunla eğitim konusunda çocuklara kendilerini ifade etme olanağı verilirse sağlıklı büyüme göstereceklerini, davranışlarında sosyal sorumluluk taşıyabileceklerini ileri sürerek, çocuk gelişimi ve davranışlarının yönlendirilmesi gerektiğini savunmuşlardır (Muratlı, 1997:2). Sonuç olarak tablodaki bulgular değerlendirildiğinde ortaya çıkan sonuçların birbiriyle örtüştüğü görülmektedir.

Tablo 4.23. Oyunla Eğitim Çocukların Okul Başarısını Artırmasına İlişkin Frekans ve Yüzdeler Tablosu

		f	%
1	Tamamen katılıyorum	85	54.2
2	Katılıyorum	63	40.1
3	Kısmen katılıyorum	8	5.1
4	Katılmıyorum	1	0.6
TOPLAM		157	100.0

Her çocuğun oyun oynadığı bilinmektedir. Çocukta doğuştan var olan bu yeteneğin eğitim ortamına aksettirilmesi gerekir. Eğitim ortamına aksettirilmesiyle öğretimin sıkıcı ve bunaltıcı olmasının önüne geçilebilir. Oyunla eğitim aynı zamanda çocukların bireysel ve sosyal gelişimini karşılayıcı niteliktedir. Bu nedenle özellikle ilköğretim I. kademedeki oyunla eğitim ağırlıklı öğretim yöntemlerine yer verilmesi nedeniyle çocukların okul başarısını artıracakı söylenebilir. Bu doğrultuda tablo 4.23'e bakıldığında ankete cevap veren öğretmenlerin % 99 gibi tamamına yakınının oyunla eğitimin çocukların okul başarısını artırdığı yönünde görüş belirtmişlerdir. Ancak % 1 gibi çok düşük bir oran ise bu görüşe katılmadığını ifade etmiştir.

Görülüyor ki bir zamanlar, zaman kaybı olarak düşünülen oyunla eğitim, bugün toplumsal gelişimin yaşamsal değilse bile önemli bir yönü olarak düşünülmektedir. Bugün artık oyunla eğitimin değeri herkesçe kabul görmektedir. Özetle söylemek gerekirse oyunla eğitim yardımı ile konular ilgi çekici nitelik kazanır, yeni şeyler

öğretilmesi, hatalı çalışma alışkanlıklarının düzeltilmesi, akılda tutma oranının ve süresinin uzatılması sağlanabilir. Bunun sonucunda oyunla eğitimin çocukların okul başarısını olumlu yönde artırdığı söylenebilir.

Tablo 4.24.Oyunla Eğitimin Çocuklarda Öğrenmeyi Kolaylaştırdığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler Değerler Tablosu

		f	%
1	Tamamen katılıyorum	92	58.6
2	Katılıyorum	60	38.2
3	Kısmen katılıyorum	5	3.2
TOPLAM		157	100.0

Öğretimde oyunla eğitim öğrencilerin öğrenme etkinliklerine rehberlik sürecidir, öğreticiyi hedefe ulaştırmak için izlenen yoldur. Oyun haline getirilmiş eğitim durumları yaşamayı, problem çözmeyi, zorları kolay yapmayı sağlar.

Bugünkü eğitim anlayışı, çocuğun eğitiminde oyunla eğitim olgusunu bu anlamlarla yüklü çağdaş bir eğitim aracı ve yöntemi saymaktadır. Yukarıda ki tablo 4.24'te görüldüğü gibi oyunla eğitim çocuklarda öğrenmeyi kolaylaştırır yargısına öğretmenlerin % 59'u tamamen katılıyorum şeklinde desteklerken, % 38'i ise katılıyorum yönünde görüş belirtmişlerdir. Ancak % 3 gibi küçük bir oran ise kısmen katılıyorum cevabını vermişlerdir.

Bu hususta ciddi bir çalışma yapan Alman eğitimcisi Cristian Gottfried Salzman (1744-1811) açtığı bir okulda kuramsal derslerle oyun ve jimnastik çalışmalarını bir arada yürütmüş ve öğretmenlere yönelik olarak “ çocuklarla oynamayı bilmeyen, onların eğlencelerine katılmayı onursuzluk sayan kişi eğitimci olmamalıdır” demiştir. Bununla birlikte Fröbel'e (1782-1852) göre eğitimin amacı oynamak, öğrenmek ve çalışmak gibi üç temele dayanmaktadır. Bu nedenle oyunla eğitim kesintisiz bir öğrenme ve çocuk gelişiminin en yüksek basamağıdır (Koç, 1994:64-66) şeklinde ifade etmiştir.

Tablo 4.25. Oyunla Eğitimin Çocukların Kendilerine Ait İlgi İstek ve Yeteneklerinin Farkına Varmasına Yardımcı Olmasına İlişkin Frekans ve Yüzdeler Tablosu

		F	%
1	Tamamen katılıyorum	91	58.0
2	Katılıyorum	63	40.1
3	Kısmen katılıyorum	3	1.9
TOPLAM		157	100.0

Tablo 4.25 incelendiğinde öğretmenlerin % 58'i tamamen katılıyorum derken, % 40'ı katılıyorum şeklinde ifade etmiştir. Öte yandan % 2'si ise kısmen katılıyorum yönünde görüş belirtmişlerdir.

Tabloyu genel olarak değerlendirdiğimizde ankete cevap veren öğretmenlerin tamamına yakını oyunla eğitimin çocukların kendilerine ait ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varmasına yardımcı olmaktadır görüşüne katıldıklarını işaret etmektedirler.

Görülmektedir ki oyunla eğitim, eğitim bilimleri açısından da önem taşımaktadır. Eğitim bilimlerine göre oyun çocukların eğitiminde en etkili yoldur. Oyunla eğitim okul yılları boyunca kazanılan bilgilerin taşınmasını sağlar. Çocuk yaşam içinde gerekli olan davranış, bilgi, beceri, istek ve yeteneklerini oyun içerisinde kendiliğinden öğrenir. Çocukların kendilerine ait ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varmasında bu denli etkisi olduğu varsayılan bu eylemden vazgeçmek çocuğun ve eğitimcinin önem kazandığı bu yüzyılda mümkün değil gibi görünmektedir.

Bu nedenle oyunla eğitim çocuklar için gerçek yaşamdır. Oyun durumlarında ortaya çıkan problemler onların gerçek problemleridir ve çocuk için anlamlıdır. Oyunla eğitim onlara esnek bir atmosfer sağlar, yaratıcı düşünceye yöneltir, problem çözmede yeteneklerinin farkına varmasını sağlar.

Tablo 4.26. Oyunla Eğitimin Öğretmenlere Çocuğu Daha iyi Tanıma Fırsatı Verdiğine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Tablosu

		f	%
1	Tamamen katılıyorum	79	50.3
2	Katılıyorum	70	44.6
3	Kısmen katılıyorum	8	5.1
TOPLAM		157	100.0

Yukarda ki tablo 4.26'daki bulgular ele alındığında ankete cevap verenlerin % 50'si oyunla eğitimin öğretmenlere çocuğu daha iyi tanıma fırsatı verdiği görüşüne tamamen katıldığını belirtirken, % 45'i ise katılıyorum şeklinde ifade etmiştir. Buna rağmen öğretmenlerin % 5'i kısmen katılıyorum yönünde görüş belirtmişlerdir. Yukarıdaki tabloya bakıldığında oyunla eğitim öğretmenlere çocuğu daha iyi tanıma fırsatı verir yargısına katılmıyorum diye görüş belirten öğretmenlerin olmaması tamamının aynı düşünceleri paylaştığı gerçeğini ortaya çıkarmaktadır.

Bu nedenle nerede ve hangi düzeyde olursa olsun etkili bir eğitim yapabilmek için çocukları tanımaya gereksinim vardır. Çocukların gelişim özelliklerini, ilgilerini, gereksinimlerini ve içinde buldukları çevre koşullarını bilmeden yapılacak bir eğitimle istenilen sonuca ulaşmak başka bir deyişle de çocuğa istenilen davranışları kazandırmak güçtür. Sürekli gelişme, değişme içinde olan ve çevre uyarıcılarından çabuk etkilenecek sık sık davranış değişikliği gösteren çocuklar düşünülecek olursa, uygun bir eğitim ortamı hazırlayabilmek için çocukları tanımının gerekliliği açıkça ortadadır. Ayrıca öğretmenlerin gerek eğitim programını düzenlemede ve gerekse etkinliklerde kullanacağı öğretilme-öğrenme süreçlerini belirlemede isabetli kararlar verebilmesi için de çocuğu tanıması gerekmektedir.

Aynı zamanda oyunla eğitim öğretmenlerin çocuğu tanıması için en sağlıklı ve en doğal olan yöntem sayılabilir. Çocuk duygu ve düşüncelerini en doğal şekilde oyun yoluyla ortaya koyar. Dilin yetersiz kaldığı durumlarda oyun dilini kullanır. Bütün bunlar gösteriyor ki oyunla eğitim öğretmenlere çocuğu daha iyi tanıma fırsatı vermektedir.

Tablo 4.27. Oyunla Eğitimin Çocuğa En Doğal Öğrenme Ortamı Oluşturduğuna İlişkin Frekans ve Yüzdeler Tablosu

		f	%
1	Tamamen katılıyorum	77	49.0
2	Katılıyorum	67	42.7
3	Kısmen katılıyorum	13	8.3
TOPLAM		157	100.0

Tablo 4.27'ye bakıldığında öğretmenlerin % 49'unun oyunla eğitim çocuğun en doğal öğrenme ortamıdır görüşüne tamamen katıldıklarını belirtirlerken, % 43'ü

katılıyorum yönünde görüş belirtmiştir. Ancak ankete cevap veren öğretmenlerin % 8'i ise kısmen katılıyorum diye ifade etmişlerdir. Tablodaki bulguları değerlendirdiğimizde öğretmenlerin tamamına yakınının oyunla eğitimin çocuğun en doğal öğrenme ortamı olduğu görüşünde uzlaştıkları söylenebilir.

Bu nedenle oyunla eğitim çocuğun en doğal öğrenme ortamıdır diyebildiğimiz gibi, oyun çocuğun dili ve etkin bir anlatım aracıdır. Oyunla eğitim çocuğu öğrenmeye hazır hale getiren bir süreçtir. Kısaca oyunla eğitim çocuğun en doğal öğrenme laboratuvarıdır. Kuşkusuz okul çağındaki çocukları doğal olarak gözlemlemek bu gerçeği ortaya koymaya yeter. Öte yandan çocuk oyunla eğitime katıldıkça duyguları keskinleşir, yetenekleri serpilir, becerisi artar. Çünkü çocuk en doğal öğrenme ortamındadır. Bu ortam çocukların duyduklarını, gördüklerini denediği; öğrendiğini pekiştirdiği bir deney odasıdır. Bu doğrultuda Alman Erasmus Van Rotterdam'a (1467-1536) göre öğretim işi çocuklar için zevkli bir şekle sokulmalı, bu nedenle öğretim oyunla birleştirilmelidir demiştir (Seyrek ve Sun, 1991). Aynı zamanda Fenelon (1651-1715) ise eğitim ve öğretimin kupkuru, sıkıcı ve teorik olmasını eleştirerek, bütün eğitim ve öğretim oyun ve eğlence ile olmalıdır. Ben birçok çocuk gördüm ki okumayı oynayarak öğrenmiştir demektedir (Poyraz, 1999:2). Görülmektedir ki oyunla eğitim çocuğun en doğal öğrenme ortamıdır ve en etkili öğrenme bu alanda gerçekleşmektedir. Bu nedenle yapılan çalışmalardan ortaya çıkan sonuçlar tablodaki bulgularla bir paralellik göstermektedir.

Tablo 4.28. Oyun ve Oyunla Eğitim İlköğretim I. Kademe Çağındaki Çocukların Temel İhtiyaçlarından Biri Olduğuna İlişkin Frekans ve Yüzdeler Tablosu

		f	%
1	Tamamen katılıyorum	88	56.1
2	Katılıyorum	58	36.9
3	Kısmen katılıyorum	10	6.4
4	Katılmıyorum	1	0.6
TOPLAM		157	100.0

Tablo 5.28'deki bulgular ele alındığında öğretmenlerin % 56'sı oyun ve oyunla eğitimin ilköğretim I. kademe çağındaki çocukların temel ihtiyaçlarından biri olduğuna tamamen katıldıklarını söylerken, % 37'si ise katılıyorum şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Ancak öğretmenlerin % 6'sı kısmen katıldığını ifade ederken, % 1'i gibi çok küçük bir oran ise katılmadığı yönünde görüşlerini ifade etmiştir.

Oyunla eğitimin ilköğretim I. kademe çağındaki çocuğun temel ihtiyaçlarından biri olduğu Birleşmiş Milletlerin 20 Kasım 1959 genel koşullarındaki 30 maddelik insan hakları evrensel bildirgesinde ve Anayasamızda yerini almıştır (Akandere, 2003:5-6).

Oyunla eğitimin bugünkü eğitsel değeri ve ilköğretim çağı çocuğu üzerindeki etkilerine değindiğimizde, oyunla eğitim öncelikle ilköğretim I. kademedede hem öğretim yöntemi hem de öğretim aracıdır. İlköğretimde kişi düşünerek öğrenmez, çeşitli durumlarda oluşan deneyimlere göre öğrenme gerçekleşir.

Bu nedenle oyunla eğitim anında çocuk diğer zamanlara göre daha serbest hareket etmekte ve iç dünyasını daha gerçekçi olarak yansıtmaktadır.

Böylece hataları, zayıf yanları, buluşları, yetenekleri ve eğilimleri ile çocuğun gerçek kişiliğini gözlemlemek mümkündür. Bu da öğretmenin çocukta var olan kapasitesi ile aynı zamanda verilmek istenenlerin ne kadarını alabildiğinin değerlendirilmesine imkan vermektedir. Bu düşünceler doğrultusunda oyunla eğitim, ilköğretim I. kademe çağındaki çocuğun temel ihtiyaçlarından biri olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.29. Çocuk Yaşam İçinde Gerekli Olan Davranış, Bilgi, Beceri vb. Şeyleri Oyunla Eğitim İçerisinde Öğrendiğine İlişkin Frekans ve Yüzdelik Değerler Tablosu

		f	%
1	Tamamen katılıyorum	87	55.4
2	Katılıyorum	64	40.8
3	Kısmen katılıyorum	6	3.8
TOPLAM		157	100.0

Tablodaki bulgular ele alındığında ankete cevap veren öğretmenlerin % 55'i çocuk yaşam içinde gerekli olan davranış, bilgi, beceri vb. şeyleri oyunla eğitim içerisinde öğrenir görüşüne tamamen katıldıklarını belirtirlerken, % 41'ise katılıyorum şeklinde ifade etmişlerdir. Ancak öğretmenlerin % 4'ü ise kısmen katılıyorum diye belirtmiştir.

Tabloyu genel olarak incelediğimizde ankete cevap veren öğretmenlerin tamamına yakınının çocuk kendisi için gerekli olan davranış, bilgi, beceri vb. şeyleri oyunla eğitim içerisinde öğrenir görüşünü destekledikleri görülmektedir.

Bu nedenle oyunla eğitim çocuğun tüm gelişim alanlarına yardım edebilmek için birçok fırsatlar sağlarken çocuğun kendini, yeteneklerini, başkalarıyla olan ilişkilerinin nasıl olduğunu anlaması yönünden de büyük bir önem taşımaktadır. Öte yandan çocuklara yaşam içerisinde kazandırılması amaçlanan bilgi, beceri, tavır ve davranışların tamamını yeri geldikçe uygulanacak oyunla eğitim etkinlikleri ile sağlamak mümkündür. Bütün bunlar göz önünde tutulduğunda, oyunla eğitimin çocuk üzerinde birçok etkisinin olduğu söylenebilmektedir.

D) İLKÖĞRETİM I. KADEME SINIF ÖĞRETMENLERİNİN I. KADEME PROGRAMLARI İÇERİSİNDE OYUNLA EĞİTİM UYGULAMALARINA AİT GÖRÜŞLERİNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Tablo 4.30. Oyunla eğitimin Yeterince Uygulanabilirliğine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Tablosu

		f	%
1	Evet	5	3.2
2	Kısmen	88	56.0
3	Hayır	64	40.8
TOPLAM		157	100.0

Tablodaki verileri değerlendirdiğimizde, sizce oyunla eğitim yeterince uygulanabilmekte midir sorusuna öğretmenlerin % 41'i hayır cevabını verirken, % 56'sı ise kısmen diye belirtmiştir. Ancak öğretmenlerin % 3'ü evet diyerek oyunla eğitimin yeterince uygulanabildiğini ifade etmişlerdir.

Tablodaki bulgulardan hareketle öğretmenlerin tamamına yakını ilköğretim I. kademedeki oyunla eğitimin yeterince uygulanmadığını işaret etmektedirler. Günümüz eğitim öğretim kurumlarındaki tüm okullarda okutulan derslerle öğrencilerde sağlanması öngörülen davranış değişiklikleri salt bilişsel davranışlarla sınırlı olmamaktadır. Hemen hemen okullarda her dersin amaçları; belli bilgi ve beceriler gibi bilişsel davranışlar yanında psikomotor gelişim, kişilik, tutumlar, değerler ve ilgiler gibi duyuşsal davranışları da içermektedir.

Bu nedenle çocuğun büyüme ve gelişiminin oldukça hızlı seyrettiği ve öğrenme becerileri açısından kritik bir dönemi kapsayan ilköğretim I. kademe çağı oyunla eğitim uygulamaları bakımından geniş bir alana sahiptir. Kaldı ki ilköğretim I. kademedeki oyunla eğitim uygulamalarının amacına ulaşabilmesi yeterli donanıma sahip öğretmenlere, ülke gerçeklerine dayalı eğitim programlarına fiziki koşulların uygunluğuna, araç-gereç ve kaynak yeterliliğine gereksinim göstermektedir.

Tablo 4.31. Oyunla Eğitimin Yeterince Uygulanamama Nedenlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Tablosu

Sizce oyunla eğitim yeterince uygulanabilmekte midir		f	%
1	Öğretmenlerin oyunla eğitim konusunda yeterli donanıma sahip olmaması	9	5.9
2	Sınıfların kalabalık olması	8	5.3
3	Yeterli araç- gereç ve kaynak olmaması	8	5.3
4	Sınıf öğretmeni yetiştiren kurumlarda oyunla eğitim konusunda yeterli bilgi verilmemesi	10	6.6
5	Müfredat programını yetiştirememe kaygısı	10	6.6
6	Diğerleri	8	5.3
7	Cevabı kısmen veya hayır olup nedeni olmayanlar	99	65.0
TOPLAM		152	100.0

Yukarıdaki tablo incelendiğinde “Sizce oyunla eğitim yeterince uygulanabilmekte midir? Cevabınız kısmen veya hayır ise sizce en önemli nedeni nedir?” sorusuna öğretmenlerin % 95 gibi tamamına yakını oyunla eğitimin uygulanmadığı yönünde görüş belirtmelerine rağmen % 65’nin herhangi bir neden göstermemeleri üzerinde durulması gereken çarpıcı noktalardan biridir.

Buna rağmen öğretmenlerin % 13’ü en önemli neden olarak sınıf öğretmeni yetiştiren kurumlarda oyunla eğitim konusunda yeterli bilgi verilmemesini ve yeterli donanıma sahip olmamalarını gösterirlerken, % 7’si öğretmenlerin müfredat programını yetiştirme kaygısı taşıdıklarını işaret etmektedir. Bu nedenle giderek önemini daha fazla hissettiren oyunla eğitim uygulamaları doğrultusunda çocukların istenilen düzeyde yararlanabilmeleri, oyunla eğitim konusunda iyi yetişmiş öğretmenlerle sağlanabilmektedir. Aynı zamanda ilköğretim I. kademe okullarında verilen eğitimin nitelikli olması uygulanan müfredat programının niteliği ve uygulanabilirliğiyle doğrudan ilişkilidir. Çocuklara yönelik gelişimsel bir eğitim programının nitelikli

olması için program, çocuklara uygun olarak planlanmalı ve onların gelişim düzeyleri, ilgileri ve gereksinimleri dikkate alınarak uygulanmalıdır.

Öte yandan yukarıdaki tabloya baktığımızda öğretmenlerin % 5'i sınıfların kalabalık olmasını önemli bir neden olarak ifade ederken yine % 5'i yeterli araç-gereç ve kaynak yetersizliğini öne sürmektedirler.

Aynı zamanda öğretmenlerin % 5'i ise bu nedenlerin dışında oyunla eğitim konusunda hizmet içi eğitim kurslarının verilmemesi, öğretmenlerin genel olarak klasik yöntemleri kullanmaları ve eğitim sisteminin ezbere dayalı olmasını oyunla eğitime yeterince uygulanamamasındaki nedenler olarak sıralanmaktadırlar.

Sonuç olarak oyunla eğitim uygulamalarının amacının eğitim hizmetinin niteliğini artırmak olduğu söylenebilir. Eğitim hizmetinin niteliği ise uygulanan müfredat programına, öğretmenlerin yeterli donanıma sahip olmasına, araç-gereç ve kaynak yetersizliğine ve fiziki koşulların niteliğine bağlıdır.

Tablo 4.32. Sınıf Öğretmenliği Programları İçerisinde Oyunla Eğitime Daha Fazla Yer Verilmesine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Tablosu

		f	%
1	Tamamen katılıyorum	98	62.4
2	Katılıyorum	52	33.1
3	Kısmen katılıyorum	7	4.5
TOPLAM		157	100.0

Tablo 4.32'de ankete cevap veren öğretmenlerin % 62'si sınıf öğretmenliği programları içerisinde oyunla eğitime daha fazla yer verilmelidir görüşüne tamamen katıldıklarını ifade ederken, % 33'ü ise katılıyorum şeklinde görüş belirtmişlerdir. Buna rağmen öğretmenlerin sadece % 5 gibi çok küçük bir oranı ise kısmen katılıyorum demiştir. Bu bulgular doğrultusunda öğretmenlerin tamamına yakını sınıf öğretmenliği programları içerisinde oyunla eğitime daha fazla yer verilmelidir görüşünü açıkça desteklemişlerdir.

Bu doğrultuda yapılan incelemeler sonucunda ilköğretim I. kademeye öğretmen yetiştiren sınıf öğretmenliği programları içerisinde “ Beden eğitimi I ” iki kredi, “ Beden eğitimi II ” iki kredi ve “ Beden eğitimi ve oyun öğretimi ” dört kredi olmak kaydıyla toplam sekiz kredilik beden eğitimi ve oyun dersi yer almaktadır. Bu da

gösteriyor ki sınıf öğretmenliği programları içerisinde oyunla eğitime verilen ders kredisi dört yıllık bir fakültede yok denecek kadar azdır. Bu nedenle oyunla eğitimin ilköğretim çağındaki çocukların temel ihtiyaçlarından biri olduğu bu ihtiyaçların giderilememesi durumunda toplumun çekirdeğini oluşturan çocukların sağlıklı bir biçimde gelişmelerinin aksayabileceği düşünülmektedir. Öte yandan oyunla eğitim çocuklar için bir eğitim aracıdır, çocukların gerçek yaşamı öğrendiği bir ortamdır. Nitekim oyunla eğitimin sınıf öğretmenliği programları içerisinde önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir.

Tablodan elde edilen bulgular sonucunda sınıf öğretmenliği programları içerisinde oyunla eğitime ayrılan ders kredisi bu haliyle hem öğretmen adaylarımızın hem de günümüz çocuklarının ihtiyaçlarını karşılayamadığı ve daha fazla artırılmasına ihtiyaç duyulduğu söylenebilir.

Tablo 4.33. Oyunla Eğitimin Bir Öğretim Yöntemi Olduğuna İlişkin Frekans ve Yüzdeler Tablosu

		f	%
1	Tamamen katılıyorum	80	51.0
2	Katılıyorum	70	44.6
3	Kısmen katılıyorum	6	3.8
4	Katılmıyorum	1	0.6
TOPLAM		157	100.0

Öğretimde yöntem, çocukların öğrenme etkinliklerine rehberlik sürecidir. Başka bir ifadeyle öğretim yöntemi çocukları hedefe ulaştırmak için izlenen yoldur. Çağdaş yöntemlerde öğretmene düşen görev geleneksel yöntemlerdekinden oldukça farklı biçimdedir. Öğretmen çocukların öğrenmesini kolaylaştırma, öğrenciyi rehberlik etme, öğrenme sürecine öğrencinin katılımını sağlama ve öğrenciyi sürekli güdüleme ile yükümlüdür. Çağdaş öğretim yöntemlerinden biri de oyunla öğretim yöntemidir.

Tablodaki bulgular ele alındığında öğretmenlerin % 51'i oyunla eğitim bir öğretim yöntemidir görüşüne tamamen katıldıklarını söylerken, % 44'ü katılıyorum diye ifade etmiştir. Bununla birlikte % 4'ü ise kısmen katılıyorum şeklinde görüş belirtmiştir. Ancak öğretmenlerin % 1'i gibi çok küçük bir oranı ise oyunla eğitim bir öğretim yöntemidir görüşüne katılmadıklarını belirtmiştir.

Tablo genel olarak incelendiğinde ankete cevap veren öğretmenlerin % 95 gibi büyük bir çoğunluğu oyunla eğitimin bir öğretim yöntemi olduğu yönünde görüş birliği içerisinde olduğu görülmektedir.

Bu nedenle oyunla eğitim bütün çocuklar için yaşamın en önemli bölümüdür. Çocuklar oyunlardan yalnız hoşlanmaz aynı zamanda öğrenirler de. Oyunla eğitim bir öğretim yöntemi olarak çocukların bilişsel ve fiziksel gelişimini güçlendirdiği gibi sosyal ve duygusal gelişimini de teşvik eder, yaratıcılığı geliştirir ve yeni düşünme yolları ortaya çıkartmaya yardımcı olur. Bu doğrultuda oyunla eğitim bir öğretim yöntemi olarak konulara ilgi çekici bir nitelik kazandırarak, yeni bilgilerin öğrenilmesini, akılda tutma oran ve süresinin uzatılmasını sağlayarak çocukların zihinsel yeteneklerini geliştirdiği bilinmektedir.

Tablo 4.34. İlköğretim I. Kademe Programlarında Oyunla Eğitime Yeterince Yer Verildiğine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Tablosu

		f	%
1	Tamamen yeterli	5	3.2
2	Yeterli	8	5.1
3	Kısmen yeterli	71	45.2
4	Yetersiz	73	46.5
TOPLAM		157	100.0

Tablo 4.34'e göre ankete cevap veren öğretmenlerin ilköğretim I. kademe programlarında oyunla eğitime yeterince yer verilmiştir görüşünü % 3'ü tamamen yeterli, % 5'i yeterli olarak değerlendirirken, yarısına yakını % 45'i kısmen yeterli olduğu yönünde görüş belirtmiştir. Ancak, öğretmenlerin % 47'si ise ilköğretim I. kademe programlarında oyunla eğitime yeterince yer verilmediğini işaret etmektedir.

Bu doğrultuda oyunla eğitime çocuğun hareket ve oyuna en çok ihtiyaç duyduğu bir zamanda, özellikle ilköğretim I. kademedede başlamak esastır. Bu noktadan hareketle oyunla eğitimin derslerde hem öğretim yöntemi hem de öğretim aracı olarak kullanılması, çocuğun belleğini yenilediği gibi öğrenme kapasitesini de artırmaktadır. Bu nedenle ilköğretim I. kademedede oyunla eğitim diğer derslerle bağlantılı olmalı ve büyük ölçüde yararlanılmalıdır. Öte yandan derslerin işleniş süresi içerisinde eğitsel oyunlarla çocuğu derse hazırlayıcı etkinlikler öğretmenlerin en çok kullanması gereken

aktiviteleri oluşturabilir. İlköğretim I. kademe çocuğun hızla geliştiği ve bir şekilde geleceğinin belirlendiği dönem olarak düşünüldüğünde, çocuğun bu yıllarda kazandığı davranışların büyük bir kısmının, yetişkinlikteki kişilik yapısını, tavır, alışkanlık, inanç ve değer yargularını biçimlendirdiği bilinmektedir. Bu dönemde oyunla eğitim çocuğun duygularının gelişimini ve algılama gücünü artırır, akıl yürütme sürecinde de yardımcı olur. Bütün bunlar göz önüne alındığında ilköğretim I. kademe programlarında oyunla eğitime daha fazla yer verilmesine ihtiyaç duyulduğu söylenebilir.

Tablo 4.35. Oyunla eğitimin İlköğretim I. Kademe Programlarının Önemli Bir Parçasını oluşturduğuna İlişkin Frekans ve Yüzdeler Tablosu

		f	%
1	Tamamen katılıyorum	72	45.9
2	Katılıyorum	70	44.6
3	Kısmen katılıyorum	11	7.0
4	Katılmıyorum	4	2.5
TOPLAM		157	100.0

Yukarıda ki tabloya göre oyunla eğitim ilköğretim I. kademe programlarının önemli bir parçasını oluşturur görüşüne öğretmenlerin % 46'sı tamamen katılıyorum derken, % 44'ü katılıyorum şeklinde görüş belirtmiştir. Öte yandan % 72'si kısmen katılıyorum diye ifade ederken, % 3'ü ise katılmıyorum diye ifade etmiştir. Tablodaki bulgular ele alındığında öğretmenlerin % 97 gibi büyük bir çoğunluğu oyunla eğitimin ilköğretim I. kademe programlarının önemli bir parçasını oluşturduğunu işaret etmektedir.

Bu doğrultuda oyunla eğitimin çocuk için, ciddi bir uğraş, öğrenme ve gelişim kaynağı olduğu bilinmektedir. Aynı zamanda çocuğun en doğal öğrenme ortamı ve özgürlük alanıdır. Çocuğun temel ilgilerini ve eğilimlerini tanımada, kişisel gelişimine katkı sağlamada en etkili yöntemlerden biri olan oyunla eğitim ilköğretim I. Kademe programlarının önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Fransız yazarı ve filozofu Jean Jacques Rousseau (1712-1778) oyunla eğitim aktiviteleri her zaman çocuk eğitiminin bir parçası olmuştur diye belirtmiştir (Erden,2001:16).

Bu nedenle oyunla eğitim çocukların gelişim düzeylerine ve bireysel özelliklerine uygun, zengin uyarıcı imkanlar sağlayan ve onları ilköğretime hazırlayan bir öğretim yöntemi olarak önemini ortaya koymaktadır. Tablodan elde edilen bulgular sonucunda oyunla eğitimin ilköğretim I. kademe programlarının önemli bir parçasını oluşturduğu görülmektedir.

V. BÖLÜM

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu bölümde; araştırmanın sonucu ve bu sonuca dayalı olarak öneriler yer almaktadır.

Eğitim bireyde var olan bilişsel davranışlar, duyuşsal özellikler veya devinimsel becerileri amaca uygun materyaller kullanarak geliştirme, değiştirme, ortadan kaldırma ve kontrol altına almayı gerektiren birikimli bir süreçtir. Eğitim sistemi içinde sistematik bir şekilde istendik davranışların kazandırılmasına, istenmediklerin ise ortadan kaldırılmasına çalışılır.

Eğitimin bir parçası olan oyunla eğitim çocuğun; sosyal, fiziksel, benlik ve kişilik gelişimine katkılar sağlamaktadır. Öte yandan eylemde bulunma, yaratıcılık yeteneği, kendine güven ve sorumluluk duygularının geliştirilmelerinde çok önemli rol üstlenmektedir. Her yaşta öğrenim çağında bulunan çocukların sağlıklı bir gelişim gösterebilmeleri gelişim özelliklerine uygun çok iyi hazırlanmış nitelikli genel bir oyunla eğitime bağlıdır. Gelecekte toplumda sorumluluk yüklenecek çocukların gelişiminde, iyi alışkanlıklar edinmesinde, gerek kişiler arası gerekse toplumlar arası iyi ve olumlu ilişkiler kurmasında oyunla eğitim etkinlikleri büyük önem taşımaktadır.

İlköğretim I. kademedede vazgeçilmez unsurlardan biri olan oyunla eğitim, öğretmenlerin hedeflerine ulaşmak için kullandıkları araçlardan sadece bir tanesi doğru kullanıldığında ise en etkilisidir. Oyunla eğitime çocuğun en çok ihtiyaç duyduğu bir zamanda, özellikle ilköğretim I. kademedede, başlamak esastır. Bu noktadan hareketle çocuğun eğilimlerine uyularak hemen hemen bütün etkinlikler oyunla eğitim çerçevesi içine alınmalıdır. Bu nedenle, bu çalışma ilköğretim I. kademe öğretmenlerinin görüşleri çerçevesinde oyunla eğitimin öneminden yola çıkılarak gerçekleştirilmiş ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

5.1. Sonuçlar

* İlköğretim I. kademe sınıf öğretmenlerinin oyunla eğitim konusunda ki yeterlik düzeylerine ait görüşlerine ilişkin sonuçlar:

Çalışmadan elde edilen bulgular sınıf öğretmenlerinin mezun oldukları kurumlarından oyunla eğitim konusunda yeterli düzeyde ders almadıklarına işaret etmektedir. Bunun en önemli nedenlerinden biri sınıf öğretmeni yetiştiren kurumların programları ayrıntılı olarak incelendiğinde oyunla eğitim ile ilgili verilen derslerin yeterli olmadığı görülmektedir. Öte yandan öğretmenlerin oyunla eğitim konusunda kendilerini geliştirmek için yararlandıkları kaynaklara bakıldığında bu kaynakların geniş bir yelpazeye dağıldığı görülmektedir. Bununla birlikte öğretmenlerin büyük çoğunluğu eğitim gereksinimlerinin karşılanmasında kendilerini geliştirici ve eğitici nitelikteki yayınları takip edemediklerinden dolayı kendilerini yeterince geliştiremediklerini belirtmişlerdir. Aynı zamanda öğretmenlerin % 93'ünün oyunla eğitim konusunda yeterli kaynağının olmaması da kendilerini geliştirememelerinin önemli nedenlerinden biri olarak görülmektedir.

Öğretimin amaçlarının öğrencilerde gerçekleşmesinin bir diğer ifadeyle öğrenmenin oluşmasının ön koşullarından biri de oyunla eğitim konusunda iyi bir iletişim kurmaktan geçtiğidir. Ancak bulgulardan elde edilen sonuçlara baktığımızda öğretmenlerin % 62'sinin oyunla eğitim konusunda çocuklarla iletişim kurmakta zorlandığı görülmektedir. İletişim sorunu olan öğretmenlerin % 89'unun eğitim ve öğretimi planlarken oyunla eğitime yeterli zaman ayıramadıkları saptanmıştır. Ancak zaman ayıramamalarının en önemli nedenlerine baktığımızda; zaman yetersizliği, müfredat programının çok ağır olması ve oyunla eğitime elverişli olmaması, müfredat programını yetiştirememe kaygısı, araç-gereç yetersizliği gibi nedenler gösterilmektedir.

Görüldüğü gibi çocuk eğitiminin ve kişiliğinin gelişmesinde oyunla eğitimin önemi büyüktür. Kaldı ki oyunla eğitim yardımıyla konuların ilgi çekici nitelik kazanması, yeni kelimelerin öğretilmesi, hatalı çalışma alışkanlıklarının düzeltilmesi, akılda tutma oranının ve süresinin uzatılması gibi nedenlerle zamanın artırılması ve müfredat programlarının nitelikli olması için çocuklara uygun olarak planlanmalı ve onların gelişim düzeyleri, ilgileri ve gereksinimleri dikkate alınmalıdır.

Oyunla eğitime yeterli zaman ayıramayan öğretmenlerin eğitim öğretim faaliyetlerinde en fazla kullandıkları öğretim yönteminin daha geleneksel olan anlatım yöntemi olduğu gözlenirken, % 74 oranında oyunla eğitimi bir öğretim yöntemi olarak kullanıyorum diyen öğretmenlerin bir çelişki içinde oldukları söylenebilir. Eğitim öğretim faaliyetlerinde bütün yöntemler önemli olmasına rağmen oyunla öğretim yöntemi ilköğretim I. kademedeki giderek önemini artırmaktadır. Oyunla öğretim, öğrenilen bilgilerin pekiştirilmesini ve daha rahat bir ortamda tekrar edilmesini sağlayan bir yöntemdir. Oyunla öğretim kavramsal öğrenme ile uygulama arasında önemli bir bağ kurar. Bu da soyut düşünceleri somuta indirgemede etkili olabilir.

Öte yandan oyunla eğitimi bir öğretim yöntemi olarak kullanamadıklarını söyleyen öğretmenler ise bunun en önemli nedenleri olarak zaman, fiziki koşullar, araç-gereç ve öğretmenlerin oyunla öğretimi bilmemesini işaret etmektedir. Buna rağmen son zamanlarda MEB ile öğretmen yetiştiren kurumlar arasında işbirliğinin geliştirilmesi bu eksikliğin giderilmesi konusunda sevindirici ancak yetersiz bir adım olarak kabul edilmelidir.

* İlköğretim I. kademe sınıf öğretmenlerinin oyunla eğitimin önemine ait görüşlerine ilişkin sonuçlar:

Oyunla eğitim içerisinde çocuk kendini tanır, yeteneklerinin farkına varır, başarabileceği ve başaramayacağı davranışları öğrenir. Aynı zamanda oyunla eğitimin çocuğun bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimine büyük katkısı olduğu bilinmektedir. Bu nedenle oyunla eğitim çocuğu tanıma ve tahlil etmede en iyi yollardan biri olarak kabul edilebilir. Bu bulgular doğrultusunda öğretmenlerin tamamına yakını % 97 oyunla eğitimin yararlı olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir.

Ayrıca oyunla eğitim öğretici araç olarak kullanıldığında çocuk diğer zamanlara göre daha serbest hareket etmekte ve iç dünyasını daha gerçekçi olarak yansıtmaktadır. Bu nedenle oyunla eğitimin öğretici araç olarak kullanılması sonucunda öğrenmenin daha iyi hafızada kaldığını, mukayeseli düşünme, karar verme ustalığı kazandırdığını ve davranışları değiştirdiği görülmektedir. Bu doğrultuda öğretmenlerin % 93 gibi büyük bir çoğunluğu oyunla eğitimin öğretici araç olarak önemli olduğu yönünde görüş belirtmiştir. Öte yandan öğretmenlerin tamamına yakını % 99 çocukların oyun yoluyla işbirliği yapmayı öğrenmelerinin başarılarını etkilediğini ifade etmiştir.

Çocukların her an oyunla iç içe oldukları düşünülürken oyunla öğretim çok kolay gerçekleşebilir. Öğretmenlerin tamamına yakını çocukların eğitiminde oyunla öğretimin çok etkili olduğu yönünde görüş birliği içerisinde oldukları görülmektedir.

Oyunla eğitimin çocuğun gelişiminde önemli bir yeri olduğu öğretmenler tarafından yüzde yüze yakın bir çoğunlukla desteklenmiştir. Öte yandan oyunla eğitimin çocuklarda çok önemli değişiklikler meydana getirdiği kabul edilmektedir. Çocukların gelişiminde ders içi etkinlikler kadar ders dışı etkinliklerde önemlidir. Hem çocukların bir bütün olarak gelişimine hem de derste öğrenilenlerin pekiştirilmesine hizmet etmektedir. Bu doğrultuda öğretmenlerin % 91'i oyunla eğitim ders dışı etkinliklerle desteklenmelidir derken öte yandan % 9'ise desteklenmemelidir yönünde görüş belirtmiştir. Ancak desteklenmelidir diyen öğretmenlere göre oyunla eğitim; çocuğun kendine olan güven duygusunu geliştirme ve kendisini daha rahat ifade edebilmesini, bilgilerin pekiştirilmesini sağlar ve eğitimi sürekli kılar. Bu nedenle oyunla eğitim çocuğun sosyal, duygusal, fiziksel ve zihinsel gelişimini etkileyerek, öğrenmeyi kolaylaştırır ve çocuğun başarısını artırır şeklinde ifade edilmiştir.

Elde edilen bulgulara göre oyun seçiminde öğretmenlerin sadece % 1'i cinsiyet faktörünü dikkate alırken öncelikle oyunun amacı ve çocuğun yaşı üzerinde durulduğu saptanmıştır. Oyunla eğitimin bu kadar önemli olmasına rağmen ilköğretim I. kademedeki öğretmenlerin % 73'ü tarafından önemsenmediği yönünde görüş bildirmiştir. Öte yandan öğretmenlerin % 67'si oyunla eğitim amacına ulaşmaktadır derken bir çelişki içinde oldukları görülmektedir. Çünkü mezun oldukları kurumlarından almış oldukları derslerin yeterli olmaması, yeterli kaynaklarının olmayışı ve eğitim öğretimi planlarken yeterli zaman ayıramamaları oyunla eğitimin amacına ulaşmakta zorlandığını göstermektedir. Ancak oyunla eğitimin amacına ulaşamamasındaki en önemli nedenler ise; öğretmenler tarafından yeterli bilgilerinin olmamasına, müfredat programının yoğun olmasına ve araç-gereç eksikliğine dayandırılmaktadır.

* İlköğretim I. kademe sınıf öğretmenlerinin oyunla eğitimin çocuğun gelişimine ait görüşlerine ilişkin sonuçlar:

Elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin hiçbiri oyunla eğitimin çocuğun sağlıklı büyümesinde önemli olmadığı yönünde görüş belirtmemiştir. Bu verilerden hareketle oyunla eğitimin önemli olduğu bulgusuna ulaşabiliriz. Aynı zamanda

öğretmenlerin % 99 gibi tamamına yakını oyunla eğitimin çocukların okul başarısını artırdığı yönünde görüş belirtmişlerdir. Bu nedenle oyunla eğitim yardımı ile konular ilgi çekici nitelik kazanır, yeni şeyler öğretilmesi, hatalı çalışma alışkanlıklarının düzeltilmesi, akılda tutma oranının ve süresinin uzatılması sağlanabilir. Bunun sonucunda oyunla eğitimin çocukların okul başarısını olumlu yönde artırdığı söylenebilir.

Eğitim öğretim faaliyetlerinde oyunla eğitim öğrencilerin öğrenme etkinliklerine rehberlik sürecidir, öğretmeni hedefe ulaştırmak için izlenen yoldur. Bu doğrultuda öğretmenlerin % 97'si oyunla eğitimin çocuklarda öğrenmeyi kolaylaştırdığı yönünde görüş belirtmiştir. Aynı zamanda oyunla eğitimin çocukların kendilerine ait ilgi istek ve yeteneklerinin farkına varmasına yardımcı olduğu saptanmıştır.

Öte yandan elde edilen bulgular ışığında öğretmenlerin % 95'i oyunla eğitim çocuğu daha iyi tanıma fırsatı verir şeklinde görüş ifade etmişlerdir. Bu nedenle hangi düzeyde olursa olsun etkili bir eğitim yapabilmek için çocukları tanımaya gereksinim vardır. Çocukların gelişim özelliklerini, ilgilerini, gereksinimlerini ve içinde buldukları koşulları bilmeden yapılacak bir eğitimle istenilen sonuca ulaşmak başka bir deyişle de çocuğa istenilen davranışları kazandırmak güçtür. Bunun için çocukları tanımanın gerekliliği açıkça ortadadır. Bu doğrultuda oyunla eğitim çocuğun en doğal öğrenme ortamıdır diyebildiğimiz gibi, oyun çocuğun dili ve etkin bir anlatım aracıdır. Kısaca oyunla eğitim; çocukların duyduklarını, gördüklerini denediği, öğrendiğini pekiştirdiği bir deney odasıdır.

Görüldüğü gibi öğretmenlerin % 93'ü oyun ve oyunla eğitimin ilköğretim I. kademe çağındaki çocukların temel ihtiyaçlarından biri olduğunu belirtmişlerdir. Öte yandan çocuklara yaşam içerisinde kazandırılması amaçlanan davranış, bilgi, beceri, tavır ve davranışların tamamını yeri geldikçe uygulanacak oyunla eğitim etkinlikleri ile sağlamak mümkündür. Bütün bunlar göz önünde tutulduğunda oyunla eğitimin çocuk üzerinde bir çok etkisinin olduğu söylenebilmektedir.

* İlköğretim I. kademe sınıf öğretmenlerinin I. kademe programları içerisinde oyunla eğitim uygulamalarına ait görüşlerine ilişkin sonuçlar:

Eğitim öğretim kurumlarındaki tüm okullarda okutulan dersler öğrencilerde sağlanması ön görülen davranış değişiklikleri salt bilişsel davranışlarla sınırlı

olmamaktadır. Bununla birlikte psikomotor gelişim, kişilik, tutum, değerler ve ilgiler gibi duyuşsal davranışları da içermektedir. Bu nedenle çocuğun büyüme ve gelişiminin oldukça hızlı seyrettiği ve öğrenme becerileri açısından kritik bir dönemi kapsayan ilköğretim I. kademe çağı, oyunla eğitim uygulamaları bakımından geniş bir alana sahiptir.

Elde edilen bulgulara göre; öğretmenlerin % 97 gibi büyük bir çoğunluğu oyunla eğitimin yeteri kadar uygulanmadığını ifade etmişlerdir. Ancak uygulanamamasının nedenlerine bakıldığında öğretmenlerin yarısından fazlası herhangi bir neden göstermezken, neden gösterenlerin en önemli sebeplerinden biri mezun oldukları kurumlarından oyunla eğitim konusunda yeterli düzeyde bilgi alamamaları ve yeterli donanıma sahip olamamalarıdır. Öte yandan müfredat programını yetiştirememe kaygısı, araç-gereç yetersizliği, oyunla eğitim konusunda hizmet içi kursların olmaması ve daha çok klasik yöntemlerin kullanılması gibi nedenler saptanmıştır.

İlköğretim I. kademedeki verilen eğitimin nitelikli olması uygulanan müfredat programının niteliği ve uygulanabilirliğiyle doğrudan ilişkilidir. Sonuç olarak oyunla eğitim uygulamalarının amacının eğitim hizmetinin niteliğini artırmak olduğu söylenebilir. Eğitim hizmetinin niteliği ise uygulanan müfredat programına, öğretmenlerin yeterli donanıma sahip olmasına, araç-gereç ve kaynak yeterliliğine bağlıdır. Kaldı ki sınıf öğretmeni yetiştiren kurumların programları incelendiğinde dört yıl süresince “Beden eğitimi I” iki kredi, “Beden eğitimi II” iki kredi ve “Beden eğitimi ve oyun öğretimi” dört kredi olmak üzere toplam sekiz kredilik ders olduğu görülmektedir. Bu da gösteriyor ki sınıf öğretmenliği programları içerisinde oyunla eğitime ayrılan kredi saati bu haliyle günümüz çocuklarının ihtiyaçlarını karşılayamamaktadır. Dolayısıyla kredi saatlerinin artırılması gerekmektedir. Öte yandan elde edilen bulgulara göre ilköğretim I. kademe programları içerisinde oyunla eğitime yeterince yer verilmiştir diyen öğretmenlerin % 8’i çok düşük bir oranda kalırken % 92’si ise oyunla eğitime yeterince yer verilmediğini işaret etmektedirler. Bu doğrultuda oyunla eğitime çocuğun hareket ve oyuna en çok ihtiyaç duyduğu bir zamanda, özellikle ilköğretim I. kademedeki başlanılmalıdır. Bu nedenle oyunla eğitim ilköğretim I. kademedeki diğer derslerle bağlantılı olmalı ve büyük ölçüde oyunla eğitimden yararlanılmalıdır.

Bütün bunlar göz önüne alındığında oyunla eğitimin ilköğretim I. kademe programlarının önemli bir parçasını oluşturduğu ve bir öğretim yöntemi olduğu öğretmenlerin % 95 gibi büyük bir çoğunluğu tarafından kabul edildiği saptanmıştır. Görülüyor ki oyunla eğitim bir öğretim yöntemi olarak çocukların bilişsel ve fiziksel gelişimini güçlendirdiği gibi sosyal ve duygusal gelişimini de teşvik eder. Aynı zamanda oyunla eğitim konulara ilgi çekici bir nitelik kazandırarak yeni bilgilerin öğrenilmesini, akılda tutma oran ve süresinin uzatılmasını sağlayarak çocukların zihinsel yeteneklerini geliştirdiği söylenebilmektedir.

5.2. Öneriler

Araştırmanın bulgularına dayalı olarak aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur.

1. Eğitimin her aşamasında olduğu gibi ilköğretim I. kademe de birçok sorunun aşılması, en azından asgariye indirgenmesi hususunda eğitimde kaliteyi yakalamak, geleceğin başarılı ve sağlıklı çocuklarını yetiştirmek için ilköğretim I. kademe eğitiminin her basamağında ilköğretimin önemini ve gereğini bilerek adım atılmalıdır.
2. İlköğretim I. kademe sınıf öğretmenlerinin oyunla eğitim konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları görülmüş, bu nedenle sınıf öğretmeni yetiştiren kurumların programlarında oyunla eğitim ve öğretim ile ilgili derslere daha fazla yer verilmelidir.
3. Ayrıca öğretmen adaylarına oyunla eğitim ve öğretim için pratik yapma olanakları sunulmalı, öğretmenleri oyunla öğretim yapmaya özendirici tedbirler alınmalıdır.
4. İlköğretim I. kademe programları yeniden düzenlenmeli ve oyunla eğitime elverişli hale getirilmelidir.
5. Müfredat programı yoğun ve sıkıcı olmaktan çıkarılmalı oyunla eğitim ve öğretim ile bütünleştirilmelidir. Oyunla eğitim içerisinde kazanılan olumlu niteliklerin pekiştirildiği, olumsuz niteliklerin de değişime uğradığı bir deneme alanı olduğu üzerinde sıklıkla durulmalıdır.
6. MEB'ce oyunla eğitim konusunda hizmet içi kurslar düzenlenmeli ve öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitimle ilgili ilkeler tespit edilmeli, öğretmenlerin nasıl, ne zaman, nerede hizmet içi eğitime alınacağı belirlenmelidir.

7. Bakanlık ile üniversitelerin öğretmen yetiştiren eğitim fakülteleri arasında iletişim ve işbirliği sağlanmalıdır.

8. Hizmet içi eğitimi etkili kılmak için alanla ilgili yükselmelerde, atama ve nakillerde hizmet içi kurslara katılım göz önünde bulundurulmalıdır.

9. Ayrıca ders dışı etkinlikler formal eğitimin amaçlarına hizmet ettiği için ders içi etkinlikler kadar önemlidir. Bu nedenle oyunla eğitim ile ilgili ders dışı etkinlikler planlı, programlı bir şekilde yapılmalı ve okul-aile işbirliği sağlanmalıdır.

10. Oyunla eğitimin yeterince uygulanabilmesi müfredat programının uygulanabilirliğiyle doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle müfredat programı çocukların gelişim düzeyleri ve gereksinimlerini dikkate alacak şekilde düzenlenmelidir. Bu doğrultuda milli eğitim müdürlüklerinin, üniversitelerin eğitim fakülteleri ile işbirliği yaparak bilgilendirici seminerler düzenlemeleri bu yolda aydınlatıcı bir adım olacaktır.

11. Çeşitli öğretim kurumlarından gelen öğretmenlerin birçoğu halen görevdedir. Farklı branşlardan gelen bu öğretmenlerin eksiklikleri milli eğitim bakanlığı ve üniversitelerle işbirliği yapılarak giderilmeli veya bu öğretmenler farklı kurumlarda istihdam edilmelidir.

12. Oyunla eğitim alanında yapılan araştırma sonuçları yayın ve basın aracılığı ile öğretmenlere duyurularak öğretmenlerin bilgilenebilmesi sağlanmalıdır.

13. İlköğretim I. kademedeki oyunla eğitim uygulamalarına daha fazla ağırlık verilmelidir.

14. Eğitim öğretim süresince öğretmenlerin amaca uygun öğretim materyallerini kullanması, geliştirmesi ve sunması için öğretmenlere kütüphane, internet ve web tabanlı yayınlardan faydalanma olanakları sağlanmalıdır.

15. İlköğretim I. kademenin ilk üç sınıfında oyunla eğitim bütün derslerin tamamlayıcısı ve dersin öğretiminin kolaylaştırıcısı olarak görülmeli, buna gereken önem verilmelidir.

16. Anaokullarında çalışan öğretmenlerin niteliğini artırmak için, eğitim fakülteleri bünyesinde bulunan çocuk gelişimi, okulöncesi öğretmenliğindeki öğrenci sayıları artırılmalı, nitelikli öğretmenler yetiştirilmeli ve anaokullarında çalışan öğretmenlerin lisans mezunu olmaları konusunda titizlikle durulmalıdır.

KAYNAKLAR

- Akbaba, S., Sağlam, S. ve Kök, M., 2003, Eğitim Fakültesi ve İlköğretim Programına Dayalı Eğitim Öğretimde Drama ve Oyunla, Cemre Ofset Matbaacılık, Erzurum**
- Alakuş, A.O., 2003, Okul Öncesi Eğitim ve Sorunlar, Eğitim Araştırmaları Dergisi, 4(13) :2**
- Akandere, M., 2003, Eğitici Okul Oyunları, Nobel Yayınları, Ankara**
- Aral, N., Gürsay, F. ve Köksal, A., 2000, Okul Öncesi Eğitiminde Oyun, Yapa Yayınları, İstanbul**
- Arıcı, H., 1998, Okullarda Beden Eğitimi, Yardımcı Ofset Yayıncılık, Ankara**
- Arıcı, H., 2001, Beden Eğitimi Ders Programı İlköğretim I. Kademe, Nobel Yayınları, Ankara**
- Aytaç, M., 1980, Avrupa Eğitim Tarihi, Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Basımevi, Ankara**
- Ballantine, J.H., 2001, The sociology of Education, Prentice Hall**
- Başaran, M., 1992, Oyunlarla Spora Hazırlık, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul**
- Bayazitoğlu, E.N., 1996, İlköğretim İkinci Sınıf Hayat Bilgisi Dersinde Eğitsel Oyunlar, Erişi ve Kalıcılık Düzeyi, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, SBE,(Yayınlanmamış)**
- Binbaşoğlu, C., 2000, Okulda Ders Dışı Etkinlikler, MEB Öğretmen Kitapları Dizisi, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul**
- Büyükkaragöz, S., 1997, Program Geliştirme, Kuzucular Ofset, Konya**
- Calp, M., 2002, İlk okuma Yazma Öğretimi Bakanlar Matbaası, Erzurum**
- Cüceloğlu, D., 1993, İnsan ve Davranışı, Remzi Kitapevi, İstanbul**
- Çamlıyer, H. ve Çamlıyer, H., 2002, Eğitim Bütünlüğü İçinde Çocuk Hareket Eğitimi ve Oyun, Emek Matbaacılık, Manisa**
- Çamlıyer, H. ve Çamlıyer, H., 1997, Çocuk Hareket Eğitimi ve Oyun, Can Ofset, Manisa,**
- Çelen, N., 1999, İkinci Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi, ÇKAUM., Yayınları, Ankara**
- Çirhinlioğlu, F., 2001, Çocuk Ruh Sağlığı ve Gelişimi, Nobel Yayıncılık, Ankara**
- Çöndü, A., 1999, Beden Eğitimi ve Sporda Özel Öğretim Yöntemleri, Nobel Yayıncılık Ankara**

- Demirel, Ö.**, 2003, Planlamadan Değerlendirmeye Öğrenme Sanatı, Pegem Yayıncılık, Ankara
- Doğan, E.**, 2000, Sınıf Öğretmenlerinin Beden Eğitimi Ders Uygulamalarının Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, AKÜ., SBE., (Yayınlanmamış)
- Doğanay, G.**, 2002, Tarih Öğretiminde Oyun, Yüksek Lisans Tezi, GÜ., Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayınlanmamış)
- Erden ve Akman**, 1995, Eğitim Psikolojisi, Arkadaş Yayınları, Ankara
- Erden ve Akman**, 2002, Gelişim ve Öğrenme, Arkadaş Yayınları, Ankara
- Erden, Ş.**, 2001, Anaokullarına Devam Eden Çocukların Ebeveyn ve Öğretmenlerin Çocuk Oyun ve Oyuncakları Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi, AÜ., Fen bilimleri Enstitüsü, (Yayınlanmamış)
- Gökmen, H., Karagül, T. ve Aşçı, F.H.**, 1995, Psikomotor Gelişim, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, Ankara
- Güneş, A.**, 2002, Okullarda Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi, Pegem Yayıncılık, Ankara
- Hazar, M.**, 1997, Beden Eğitimi ve Sporda Oyunla Eğitim, Tutibay Yayınları, Ankara
- Karabacak, N.**, 1996, Sosyal Bilgiler Dersinde Eğitsel Oyunların Öğrencilerin Erişi Düzeyine Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, (Yayınlanmamış)
- Kale, R. ve Ersen, E.**, 2003, Beden Eğitimi ve Spor Bilimlerine Giriş, Nobel Yayınları, Ankara
- Kale, R.**, 2003, Okul Öncesi Dönemde Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi, Nobel Yayıncılık, Ankara
- Kalender, M.**, 1999, Din Eğitiminde Oyun, Doktora Tezi, MÜ, SBE, FDBABD, DEBD(Yayınlanmamış)
- Klein, J.D. and Eric, F.**, 1991, “ Efficets of using and Instructionel Game on Motivation and Performance” , Journal of Educational Research, p. 84:303-308
- Klein, J.D.**, 1992, “ Efficet of Instructional Gaming and Recently Status, on Performance and Motivation”, Contemporary Education Psychology, p. 17: 364-370
- Kıldan, O.**, 2001, Oyunun Çocukların Gelişim Özelliklerine Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, SÜ, SBE, (Yayınlanmamış)

- Koç, N.**, 1981, Liselerde Öğrencilerin Akademik Başarılarının Değerlendirilmesi Uygulanmasının Etkinliğine İlişkin Bir Araştırma, AÜ, Eğitim Fakültesi Yayınları, Ankara, s. 71,104:7
- Koç, Ş.**, 1994, Spor Psikolojisine Giriş, Saray Tıp Kitapevi, İzmir
- Korkmaz, İ.**, vd., 2002, Sınıf Yönetimi, Pegem Yayıncılık, Ankara
- Mengütay, S.**, 1999, Okulöncesi ve İlkokullarda Hareket Gelişimi ve Spor, Tutibay Yayınları, Ankara
- Milli Eğitim Bakanlığı**, 1998, Beden Eğitimi Öğretmen Klavuzu, MEB Yayınları, İstanbul
- Milli Eğitim Temel Kanunu (1739 S.K.)**, 1973 Resmi Gazete
- Morgül, M.**, 2000, Öğretmen Dünyası Aylık Meslek Dergisi, Özkan Matbaası, s. 250: 21, 19
- Muratlı, S.**, 1997, Çocuk ve Spor, Kültür Matbaası, Ankara,
- Musatti, T.**, 1986, “ Representati onal and Communicative ağabeylities in Early Sosyal Play” Human Development, p. 29:49-60
- Oksal, A.**, 1995, Kuşaklar Arası Oyun: Yetişkin ve Çocuk Kültürü Arasında bir Köprü, 2. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi, AÜ, ÇKAUM, Yayınları, Ankara
- Ömeroğlu, E.**, 1995, Çocuk ve Oyun, Seha Neşriyat, İstanbul
- Özer, D. Ve Özer, K.**, 2001, Çocuklarda Motor Gelişim, Nobel Yayıncılık, Ankara
- Öztürk, A.**, 2001, Okul Öncesi Eğitimde Oyun, Esin Yayınları, İstanbul
- Öztürk, F.**, 1998, Toplumsal Boyutlarıyla Spor, Bağırhan Yayınevi, Ankara
- Pehlivan, H.**, 1997, Örnek Olay ve Oyun Yoluyla Öğretimin Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrenme Düzeyine Etkisi, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, SBE, (Yayınlanmamış)
- Poyraz, H.**, 1999, Okulöncesi Dönemde Oyun ve Oyuncak, Anı Yayıncılık, Ankara
- Resmi Gazete**, 18.08.1997: 23084
- Sel, R.**, 1998, Eğitsel Oyunlar, Öğretmen Yayınları, Ankara
- Senemoğlu, N.**, 2001, Gelişim Öğrenme ve Öğretim, Gazi Kitapevi, Ankara
- Seyrek, H. ve Sun, M.**, 1991, Çocuk Oyunları, May Yayınları, İzmir
- Sun, M. ve Seyrek, H.**, 2003, Okulöncesi Eğitiminde Oyun, Müzik Eserleri Yayınları, İzmir

- Şahin, F.**, 2001, İlköğretim Fen Öğretiminde Oyunların Yeri ve Önemi, MÜ, Fen bilimleri Eğitimi Sempozyumu, İstanbul, s. 22-25
- Şahin, M.**, 2002, Beden Eğitimi ve Sporda Temel Kavramlar, Nobel Yayıncılık, Ankara
- Şen,S.**, 2003, Eğitim Araştırmaları Dergisi, Anı Yayıncılık, Ankara
- Tan, Ş., vd.**, 2002, Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Pegem Yayıncılık, Ankara
- West, D.A. and Bucher, C.A.**, 1995, Physical Education and Sport, Megraw-Hill, p. 329
- Yavaş, M. ve İlhan, A.**, 1997, Beden Eğitimi ve Sporda Özel Öğretim Yöntemleri Melisa Mat., Bursa
- Yaylacı, F.**, 1999, İlköğretim Okullarında Beden Eğitimi Dersi Programı ve Uygulamalarının Değerlendirilmesi, Doktora Tezi, İÜ, SBE, (Yayınlanmamış)
- Yıldır, N.**, 1991, 7. Ya-pa Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri, Yapa Yayınları ,İstanbul, s. 13
- Yörükoğlu, A.**, 2000, Çocuk Ruh Sağlığı, Özgür Yayınları, İstanbul
- Yörükoğlu, A.**, 1992, Değişen Toplumda Aile ve Çocuk, Özgür Yayınevi, İstanbul

ANKET

Değerli Meslektaşım;

Elinizde bulunan bu anket ilköğretim I. kademe öğretmenlerine yönelik olup, bilimsel araştırma için hazırlanmıştır. Kafkas Üniversitesi Eğitim Fakültesin de tez çalışması olarak kullanılacak olan bu anket oyunla eğitimin önemi konusunda katkı sağlayacaktır. Sorulara verilecek cevaplar sadece istatistiksel amaçlar için kullanılacaktır. Yanıtınızı işaretleyerek belirtiniz. Yapacağınız yardımlardan dolayı teşekkür ederim.

Kafkas Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi
Nevzat DEMİRCİ

1. Cinsiyetiniz

- K
 E

2. Öğrenim durumunuz

- Öğretmen Okulu
 Ön Lisans (İki Yıllık Eğitim Enstitüsü veya Eğitim Yüksekokulu)
 Üç Yıllık Eğitim Enstitüsü
 Lisans (Dört Yıllık Eğitim Fakültesi veya Dört Yıllık Fen Edebiyat Fak.)
 Diğer “

belirtiniz” .....

3. Kaç yıldır bu meslekte çalışıyorsunuz?

- 1-4
 5-9
 10-14
 15 ve daha yukarı

4. Sizce mezun olduğunuz fakültenizde oyunla eğitim konusunda aldığınız dersler ne dereceye kadar yeterlidir?

- Tamamen yeterli Yeterli Kısmen yeterli Yeterli değil

5. Oyunla eğitimde kendinizi geliştirmek için aşağıdakilerden hangisinden yararlanıyorsunuz? Birden fazla işaretleyebilirsiniz

- Hizmet içi kurslara katılıyorum
 Kitap vb. yayınları takip ediyorum
 İnternet vasıtasıyla bilgileniyorum
 Deneyimli öğretmenlerin tecrübelerinden yararlanıyorum
 Başka “ belirtiniz”

6. Oyunla eğitimde çocuklarla iletişim kurmakta ne dereceye kadar zorlanıyorsunuz?

- Tamamen Çoğunlukla Nadiren Hiç zorlanmıyorum

7. Sizce oyunla eğitim ne dereceye kadar yararlıdır?

- Çok yararlı Yararlı Kısmen yararlı Hiç yararlı değil

8. Oyunla eğitim öğretici araç olarak ne kadar önemlidir?

- Çok önemli Önemli Kısmen önemli Önemli değil Fikrim yok

9. Çocukların oyun yoluyla işbirliği yapmayı öğrenmeleri başarılarına sizce ne kadar etkilidir?

- Çok etkili Etkili Kısmen etkili Etkisiz Fikrim Yok

10. Sizce oyunla eğitim yeterince uygulanabilmekte midir?

- Evet Kısmen Hayır

Cevabınız “hayır” ise sizce bunun en önemli nedeni nedir?

11. Size göre oyunla eğitim çocuğun sağlıklı büyümesinde ne kadar önemlidir?
( ) Çok önemli ( ) Önemli ( ) Kısmen önemli ( ) Önemsiz
12. Sizce çocukların eğitiminde oyunla öğretim ne kadar etkilidir?
( ) Çok etkili ( ) Etkili ( ) Kısmen etkili ( ) Etkisiz
13. Oyun ve oyunla eğitim çocuk gelişimi açısından ne dereceye kadar önemlidir?
( ) Tamamen önemli ( ) Önemli ( ) Kısmen önemli ( ) Önemli değil
14. Oyunla eğitim ve öğretim konusunda yeterli kaynağınız var mı?
( ) Evet ( ) Kısmen ( ) Hayır
15. Oyunla eğitimin çocuklarda meydana getirdiği değişiklikleri 1'den başlayarak önem sırasına göre sıralayınız.
( ) Düzenli olma
( ) Arkadaşlarıyla uyum içinde olma
( ) Kendine güven duyma
( ) Zeka ve kavrama gücünü artırma
( ) Çocuğun kendisini daha rahat ifade edebilmesine yardımcı olma
16. Eğitim ve öğretimi planlarken oyunla eğitime yeterli zaman ayırabiliyor musunuz?
( ) Evet ( ) Kısmen ( ) Hayır
Cevabınız "kısmen" veya "hayır" ise en önemli nedeni nedir?
17. Sizce "Oyunla eğitim" ders dışı etkinliklerle desteklenmeli midir?
( ) Evet ( ) Hayır
Cevabınız "evet" ise neden desteklenmelidir?
18. Eğitim öğretim faaliyetlerinde aşağıdaki yöntemlerden en çok hangilerine baş vuruyorsunuz? Lütfen 1'den başlayarak önem sırasına göre sıralayınız.
( ) Oyunla öğretim
( ) Yaratıcı drama
( ) Proje çalışması
( ) Soru cevap
( ) Anlatım (takrir)
( ) Diğer " belirtiniz"
19. Oyunla eğitimi bir öğretim yöntemi olarak kullanabiliyor musunuz?
( ) Evet ( ) Hayır
Cevabınız "hayır" ise sizce en önemli nedeni nedir?
20. Size göre oyunla eğitim amacına ulaşmakta mıdır?
( ) Evet ( ) Hayır
Cevabınız hayır ise sizce en önemli nedeni nedir?
21. Oyun seçiminde size göre nelere dikkat edilmelidir. 1'den başlayarak önem sırasına göre sıralayınız?
( ) Yaş
( ) Katılım sayısı
( ) Cinsiyet
( ) Sınıfın veya salonun büyüklüğü
( ) Oyunun amacı
( ) Oyunun süresi
( ) Başka "belirtiniz"

22. Sınıf öğretmenliği programları içerisinde oyunla eğitime daha fazla yer verilmelidir.
( ) Tamamen katılıyorum ( ) Katılıyorum ( ) Kısmen katılıyorum ( ) Katılmıyorum
23. Oyunla eğitim ilköğretim I. kademede yeteri kadar önemsenmemektedir.
( ) Tamamen katılıyorum ( ) Katılıyorum ( ) Kısmen katılıyorum ( ) Katılmıyorum
24. Oyunla eğitim bir öğretim yöntemidir.
( ) Tamamen katılıyorum ( ) Katılıyorum ( ) Kısmen katılıyorum ( ) Katılmıyorum
25. Oyunla eğitim çocukların okul başarısını artırır.
( ) Tamamen katılıyorum ( ) Katılıyorum ( ) Kısmen katılıyorum ( ) Katılmıyorum
26. Oyunla eğitim çocuklarda öğrenmeyi kolaylaştırır.
( ) Tamamen katılıyorum ( ) Katılıyorum ( ) Kısmen katılıyorum ( ) Katılmıyorum
27. Oyunla eğitim çocukların kendine ait ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varmasına yardımcı olmaktadır.
( ) Tamamen katılıyorum ( ) Katılıyorum ( ) Kısmen katılıyorum ( ) Katılmıyorum
28. İlköğretim I. kademe programlarında oyunla eğitime yeteri kadar yer verilmiştir.
( ) Tamamen yeterli ( ) Yeterli ( ) Kısmen yeterli ( ) Yetersiz
29. Oyunla eğitim öğretmenlere çocuğu daha iyi tanıma fırsatı verir.
( ) Tamamen katılıyorum ( ) Katılıyorum ( ) Kısmen katılıyorum ( ) Katılmıyorum
30. Oyunla eğitim, çocuğun en doğal öğrenme ortamıdır.
( ) Tamamen katılıyorum ( ) Katılıyorum ( ) Kısmen katılıyorum ( ) Katılmıyorum
31. Oyun ve oyunla eğitim İlköğretim I. kademe çağındaki çocukların temel ihtiyaçlarından biridir.
( ) Tamamen katılıyorum ( ) Katılıyorum ( ) Kısmen katılıyorum ( ) Katılmıyorum
32. Oyunla eğitim İlköğretim I. kademe programlarının önemli bir parçasını oluşturur.
( ) Tamamen katılıyorum ( ) Katılıyorum ( ) Kısmen katılıyorum ( ) Katılmıyorum
33. Çocuk, yaşam içinde gerekli olan davranış, bilgi, beceri vb. şeyleri oyunla eğitim içerisinde öğrenir.
( ) Tamamen katılıyorum ( ) Katılıyorum ( ) Kısmen katılıyorum ( ) Katılmıyorum

T.C.
KARS VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

9 1-09-2004

SAYI : B.08.4.MEM.4.36.00.040/6247
KONU : Anket Çalışması

VALİLİK MAKAMINA
KARS

Kafkas Üniversitesi Rektörlük Örgütü Okutman kadrosunda görev yapan Nevzat DEMİRCİ'nin yüksek lisans tezi için anket çalışması yapmak istediği Kafkas Üniversitesi Rektörlüğü Personel Dairesi Başkanlığının 30.03.2004 tarih ve 000975 sayılı yazılarında belirtilmektedir.

Kafkas Üniversitesi Rektörlük Örgütü Okutman kadrosunda görev yapan Nevzat DEMİRCİ'nin yüksek lisans tezi için ekteki " **Oyunla Eğitimi Önemi**" konulu anket çalışmasını, İlimiz Merkezindeki İlköğretim Okullarında görev yapan öğretmenlere eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde yapması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde Olur'larınıza arz ederim

Burhan BALTAÇI
Milli Eğitim Müdürü

OLUR

31... / 03 / 2004

Elif Nur BOZKURT TANDOĞAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

ÖZGEÇMİŞ

1973 yılında Malatya-Erkenek'te doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini burada tamamladı. 1992 yılında girdiği Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulundan 1996 yılında mezun oldu. 1996-1998 yılları arasında Mersin- Silifke Endüstri Meslek Lisesinde Beden Eğitimi Öğretmeni olarak çalıştı. 09-02-1998 tarihinde Kafkas Üniversitesi Rektörlük biriminde Beden Eğitimi Okutmanı olarak göreve başladı. 2002-2003 öğretim yılında Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretimi Bilim Dalında yüksek lisans eğitimine başladı.

